XVI

BIBLIOTHECA
DOM. NEOMAG.
S. J.
Litteraturæ.

SJ BIBLIOTHEEK
BERCHMANIANUM

NIJMEGEN

J. V. VONDELS
BRIEVEN
Der
HEILIGE MAEGDEN,
MARTELARESSEN.

VICIT ITER DURUM PIETAS.

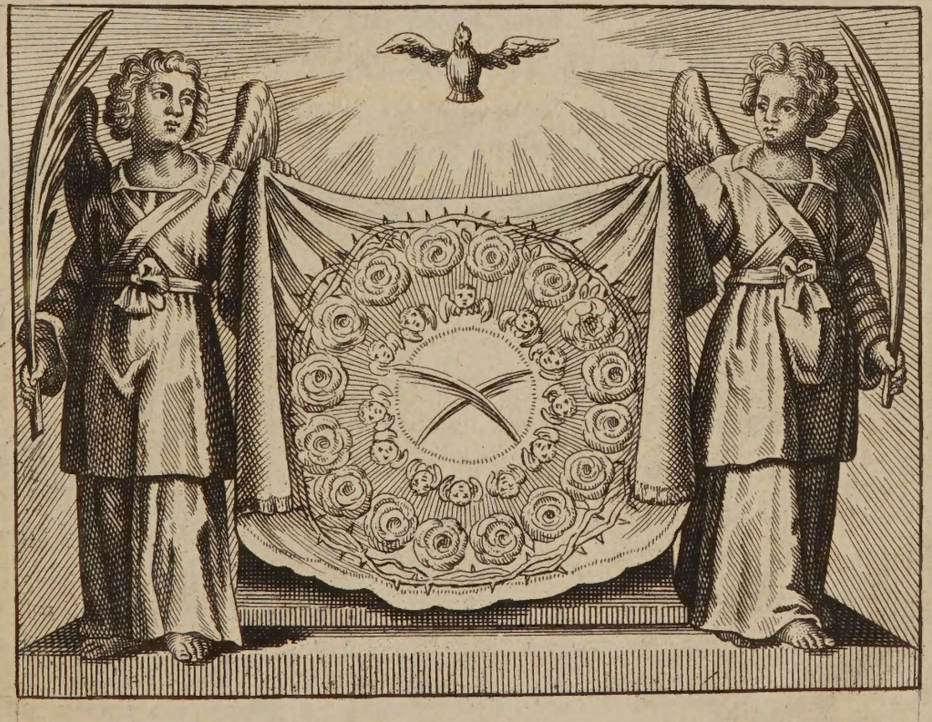

Te AMSTERDAM,
By de Weduwe BARENT VISSER, Boekverkoopſter in de
Dirk van Haſſeltſteeg. 1721.

ST. IGNATIUS
BIBLIOTHEEK
NIJMEGEN

J. V. VONDEL'S

BRIEVEN

AAN DE

HEILIGE MAAGDEN,

MARTELAARESSEN.

Vierde Deels Eerste Stuk.

AMSTERDAM,

OPDRAGHT

Aen

DE HEILIGE MAEGHT.

Wie zal ick beſt myn Maeghdepalmen wyden?
Wie beter dan de Hemelkoningin?
Wat Geeſt blaeſt my dit Kerkorakel in?
O Phœnixmaeght! o Moeder van 't verblyden!
Al zit ghy, op een wolck van Seraphinnen,
Zoo diep, in 't gout van 't albezielend licht
Der Godtheit, met uw ſtralende aangezicht;
Dat Cherubyns beloncken, en beminnen;
Dat d'Engelen bewieroocken, en eeren,
Met Englezangk, en galm van 't zaligh koor;
Noch dringt de ſtrael van uw genade door
Dees duiſternis; waar in wy ons verneeren,
Voor uwen troon; vergult met rijcker zonnen
Dan 't middaglicht, dat 's avonts onder gaet.
Uw ootmoet komt het nedrigh hart te baet.
Door ootmoet hebt ghy zelf Godts hart gewonnen.
Ghy ſpant de kroon, o puickkroon aller vrouwen!
De loftrompet van uw benijde Faem
Vult hemel, aerde en zee, met uwen naem;
Een naam, waar in wy Chriſtus kercken bouwen.
Uw tittel blinckt, in 't voorhooft zijner kercken
Een kooren, als een zegen, voor ons oogh.
Mijn note rolt te laegh: ghy rijſt te hoogh.
Wie kent de maet van al uw wonderwercken?
Zoo kleet of been ja ſchim van lager Heiligh,
In ſtroom, in lijck, en kranckbedt, wondren werkt:
Wie zweeft zo laegh, dat hy de kracht niet merckt
Van uw gebeên; een toevlugt wis en veiligh.

Ghy teelster van den eenigsten Behoeder,
Hebt, daer ghy heerscht, bekleet met majesteit,
Noch uw natuur en aert niet afgeleit;
Maer houdt uw Recht, gelyck Godts rechte Moeder.
Ghy kunt meer gunst, by uwen Zoon, verwerven,
Dan Hester by den Oosterschen Monarch.
Het Kruis-lam zagh u, op den Dootshooftbergh;
Daer ghy de zon, om uwen Zoon, zaeght sterven.
Ghy vlughte, voor den kindermoort des vorsten,
Met Davids zoon, bewaerder van Gods Zoon
En Moeder; die haer' mont leide op de koon
Van 't heiligh Kint, gezoogt met maegdeborsten.
't Orakel, naer wiens stem het al moet hooren,
Dronck met die melk der kuysche Moeder in
Haer liefde, die, gewortelt in zijn' zin,
Zijn hart noch raeckt, in 't hooghste koor der kooren.
Zoo ras de Maeght, of 't hemelmaegde-teecken,
Het licht gevoelt, en gaet van 't licht bevrucht,
Dan matight zy den strael, die flus de lucht
Verbrande, en, uit den Leeuw, op 't hooft quam stecken:
Maer ghy, ô Maeght van koninglijken zade!
In 't zwangergaen van 't goddelijcke pant,
Verkoelde, door uw vrucht, allengs den brant
Van Godts gerecht. ô zetel der genade!
Het was wat groots, dat d'eer der luchtgezanten
Verkondigde, aen 't altaer, hoe d'oude vrouw
En dorre struick dien Heiligh baren zou;
Gewyt van Godt, om boete en tucht te planten.
Noch grooter was 't toen d'Engel quam ontvouwen
De wonderbaerste en aengebeên geboort,
Van brein noch oor begrepen noch gehoort;
Eer Godt u gaf zijn hant en staf te trouwen
Hoe wemelden de Geesten, die vast drongen,
Te Nazareth, om uwe Bruyloftscel!

Hoe

Hoe bloo, hoe heusch ontsingt ghy Gabriël!
Wat bruilofts-liet hebt ghy hem nagezongen!
Een vlam ontstack terstont uw bruyloftskamer.
Gods Geest, een kracht, een Duif van 't hemelsch dack
Omhelsde en kuste uw kuischeit zonder vlak;
Die dronck het Woort. geen daeuw drupt aengenamer
Op 't leliblat. hoe wiert u toen te moede!
Schaemroode ziel, Godts wellust, hemelbruit.
Uw Bruigom leide u Godts geheimnis uit.
Gy kleede Godt, het Woort, met uwen bloede;
Den schoonsten van 't ontelbre tal der menschen.
Zoo zagh men hem, van Jesses struick en stam,
Te Bethlehem; daer hy te voorschijn quam,
't Beloofde zaet, begroet met zoo veel wenschen.
Uw zwangre Nicht vernam u naeu, van verre,
Of neegh, en groete u, Moeder van de bron
Des heils, en van de noit geschape zon.
Toen huppelde, in haer lyf, Godts Morgensterre:
Nu daelde een lucht, vol zangs, op Davids weyen;
Die hoorden strax, op 't blaten van hun vee:
Den hemel eer: den ganschen aertkloot vre.
Hoe schitterden, hoe tuimelden Godts reïen!
Drie Koningen versmaden d'aertsche hoven,
Op 't starrelicht, dat d'arme kribbe wyst,
En slechte Maeght, waer van de hooghmoet yst.
Zy offren Gode, in eenen stal verschoven.
Wat leerde u 't kint niet, binnen Josephs drempel!
Hoe zocht ghy 't kint, zoo moederlijck bevreest!
Het zwerft rontom, weckt lycken, en geneest:
Het stopt den mont der wyzen, in den tempel.
Geluckigh, die uw tyden moght beleven,
Dien gulden tyt, dat Godt, in 't vleesch, verscheen.
Noch zaliger ziet ghy zyn vleesch, en been,
Uw eigen vleesch, gekroont in 't ander leven.

Met wat een ſtoet en majeſteit en zegen
Onthaelden u de Vader, Zoon en Geeſt;
Toen ghy, van hier, ten hemel vaert, te feeſt,
Langs hyâcinthe en langs turkoize wegen.
Jeruzalem ſcheen boven uitgelaten.
Het weerlichte al karbonckels, en robyn.
Ay ſtarren, duickt, en zon en maneſchijn,
Voor eeuwigh licht, ſaphier, en goude ſtraten.
Daer juicht het al, wat, van geen vleck geſchonnen,
Het aenſchijn keert naer u, en 't zuiver Lam.
Daer kent men Godt, drie glanſſen, eene vlam.
Geluckigh die Godts blijſchap heeft gewonnen.
Terwyl wy dan noch, in dit dal der tranen,
Vaſt zuchten, om verquicking, voor de ziel;
Daer d'eerſte ſlang ons naſchiet op de hiel;
Daar 't zwaer valt, zich van zoet vergift te ſpanen:
Zoo kome uw gunſt, daer boven, ons te vordel.
Wy offren u [verſma geen offerhant,
Een ander brenge gout, en diamant]
Wy offren u een martelſtarregordel:
Geen diereriem, waar door de zon haar ſtreecken
Gedurigh houd de twalef maenden langk;
Maer riem, waer langs uw Kruiszon gaet haer gangk,
Door 't jaar omgort met zoo een twalefteecken:
De Borſt, het Lam, het Orgel, zoet in d'ooren,
De Tang, de Leeuw, de Dolck, van bloet noch nat,
't Albaſt, vol geurs, de Helm, het Zwaerderadt,
De witte Duyf, de Palmtak, en de Toren.
't Beteeckende is veel eer 't geen ik u wyë:
Dat overtreft 't borduurſel myner ſchacht.
O Zeeſtar! licht my zoo, in 's werelts nacht,
Dat JESUS trooſt my aenblikt in MARYE.

DE

DE LOFSANGK.

MYn ziel ontvouwt nu 's hemels lof.
Myn geeſt, aen 't huppelen, heeft ſtof,
Om God, myn heyl, op 't hoogſt, te loven;
Naerdien myn ootmoet hem behaeght;
En hy zoo laeg, op eene maeght,
Zijn minſte dienſtmaeght, zagh, van boven.
Want alle tongen zullen my
Nu zaligh noemen, even bly;
Naerdien d'Almaghtige dit wonder,
Zyn grootſte werk, in my beſloot;
Een lot, uyt zynen rycken ſchoot,
My toegevallen, in 't byzonder.
De Naem van JESUS, aengebeên
Daer boven, hier, en hier beneên,
Is heiligh, heilzaem, uitgelezen;
En zyn genade breit zich uyt,
Van ſtam tot ſtam, van ſpruit tot ſpruit,
In zoo veel Zielen, als hem vrezen.
Godts krachtige arm heeft al 't gewelt
Der trotſe koppen neêrgevelt,
Verſtroit, en uit den ſtoel gedreven;
't Ootmoedigh hart, uit ſtof en ſlyck
Der aerde, in top van 't hemelſch Ryck,
Door zyn ootmoedigheit, geheven.
God heeft, met volle en overmaet
Van gaven, 't hongrigh volk verzaet:
De zatte rycken, ſtout en krachtigh,
Liet hy nootdruftigh hene gaen;
Nam Iſraël, zyn erfkint, aen,
En was aen zyn gena gedachtigh.
Gelyk de noyt beſmette mont,
In 't zeeglen van dat erfverbont,
Zo menige eeuwen van te voren,
Dien trooſt, den vader Abraham,
En alle telgen van dien ſtam,
Eeuw in, eeuw uit, had toegezworen.

Eraſmus in d'uytbreydinge des zelven Lofzangs.

Gloria Patri, & Filio, & Spiritui ſancto.

AEGHT

S. AGATHA.

S. AEGHT.

AEGHT, een edele ſchoone en ryke dochter, te Panormus, in Sicilie, geboren, wert beloert en gevangen van Quintiaen, Lantvooght in 't zelve eilant; die, op hare bevalligheit en ryckdommen vlammende, haer, te Katane, by een lichtvaerdige vrouw, Aphrodiſia, en hare dochters, beſtelde, op hope dat deze de kuiſche maeght zouden tot lichtvaerdigheit bekoren; en alzoo, van den Chriſtenſchen godtsdienſt, tot het Heidendom bewegen; maer te vergeefs: Waerom zy in 't aenſchyn geſlagen, gekerckert, met paertshooft roeden en tortſen gepynight, de borſt afgeſcheurt, in gloeiende kolen gewentelt, en even ſtantvaſtigh, in haer heiligh opzet, volhardende, endelyck, in de gevankeniſſe, den bruidegom der maeghdelycke zielen haren zuiveren geeſt opgaf.

AEGHT

AEGHT aen MAKARIA,

hare Speelgenoot.

UW afgemartelde Aeght, niet maghtigh veel te ſchryven,
Kon d'allerleſte trooſt u qualijck ſchuldigh blyven;
Daer, van Panormus tot Katane toe, geſleurt,
Zy Ætnaes hitte voelt, en hoort, hoe 't water ſcheurt,
En ruiſcht, op 't ryzenhooft, en d'ingeheide palen;
Zoo dickwils het Zuidtooſt een' roof op ſtrant gaet halen,
En al 't löniſch ſchuim naer dezen toren jaeght,
Waer uit ick u begroet; ô Godtverloofde Maeght,
Getrouwe ſpeelnoot, nu godtvruchtigh te vergaren
Ons wordt behindert; raem en ra mijn wedervaren,
Uit dit onleesbaer ſchrift. zoo 't lezen u vermoeit
En quelt; vergeef het my: mijn vingers zijn geſchroeit,
En doof en doot gereckt. dees ſtamelende woorden
En letters melden u de kolen, en de koorden,
Te werck geſtelt zoo wreet, zoo razende, en verblint,
Om dat my Chriſtus vier en liefde blaeckt, en bint.
De Lantvooght, vlammende op mijn have, en jeughdige oude,
Aan Aphrodiſia zyn' verſchen buyt betrouwde,
En aen haer dochters, wilt van zeden. elck braght voort
Al wat een teere ziel, in 's levens lent, bekoort
Te kiezen, niet 't geen voegt, maer 't eerſte ons magh gebeuren.
Geſchildert, op zijn ſchoonſt, met levendige kleuren,
Naer uiterlijcken ſchijn; maer in der daet, een verf
Die valſch is, en verbloemt dat doodelyk verderf:
Als 't Paradysooft, 't welck, bekoorlijck in 't aanſchouwen,
Zich plucken liet van haer, die 't eeuwig zal berouwen,
En wat van haer gebaert dien appelbeet bezuurt,
En 's appels voorſmaeck vloekt, zoo lang die naſmaeck duurt.

De moeder ſprack: mijn kindt, ghy zijt noch jongk van jaren.
Betrouw uw jongkheit min dan deze grijze hairen.
Beſtem niet reuckeloos het geen ghy niet verſtaet,
En ſlechts tot ſchade ſtreckt, en onverzoenbren haet.
Zoudt gy zo wulpſch, zoo wuft, om nieuw gedroomde altaren,
Om een' gedroomden Godt en godtheit, laten varen
Ons vaderlijcke Goôn, en Numaes wijze zeên,
Met yver ingevoert, door alle Roomſche ſteên;
Zoo verre Auguſtus roem, op adelaers gedragen,
Durf houden 't heerlijck ſpoor van Phœbus gouden wagen:
Dat hoeden onze Goôn: dat hoop ick nimmermeer.
Beſchaem uw' adel niet, uw afkomſt, en uw eer:
Noch ſpil uw ſchatten niet, uw ſchoonheit, en uw gaven,
Zoo ydel, en vergeefs: maer kus de gunſt der braven,
Van wien ghy zijt geteelt. Ick weet, dat Quintiaen,
De lant vooght, met uw jeught en doling zit belaên,
En toeleit, om u uit te huwen aen de ſtammen
Der eedlen, die om ſtrijt op zoo een joffer vlammen,
Die Ceres eenigh pant in geene gaven wijckt;
Ja beter een Godin dan ſterflyk menſch gelijckt.
Dit nieuw geloof zal al uw vrolijckheit verduffen.
Zoudt ghy, in eenen hoeck, zoo dof en eenzaem ſuffen;
Ontbeeren ſpijs, en dranck; verſlenſſen al het groen
En 't bloeiſel van uw tijdt. zy doolt, die elck ſaizoen
Des levens hier verſloft te plucken, als de Goden
De Nymphen en Natuur ons tot haer feeſten nooden.
Dat was het daeghlix liedt der zoete meeremin!
Maer ick bondt t'elckemael aldus hier tegens in:
Och Aphrodiſia, wat ſtroit ghy ſchoone woorden!
Hoe zoeckt ghy, onder ſchijn van vrientſchap, my te moorden,
Door yet aantreckelyx van luſt en ſnoot gewin!
Legh af, leg af die grijn. ick ken d'erfvyandin,
De looze en ſlimme ſlang, die, onder 't gras geſcholen,
Vergif neemt op de tong, en mickt (terwijl twee kolen

Vaſt gloeien in haer' kop) op dit onnozel hart.
Maar neen, het kent heur aert. een korte welluſt ſmart
Oneindelyck, en leet volght lief op zyne hielen.
O Spin, ga ſpin uw web voor reuckeloozer zielen.
Doortrapte, ghy hebt wel een ſimple duive voor,
Maar ook een ſchrandre ſlang: die ſtopt voorzichtigh 't oor
Voor zulke tovery, en ſchalcke toverzangen.
Aen al des werelts vreught is niet een vreught gevangen.
De ryckdom van de ziel weeght zwaerder dan al 't goet,
't Welck zichtbaar, zich zoo ſchoon voor d'oogen open doet.
Ick min 't onzichtbre ſchoon. de hoop, op mynen Heilant
En Godt, gelt meer by my dan dit gezegent eilant,
En alle ſtaet, en pracht, der ydelen krackeel.
Wy zyn een zelve ſtof. geen bloet maekt yemant eêl,
Maar deught en 't Chriſtenſchap; dat leert die luſten ſchuwen.
Zoo erft men ſtaet om hoog: zoo kan men eerlyckſt huwen.
Een ander heb 't genot van zotte zinlijckheên,
En vul zich op met wint: verlichte maeghden treên
Des werelts poppeſpel, al lachende, met voeten,
En zweven boven 't ſtof, waer onder mollen wroeten;
Verſteken van de zon die ons in 't harte ſtraelt,
Met eenen klaerder glans dan dees, die daeghlix daelt,
Zoo kaetſte ik ruſtigh af al die bekoorlijckheden.
Wanneer haer doghters, om vermaeck, uit ſpelen reden,
Dan lagh men my aan 't oor met al het geen, wat oit
Het blinde bygeloof heeft onder 't volck geſtroit:
Hoe Reuzen een gewelt van bergen t' zamenbraghten,
Waer onder zy gekneuſt, zom heel, zom half verſmachten:
Hoe Typhon vier en ſmoock ter helle rotſe uit blaeſt,
Waer in de wapenſmit, op 't ambeelt klinkt, en raeſt:
Hoe Proſerpyn, geſchaeckt by d'onbeſchene Vloeken,
Haer moeder de geſchaeckte, al 't eilandt door, liet zoeken;
Waer van Sicilie, te voren wilt en woeſt,
Bevrucht bleef, jaer op jaer, met zoo een vruchtbren oegſt,

Dat het Italie, en zijn andere geburen,
In tijdt van hongers noot, kon voên met volle ſchuren;
Gezocht door wapenen van 't naeſte en veerſte ſtrant:
Hoe eerſt Triptolemus het kouter dreef door 't lant,
Op 's voeſters onderwys; waerom het volck met zangen,
Voor zynen wagen juicht, en zyn gewieckte ſlangen:
En voort van Arethuſe, en Alpheus. en zijn vlam.
En hoe hy, onder zee gedoken, herwaert quam;
Vermits het vier niet was te leſſchen in zijn aderen,
Als met zyn vryſter, die vaſt voorliep, te vergaderen.
Ick loegh om dit verſlagh, van logenen bekladt,
En gaf haar wiſſe ſtof, uit ons gewyde blad.
Hoe ſtoffers, aen d'Euphraet, het heir der ſtarren ſarden,
En ſtrax, gedeelt van tong, verſtroiden, en verwarden:
Hoe 't overſchot van 't ſchier verdelghde Benjamin
De bloem van Silo ſchaeckt: hoe, niet een afgodin,
Maer moederlijcke Maeght, drie etmael langk verlegen,
Liep zoeken 't eenig pant, haer ſchat, en 's werelts zegen;
Die zonder dat hy zaeit, of os voor ploeghtuigh ſpant,
Het graen teelt uit de klay en voren zyner hant,
En ſpijſt veel duizenden in woeſte wilderniſſen:
Hoe noo die bruidegom zijn waerde bruit wou miſſen;
Haer zocht in 't nare graf, en afwieſch in zijn doot,
En 't onwaerdeerbaer bloet, dat hy ter borſt uit goot.
Myn bruidegom, wat kan myn zuivre trouw beſmetten:
Noch Decius met bloet en gal geſchreve wetten,
Noch gunſt van Quintiaen, noch dreigement noch moort.
Hy koom met vier en zwaert, en duizend vloecken voort;
Noch vier noch zwaert noch vloeck kan onze harten deelen.
Mijn hart verſmelt in 't zyn, ick ſta op zyn bevelen,
Zoo lang myn aders ſlaen. dit brengt het eerloos wyf
Den Lantvooght aen, en ſchelt my wreveligh en ſtyf
Van zinnen. denck niet eens, dat dees zich zal beraden.
Gout, perlen en geſteent, juweelen en gewaden,

En hof en heerlijckheên, en ſlagen, en wat breet
En weits ſtaet, achtze als ſtof, dat zy met voeten treet.
Hy grimt my grimmigh toe, en buldert uit, vol toren:
Neen zeker, ghy zijt niet van edel bloet geboren;
Dat tuight uw ſnoot gemoedt; daer ſteeckt niet edels in.
Ick antwoort: ghy ſpreeckt recht; want ick ben Godts ſlavin,
Aen Chriſtus dienſt verknocht, het welck wy vryheit noemen.
Maer ghyliên, die zoo trots op heerſchappy durft roemen,
Zijt ſlaven in der daet, nadien ghy d'afgoôn eert
En gout en marmerſteen; en hem den rugh toekeert,
Die zulcke ſtoffen ſchiep. na rede en wederreden
(Op dat ick 't ſchryven krimp) na dreigen, en gebeden,
En ſmaetreên, klinckt men my met vuiſten in 't gezicht.
Het paertshooft reckt myn leên met koorden, en gewigt.
De toortſen braden 't lyf, geſtreept van ſcherpe roeden,
En angelen, waer van de rug en lendens bloeden:
Maer als de teederheit verduurt die harde ſtraf,
Zoo ruckt de wreede een borſt van myne ribben af.
Ick riep: ô dwingelant, wat ziet gy met uw oogen!
Ghy hebt uw moeders borſt, een vrouweborſt, gezogen,
En ſchent ghy onbeſchaemt de borſten van een maeght?
Maer dees heeft noch een borſt, die zy van binnen draeght,
Haer' Heilant toegewyt, die zult gy nimmer ſchenden.
Terwyle viel de nacht, en deckte myn ellenden
Met zwarte ſchaduwen, waer uit een hemelſch licht
Gedragen wiert, voor een eerwaerdigh aengezicht,
En opzicht, als een arts, genegen elck te helpen.
Dat was Sint Peters geeſt, geſtuurt myn aêr te ſtelpen.
Wie kan u melden, wat al trooſt myn geeſt ontfing:
Hoe myne borſt genas; myn trooſter ſtrycken ging,
Met goddelyken glans, ten kercker uit, naer boven;
Waer op de wakers, voor dien blixemſtraal, verſtoven,
Verbyſtert, en verbaeſt: dat terght des Lantvooghts haet,
Die my in eenen gloet van kolen wentlen laet,

En al gerooſt geſchrookt ter vangeniſſe leiden:
Daer krimpen wy van pyne, en zingen, en verbeiden
Den jongſten oogenblick des levens, en het lot
Dat ons beſchoren is van den alzienden Godt;
Die met zyn Engelen van verre ſchijnt te wencken,
Godt ſchut, dat Quintiaen niet kome te verdrencken,
En t'effens in een' ſtroom en zyn dootmiſdaet ſmoor:
Indien zyn gierigheit myn have zoeckt op 't ſpoor
Van myn onſchuldigh bloet, gelyk de vlugge pooten
Der hazewinden 't wilt, met eenen pyl doorſchoten.
Myn geeſt getuigt niet goets, en deze hand gemat,
Laet naulix toe myn naem te merken onder 't bladt.

S. BAR-

S. BARBARA.

S. BARBER.

BARBER, dochter van den Heidenſchen Dioſkorus, een Griex edelman, te Nikomedie, ten tyde van Maximyn, wert, om niet gezien noch geſchaekt te worden, van haren vader, in eenen toren, opgeſloten; en, daer van Godt verlicht, om haer betrouwen op Chriſtus, en het verſmaden der afgoden, geſchopt, geſtooten, geſlagen, met den haire geſleept, met den zwaerde gedreight, en aen Martiniaen, den Lantvoogt, overgelevert; die de Maeght met beloften en dreigementen, te vergeefs, aanging; daer na, met fackelen, oſſepezen, potſcherven en yzere haecken het lichaem gepynight, en de borſten afgeruckt hebbende, haar zoo, ten ſpiegel der jeught, door de ſtadt, liet omvoeren: waer na de vader zijn eigen kint met zijn ſabel onthoofde, dies hy, van den blixem getroffen, dit laſterſtuck boette.

BAR-

BARBER aen DIOSCORUS,

haren Vader.

DE zelve Barber, die uw kint te wezen plagh,
Draeght Vader, zoo zy u noch Vader noemen magh,
Haer' groet op met haer hart, genegen u te volgen,
Tot Chriſtus outer toe. ghy wort noch meer verbolgen,
Om dat myn jongſten aêm volhart, by d'oude ſpraeck
Van 't heir der Chriſtenen. men magh, in 's hemels zaeck,
Den eens geſtaefden eedt niet krencken, nochte kreucken,
't En zy op zielverbeurte, en met onboetbre breucken
Den veltheer te voldoen, die ſtip ſtaet op zyn' eiſch,
En d'overtreders doemde, en ſtrafte, reis op reis,
Ten ſpiegel van de geen, die, noch in zyn ſlaghorden,
Het ſterven lichter valt, dan weifelaers te worden.
Dat houdt de dochter, die van vaders rechte hant
Den ſlagh des doodts verbeit, in den verleden ſtant.
Gereet ten offer, gantſch ſtantvaſtigh, en geduldigh,
Heet dat hartneckigheyt, zy draeght dien naem onſchuldigh,
Als eene, die niet ſteunt op ongegronden raet
Van eigenzinnigheit; maer op haer' toeverlaet,
Der ſterfelijcken trooſt, Auguſtus Ryck verſchenen,
Gelijck een nieuwe zon, belooft zoo lang voorhenen,
Eer zy te voorſchijn quam, met wonderheên, en kracht
Van wysheit en genade, en dreef den duiſtren nacht
Van 's werelts aengezicht, en 't Heidendom, door logen,
In zynen eerſten droom, te jammerlijck bedrogen.
Van kintsbeen af is my dit licht geopenbaert,
En klaerder, daer ick, op den toren, zat bewaert,
Door uw zorghvuldigheit; eer yemants minne blaeckte,
Om 't opgaen myner bloeme, en haer verruckte, of ſchaeckte.

Want

Want als ick eenzaem daer bedacht, hoe dit Heelal,
Zoo ſchoon, zoo welgeſchickt, niet, by een wuft geval,
Te hoop geronnen was, noch door nootzaecklijckheden
Van eeuwigheit gebouwt, maer door een wyze reden,
En maght, als oorzaeck en begin van werck en ſtof;
Dan viel ick op myn kniën, en gaf den bouwheer lof,
Den goeden, maghtigen, alwyzen, ongeſchapen;
En ſpoogh uw' Mars, waer aen zich d'ydelen vergapen,
In 't gruwelijk gezicht, zoo blint als ſteen, en hout;
Een ydlen trooſt, voor elck die op een Niet betrouwt.
Zoo Vader hierom my verſtoot, gelijck een baſtert;
Ick heb zyn' afgodt wel, maer niet den Godt gelaſtert,
Dien hy, noch zijn geſlacht, gedient heeft, noch gekent;
En zal om vleiery, noch vloeck, noch dreigement,
Een' voet uit myn gelit (Godt ſtercke my) verzetten.
Laet vry Martiniaen uw' haet op 't ſcherpſte wetten,
Ten dienſt van Maximyn, zoo bitterlijck ontſtelt,
Om 't groeien van Godts zaet. wy trotſen dit gewelt,
Dat, door Bithynie en heel Aſie uitgevaren,
Te Nicomedie, 't ſchavot der martelaren
Geſticht heeft, ja gedoopt in dit gedoopte bloet,
Het welck hem overtuight, dat hy al 't ydel woet,
En pooght met lycken, meer dan yemants mont kan tellen,
Te ſtoppen eene wel, die t'elckens op komt wellen,
En perſſen tegens hem en zynen wrevel aen.
Dat voelt ghy, die tot noch met kercker, lemmer, ſlaen,
Noch ſleuren met het hair, door ſtruicken, haegh en doren,
't Godtvruchtigh opzet ſtuite, in 't heetſte van uw toren.
Dat voelt de Lantvooght, die dit weecke en naeckte vleeſch,
Na 't vleien, gingk te keer met eene taeje pees,
De ſtramen met de ſcherf, en fackelen, en klaeuwen
Van yzer; en al 't geen den yver zou verflaeuwen,
In zoo een ziel, naeu vaſt aen eenen dunnen draet
Des lichaems, borſteloos ten toon gevoert op ſtraet,

Met Juliane, die, door mynen moedt gesteven,
Myn lotgenoot verstreckt, en morgen hoopt te leven,
By Jesus, aen mijn zy, 't en waer ghy u te nacht,
Getroffen van om hoogh, hooghtydelijck bedacht.
Zoo schrijft uw Barber niet, als eene die verlegen,
Het hart in 't lichaem krimpt voor uwen blancken degen
Gegrepen van de vuist, belust om toe te slaen.
Neen Vader, sla vry. eens zal slechts die sabel gaen
Door mynen teeren hals, maer endeloos door u wen,
Noch feller door uw ziel; wiens doot ick wensch te schuwen,
Oock door mijn eigen doot, en wreeder noch dan dees;
Die toch niet langer duurt dan 't knacken van een pees,
Of 't springen van een snaer. 'k heb lang de doot geleden,
Ja duizendmael zoo veel; en stort alleen gebeden
Voor my, om uwent wil, van wien ick ben geteelt;
Die ziel en lichaem heb, met u en Godt, gedeelt;
De ziel alleen met Godt, den vader aller zielen;
Met u, 't geen van u quam: het welck ghy kunt vernielen,
Verdelgen, maer geensins den nimmer bluschbren geest,
Des hemels eigendom. ontfingen wy het meest'
En edelste van Godt, zoo laet het u behagen,
Dat Godt zijn eigen wert gehoorsaem opgedragen;
En schelt eens quyt al 't geen men ons te laste leit
Van wederspannigheit, en ongehoorzaemheit.
Wy dragen Godt in 't hart, en u op onze schouders:
Want Christus wet verbint de kinders aan hun ouders,
Zoo veer zijn vaders eere, en zyn volmaekte wet
Behouden haren glans: maer eer de minste smet
Die zou bezoedelen, door 't luistren naer een Heiden,
Of Heidensch onbescheit; zoo most de dochter scheiden
Van haren vader, en de moeder van den zoon.
Dat raeckt den appel van Godts oogen, en zijn kroon.
Dan gelt'er weifelen, noch mompelen, noch veinzen,
Door eenig werck of woort, of losheit van gepeinzen:

En wat herbore vrucht van Godt, haer ſtam, veraert,
Verlieſt haer erf om hoogh, en is dat heil niet waert.
In Jeſus vierſchaer heeft geen bant van maeghſchap voordeel.
Zy rekent niemants bloedt, maer ſtrijckt een effen oordeel.
Des werelts fackel heeft dit heiligh vier geſtoockt,
Den brant daer menigh lant, en Ryck by Ryck, van roockt.
Dat zwaert vaert immer voort met ſtadt op ſtadt te winnen,
En deelt de harten, en geheele huisgezinnen,
En baert een vroom geſchil; en toont het onderſcheit
Van licht en duiſternis, daer elck om 't yvrighſt pleit.
Zoo kent men eerſt, die 't al, om 't eenigh, op durf zetten;
Om 't eeuwigh, 't geen vergaet; en wie, uit 's weerelt netten,
Door alle hindernis, zich red; en wie blijft ſtaen,
Voor 't wiſſelbare licht, dat afneem, als de maen,
Of toeneem, met een ſchijn, om luttel tijts te duren.
O vader, ſchat men zoo een blick van weinige uuren
En ſmeltende eer, dat gy vervalt tot zulck een ſchant,
Van uw onnozel krooſt te ſlaghten met uw hant;
Noch gruwelijcker dan de veltheer van ons Griecken;
Aen wiens bekladde faem zijn nazaet ſchroomt te rieken;
Hoewel dat hooft, uit dwangk, ten beſte van de vloot,
En noch door 's prieſters mes, die jongkvrouw broght ter doot.
Hoe kan de volgende eeuw dit gruwelſtuck gelooven.
Dioskorus zal Agamemnons moort verdooven;
En Pelops hof, geſchent met d'onuitwisbre kladt,
Zich waſſchen door dit bloet, verwatener dan dat.
Zoo ras de zinnen, na het ongeluck, bedaren,
En voor uw voeten zien een bloem van zeſtien jaren,
Uw eenige erfgenaem, en waerdighſte juweel,
Getrapt in 't roockend bloet; gemaeit van haren ſteel;
Wat wil'er dan een licht in uw gemoet verryzen!
Hoe zult ghy, van u zelf en uw gedachten, yzen!
Indien de hemel u noch die genade doet,
Dat hy niet, op de daet, u treffe met den gloet

Des blixems, uit de lucht, in dees bezoedelde oogen,
Die't gruwzaemſt dat men hoorde aenſchouden onbewoogen.
Hebt ghy tot zulck een eindt een wettig kint geteelt?
Kn ſchent de vader zoo zyn handen aen zyn beelt?
Ean 't prieſterdom van Mars hier eere en roem uit trecken,
Dat het zyn tempels gaet met kindermoort bevlecken,
Ja zelf natuur vermoort; die d'ouders aen hun kint
Door zulck een naeuwen bant onſcheibaer t'zamenbint?
De wiltſte dieren voên en bergen zelfs hun jongen,
En ſparen 't uit den buik; indienze, hardt beſprongen
Door koude en winterſneeuw en hagel, zien vergaen
Het uitgehongert neſt, op 't uiterſte. ick laet ſtaen
Dat zy, hoewelze, na drie dagen jaghts, verflaeuwen,
Hun lief gebroet ontzien te quetſen met de klaeuwen.
Geen wolf verſlint den wolf, geen aert zijn eigen aert,
Geworpen in een hol, en woutſpelonck. hoe vaert
Een vader dan voorby 't onredelijckſt van allen,
Dat hy 't Barbariſch ſtael op Barbers hals laet vallen;
Nadien hy, over 't vlack van Helle, herwaert quam,
En rekent zyn geſlacht en adel van den ſtam
Der wyze Griecken, niet van ſtroopende Barbaren,
Of Scythen, al van outs in gruwelen ervaren.
Maer dempt ghy alle reên, zoo doe ick 't geen ick magh:
'k Vergeef myn' vader, God vergeef hem dezen ſlagh.

S. AG-

SANCTA AGNETA.

S. AGNES.

AGNES, een jongkvrouw te Rome, en uit Roomſchen adel geſproten, wert, om hare dartien jaren, vierighlijck aengezocht van Sophroon, een zoon van den overſte der ſtadt; maar zy, wyzer beraden, een hemelſch huwelijck beoogende, ſloegh alle bekoringen van ſtaten, rijckdommen en welluſten af: waerom de vader des verliefden jongelings haer, ter vierſchare gedaeght, keur gaf, of, als een non, in Veſtaes tempel te waecken; of in't bordeel hare kuiſcheit af te leggen: maer zy, naer geen van beide luiſterende, wiert ter eerlooze plaetſe gebroght, en daer beſchut van den Engel, die den reuckeloozen jongelingk, voor hare voeten, doot ter aerde ſloegh, en, op het gebedt der Maeght, weder opweckte: waer uit een groot oproer rees; dies Aſpaes, de Stadthouder, haer ten brant verwees: maer het vier, door Godts gehengenis, aen het ſmettelooze lichaem geen vatten vindende, zoo ſtack men dit onnozel lam met den degen den ſtrot af, en offerde het gewyde bloet, aen't altaer des eenigen Verloſſers.

AGNES aen EMERENS,

haren Zuighgenoot.

LEergierige Emerens, ghy zijt uit Agnes oogen,
Maer geensins uit haer hart, met wie ghy hebt gezogen
Een zelve voesters melck, en moerbay eener speen.
Och hadt ghy zoo met my een waterbadt gemeen,
En zegening der drie aenbiddelijcke namen
Van Vader, Zoon en Geest, een Godt en godtheit t'zamen;
Hoe zuiver zou uw ziel, uit dees gewyde bron,
Die Adams oostsmet wascht, gelijck een morgenzon,
Verryzen, en voor 't licht de schimmen zien verhuizen,
Met eene bange wolck van uilen, vledermuizen,
En huibens, kinders van des werelts naren nacht,
En stout by duister: een ganssch averechts geslacht,
't Welck schrieklijck huilt en piept, om uwe speelnoots ooren,
Die, met haer kuische torts, hun onkuisch hol quam stooren.
Doch 'k hoop, dat ghy, die stil aen Christus voeten zit,
Als leerkint van zijn school, waar in men vast, en bidt,
Oock, met de naeste feest, zult opgaen d'eerste trappen,
En, onderdanigh en ootmoedigh, 's meesters stappen
En heirbaan gade slaen, die naer den heilbergh leit,
Door allerhande ramp, en wederwaerdigheit.
Daer toe help Jesus u en my, die heet geronnen
Myn loopbaen ben ten einde en zie den strijt gewonnen;
En, grypende verheugt den palm van 't paradys,
U toewensch eenen tack van geenen mindren prys.
Myn zuighgenoot, kon ick myn hart in 't uwe gieten;
Hoe vrolijck zouden wy een' zelven troost genieten,
En voorsmaeck van 't bancket der Engelen om hoogh,
Die voor mijn komst alreede ontsluiten 's hemels boogh,

Nu

Nu 't mes gewet wort, om in mynen ſtrot te ſtooten;
Op dat myn ziel geen bloed gebreck hebbe, om te vloten,
En heen te zeilen naer het rechte vaderlant.
Ik neem dan noch verlof van u, eu kus uw hant,
Door deze letters, verſch met maeghdebloet geſchreven;
Op datze van myn trouw getuigeniſſe geeven,
By andre maeghden, u en mynen geeſt bewuſt:
En 't zal my wel doen, zoo ghy haer voor 't leſte kuſt,
In mynen naem, en raet het beſte pant der jaeren,
Den hemel toegewydt, zorghvuldigh te bewaeren;
Indien 't gebeurde, dat haer eens gegeve trouw
Van 't dwaellicht wiert bekoort, dat my verleiden wou,
Daer ick, een meisken, noch geen dartien jaer magh halen;
Een oude, die zoo licht door wulpsheit zou verdwalen,
't En waerze aendachtig ooghde, op 't licht van 't helder Lam,
Dat aen de ſtarren blinckt, van waer het nederquam
Gewilligh dragen al ons zwackheên, en gebreken;
En kent, gelijck het proefde, in wat gevaer wy ſteecken;
Terwyl men ons beſtormt, op allerley manier,
Door minnevleyery, ofſchenniſſen, of vier.
Uw Agnes is voor geen van deze drie bezweken.
Sophroons verliefde zoon heeft duizent minnetreken
Vergeefs te werck geſtelt, en ſtorte in 't quynend bedt;
Dies myn onnozelheit verdaeght wiert voor de wet,
En 's vaders rechterſtoel; die (ruſtigh afgeſlagen
Van 't maeghdenhart, alreede een liever opgedragen)
Het vonnis ſtreeck, dat zoo een onverzetbre ziel
(Nadien de reinigheit haer ooge alleen beviel)
In Veſtaes reine kerck, by 't eeuwigh vier, moſt waecken,
En 't ſchendigh laſterſtuck des Chriſtendoms verzaecken;
Of ſtaen het geil gezicht, in 't ſchandelijck bordeel,
Ten ſpiegele, en ten doele, en als op ſtadts tooneel.
't Viel hart een afgodin of ſchennis te verkiezen;
De ziel en 't lichaem, of de kuiſcheit te verliezen,

In 't

In 't lichaem: 't leſte leet den alderminſten noot,
Hoewel dit harder viel dan d'allerhardtſte doot.
Ick ſprack: wat mooght ghy toch al van uw Veſta droomen?
't Zy die Saturnus baerde, of van hem afgekomen,
Eer maeght dan moeder heet; een kroon van toornen voert,
't Geſpan der leeuwen toomt, en eene trommel roert.
Wy oogen op een Maeght en zeeſtar, t'effens moeder
Van 't wonderbare Kint, den zekerſten Behoeder
Der menſchen, die zoo licht zyn maeghden redden kan,
Terwyl uw Veſta ſlaept, gelijck haer leeuwsgeſpan;
Dat noit zyn manen ſchudde, of heeft beſtaen te brullen,
Daer nonnen, dagh en nacht, de blinde lampen vullen,
Met oly, die den nacht der doling niet verjaeght.
Wanneer men't lichaem ſchent, zoo blyft de ziel noch maeght,
Door d'onbevleckten wil. De vierſchaer raeſt en dondert,
Men voert, ten ſchimp, my om, van myn gewaet geplondert,
Maar niet van 's hemels gunſt, die, al te wonderbaer,
Met eene blonde wolck van myn neervloeient hair,
De bloode ſchaemte kleet; terwyl alle oogen blaecken
Op my, een beelt gelijck, beſpreit met gouden laken.
Zoo naeck ick Venus cel, daer my een kleet, van licht
En glans geweven, deckt voor 't ongetoomt gezicht.
De boelen ſtaen verbaeſt, en vallen neêr, en bidden:
Maar 's Rechters wulpſche zoon komt vliegen, in het midden
Der overtuighde ſchare, en wil de handen ſlaen
Aen Agnes, maer een ſtrael des blixems taſt hem aen,
En ſmackt het zielloos lijck voor myne voeten neder.
Ick lever, door 't gebedt, den zoon zyn vader weder.
Toen roemde een yeders tong den onverzierden Godt;
Al 't onverdraegelijck voor 't prieſterlijcke rot
En offerwichelaers. ganſch Rome is uitgelaten.
Van Agnes waeght het al, de marckten, en de ſtraten.
De wichlaers ſchreeuwen: helpt dit ondier aen een zy.
Het ſteurt den yſren ſlaep des doots door tovery,

En ongoôn, opgeweckt door prevlen van gebeden.
Aſpaes, de vooght der ſtadt, door 't oproer heen getreden,
En 's vollex dicken drang, en vreeſſelijck getier,
Veroordeelt my ten brandt, ten aze van het vier.
Maer d'aengeblaze vlam, die eerſt zoo breet gingk weiden,
Door Godts onzichtbre kracht, op myn gebedt, geſcheiden,
Verzengt noch vel, noch vleeſch, en zweeft rontom, en wort
Gebluſcht van koelen douw, uit 's hemels ſchoot geſtort.
De Hemel zeker wel rechtvaerdig niet gehengde,
Dat d'uiterlijcke vlam beſchadighde en verzengde
Het kuiſche lyf van my, wiens minneſchouw gemoedt
Noit blaeckte van de trots des welluſts, en haer gloet.
d'Onſtuimige gemeent, verbittert door dit wonder,
Aen 't hollen, heen en weer, en ſmyt het bovenſte onder,
En dreight den heelen ſtaet: dies d'overſte al vervaert,
Beſluit de maegdekeel te ſpeten aen het zwaert,
Op dat het door haer bloet dit buldrende onweêr ſtille,
En velen te gevalle een ziel vergiete, en ſpille;
Waer naer myn ziel verlangt, en wagt alle oogenblick
Den jongſten, om by Godt te varen zonder ſchrick,
Ons Numentaenſche hoef behoe myn kout gebeente.
Maer Emerens, ick ken den aert van dees gemeente,
En uwen yver, naeu te houden van mijn lijck,
En grafſtede; och voor u een ongewiſſe wijck,
Zoo 't woeſt gepeupel u daer zuchten hoore, of weenen.
Ick hoor, of dunckt het my? een buy van hagelſteenen
Vaſt haglen op uw hooft. och zuſter blyf 'er af,
Eer u de razerny begrave by myn graf;
Daer ghy in bloed gedoopt, en niet met waterdruppelen,
Den geeſt geeft, en al 't graeuw, om 't warme lijf, komt huppelen.

SANCTA CICILIA.

S. CÆCILIA.

CÆCILIA, *een dochter van ridderlijcken geslachte, te Rome, onder Keizer Markus Aurelius, was vroegh van Godt verlicht, heimelijck, aen zynen eenigen Zoon getrouwt, en, door dwang der ouderen, ondertrouwt met Valeriaen; waerom zy, verlegen tegens d'aenstaende bruyloft, in 't hairen kleet, onder hare kostelijcke gewaden, met vasten, waken, bidden en inwendige lofzangen, onder orgelspel, vast by haren goddelijken bruidegom, om een blyde uytkomst aenhiel; tot datze, ter bruyloftskamer ingetreden, de rechte gelegentheit den ridder openbarende, hem waerschouwde voor den Engel, haren wachter. Hy, haer woort en Gode betrouwende, liet zich van Urbaen, het hooft der Kercke, doopen, zagh den Engel zyner gewaende bruit, en, zynen broeder Tiburtius Gode winnende, volhardе met hem in godtvruchtige oeffeningen: waer over zy beyde van Almach, den bewintsman der stede, gevangen, gepynight en gemartelt werden. De Maegt, na hun aengetast, weigerde d'afgoden*

den te vieren, ten ſpiegel van veele anderen, die Chriſtus quamen te belijden: weshalven men haar in een drooge en heete badtſtove opſloot: maar de hitte van Godt wonderlijk verkoelt zynde, zoo holp men haer, met drie ſlagen in de neck (waer na zy noch drie dagen zieltooghde) aen d'eene zyde.

CÆCILIA aen VALERIAEN,

haren Bruydegom.

CÆcilia, ten echte u onlangs toegeſtaen,
Door dwangk der ouderen, begroet Valeriaen,
Haer' Bruydegom, die nu, voor d'Engelen, gaet trouwen
Gods aenſchijn, 't ſchoonſte 't welk de hemelen aenſchouwen.
Myn heer, en Bruydegom, doch niet met dat beding,
Waar op ik bevend met dees hand uw trouw ontfing,
Op dat gy ſlechts den dienſt des lichaems zoudt genieten,
En vrolijckheit, gemengt met ſmerte, en huisverdrieten;
Maer bruigom door den bant van 't hemelſche gemoedt:
Hoe is uw hoop verkeert, op eenen andren voet
Dan toen ghy pleghtigh met Cæcilia vergaerde,
Eer zy haer hartewit u heimlijck openbaerde;
Daer ghy, ter vrolijcke bruitskamer ingetreen,
Naer uw verſtant, met haer vereenight waert en een;
Eer zy uw hevigheit betemmen gingk met koorden
Van hemelval, en bont met onverwachte woorden;
Daer 't koſtelijcke bedt geſpreit lag, en beſtroit,
En 't morgenroot zoo na den Hymen zag voltoit,
Dat ghy, op dat de Bruit van maeght uw vrouw mogt worden,
Alreede op't bruitsbedt woudt haer' blooden riem ontgorden.
Valeriaen, myn trooſt, genade, braefſte heer,
Zoo ſprack ick al verbaeſt, en zeegh bykans ter neêr,
En hiel uw handen vaſt, en al myn leden beefden;
(Want zuiverheit en echt elckander wederſtreefden)
De liefde, die ick aen uw minne ſchuldigh ben,
Als eene die uw deught en dapperheyt erken,

En d'eerſte liefde, vroeg een' andren opgedragen,
Uw aengezicht ontſtack, als vier; en voort aen 't vragen,
Aen wien ick was verlooft: wat boel my liever was
Dan echtgenoot. hoe heet die ſchelm, die ſchender? ras,
Zeg op wat booſwicht is 't? dat ick myn moed mag koelen,
Hy zal, dat vloeck ick hem, hy zal eerlang gevoelen,
Dat wy van vromer bloet geſproten zyn dan hy.
Maer toen die donkere wolck een luttel dreef voorby,
En uwe hevigheit gehoor gaf, op myn bede,
Zoo knoopte ick deze rede aan d'aangevange rede:
De voorgemelde liefde en trouw gebieden my
Te zorgen voor uw ziele; en geen verradery,
Ten intre van deze echt, zoo trouweloos te plegen.
't Is anders dan men waent met deze Bruit gelegen.
z'Is reede aen een gehuwt, die 't al, wat adem ſchept,
Geſchapen heeft, en voedt: dies zoo ghy roert of rept
Haer ongerepte leên; ick zie een' gloenden degen
U druipen op het hooft; het welck de hemel zegen
Voor onheil. wacht u dan voor 't naeckende gevaer.
Ick ben myn eigen niet. bedaer wat. wel is waer
De feeſt heeft haer beſlagh, en alle pleghtigheden
Voltrocken, kan men naeu van hier te rugge treden.
De voorwaerde is gemaeckt: de bruitſchat toegetelt;
't Geluck gewenſcht: bancket en bruisbedt toegeſtelt.
De vlammeſluier dekte en ſchaduwde myn kaecken,
De torenkroon myn hair. men zagh de fackels blaecken.
De trouw vlocht hant in hant. de pypen zwygen nu:
En ick, u t'huisgeleit, ben dier verknocht aen u.
Wat hier verbeurt is, met zoo verre voort te varen,
Wyt my. ick ſchrickte dit myne oudren t'openbaren.
De ſchroomte is eigen, doch hier ſtrafbaer, in een maeght,
Die, Chriſtenſch, oogen moet op 't geen dien heer behaeght,
Waer aen zy zich verbont. 'k heb zomtijts heele dagen
En nachten langk gebeên met tranen; en gedragen,

En draegh nu noch, op 't bloote en afgevaſte lyf,
Ja onder bruisgewaet en gordel, beide ſtyf
Van parlen en geſteente, een onderkleet, geweven
Van borſtligh ſteeckligh hair; op hoop of Godt wou geven
Een eerlijcke uitkomſte in den maeghdelijcken ſtrijt,
En kuiſchen ſtaet, alleen de ſtarren toegewijt.
'k Heb, onder galm van wit en loode en tinne tongen,
Myn' JESUS, in mijn hart, zyn' Hymen toegezongen,
Nu volgh myn' raet, en laet myn kuiſcheit ongeraeckt;
Zoo zult gy zien wat geeſt, wat godtheit om haer waekt.
Dit ſpreekende; zag ick en kon het ſchaers gelooven,
Hoe ghy, door eene kracht, op u geſtort, van boven,
Van eenen dollen leeuw in een zachtmoedigh lam
Veranderde, en uw hart myn' raet ter harte nam,
En yverde, om Urbaen der Prieſteren zon te ſpreken;
Daer, tuſſchen grafgebeente en martel-aſch, verſteken,
Dit hooft van Rome u goot het water op het hooft,
En kleede met een kleet, dat zelf de ſneeuw verdooft:
Een teecken, dat uw ziel noch witter was gewaſſen.
Zoo quaemt ghy vrolijck my, in mijn ſalet, verraſſen,
En zaegt, daer uwe Bruit ter neder lagh geſtreckt,
Den heldren wachter, die haer zuiverheit bedeckt,
Met goddelijcken glans; en ſchemerende wiecken.
Hy kranſte uw hooft en 't mijn met roozen, die noch rieken,
En witte lelien. toen kont ghy klaer verſtaen,
Dat ick met geenderley bedrog hadde omgegaen.
Tiburtius, uw broêr, en nu uw megevangen,
Bereit een martelkroon, aen uwe zy, t'ontfangen,
Geraeckte, langs den draet van uw en mijn bericht,
Uit 's afgronts Labyrinth, in 't noit betrocken licht.
Toen rees 'er wieroock van gebeên en milde gaven.
Toen luſte u 't martellijck, by duiſter, te begraven;
Waerover Allemach u in den kercker ſmeet,
En ſloegh met ſcharpe roên, 't welck ghy geduldigh leedt;

Dies 's kamerlings gezin en zelfs de lijftrauwanten
Aen 't botten zijn, als van uw bloet bedaude planten;
Verwachtende de zon, die morgen op zal gaen,
En zien met wat gelaet ghy voor dat zwaert zult ſtaen,
't Welck hooft en hals en lyf en ziel gezwint zal ſcheiden.
Hoe kan ick minder, dan voor 't jongſte, u nog geleiden,
En wencken, of ick 't hart van verre ſtercken kon,
Daer myn bedruckt gezicht gekeert ſtaet van de zon,
Ten Noorden, op een rots, bedauwt met zilte droppen,
Langs 't aenſchijn neergerolt, voor 't rollen van twee koppen;
Eerwaerdiger gekroont met onverwelckend lof,
Dan, in hun bloet geverft, te gapen naer het ſtof.
Maer neen, geen lauwerkrans kan u meer glori geven
Dan dus, voor Jeſus eer, door 't eerloos ſtael te ſneven;
En geen triomf maeckte oit den triomfeerder waert,
Die, aengebeên van 't volck, ten Kapitole vaert,
Maer dees, die, door den roock en ſmoock van laſteringen,
En laſternevels, recht ten hemel op komt dringen,
Daer 't heir der Engelen den triomfeerder wacht,
By ſchoonder dagh, getreên van geenen zwarten nacht.
Daar hoop ick u eerlangk, die myner ging ontfermen,
t'Omhelzen met myn ziel, en haer onzichtbare armen,
Want 't leit my op de leên, dat, op uw ſpoor van bloet,
De Bruit Cæcilia den Bruigom natreên moet,
In 't drooge ſtoofbadt, heet geſtoockt, gelijck een oven,
Of door een zwaertquetſuur; om Godt te hooren loven;
Die zijn geheilight paer ontpaerde, hier beneên,
Op dat hy het, om hoogh, zou ſmelten onder een.
Verwacht ons ſlechts een poos, in die behoude haven;
En ly, dat wy u met onze eige hant begraven;
En (ſchoon de grafdienſt u vergolden wierd zoo ſtraf)
Tot uw gedagtenis dit ſnyden op uw graf:
Hier ruſt Valeriaen. wat heeft die helt bedreven?
Hy ſpaerde om Godt zijn Bruit, maer niet zijn jonge leven.

S. Eu-

S. EULALIA.

S. EULALIA.

EULALIA, een welgebore ſpruit, t'Emerite, in Luzitaniæ, yverde ontrent haer twaelfſte jaer, in de verdruckinge der Heiligen, onder Keizer Maximiaen, zoo vierigh, dat de moeder (beducht of de dochter wel met gewelt de handen aen d'afgoden moght ſlaen) haer ten platte lande verzont, en, in een hofſtede, liet opſluiten, en gade ſlaen: maer het maeghdeken, door een zonderlinge drift des Heiligen Geeſt, verruckt, brack by nacht uit, en donderde in hare geboorteſtadt op; daer het de rechters tartende, en, op vyanden nocht bloetvrienden paſſende, d'altaren verlaſterde, en wieroock weigerde: waerom het kint, ſchrickelijck gepijnight, endelijck ten viere veroordeelt werd.

EULA-

EULALIA aen JULIA,

hare Moeder.

EUlalia, uw lieve en godtgebooghzaem kint,
't Welck niemant, onder al den hemel, meer bemint
Dan u, behoudens d'eer van Jesus, den behoeder,
Neemt met dit oorloffschrift nu affcheit van haer moeder;
Om wie zy, die het hooft van vreught ten hemel beurt,
Wiens tranffen zy genaeckt, alleen noch zucht, en treurt;
En wenscht, dat ghy haer lijck aenschouwen mooght met oogen
Van blyschap, veer van rouw, en avrechts mededoogen;
Nadien ghy nimmermeer [al hoort het moeder noo]
Uw dochter trotser kunt uithylicken dan zoo.
Kon uw misleit vernuft dit sterfwit recht beseffen,
Ghy zoudt geen lijckklaght, maer een bruiloftsliet, aenheffen,
En zingen, uit der borst, een lof tot Gods gena,
Waer door ick naer myn graf, als naer een staetsi, ga;
Die eeuwigh duurt, en lacht met onverdorde kranssen,
En onvermoeiden toon, waer op de zielen danssen,
Dat al de goude vloer en 't zaligste gewelf
Der starren dreune, als is het d'onbeweegheit zelf;
Al dryft het endeloos om 't middelpunt der dingen,
Om d'alnatreckende as, waer naer de stoffen dringen,
Die, zonder dezen treck, niet langer houden stant,
Maer spatten liefdeloos, en springen uyt den bant.
Myn lippen offeren een danckbare offerhande
Aen uw medoogent hart, 't welck my ten platten lande
Veel mylen opwaert zont; daer ick gesloten zat,
Op 't lanthuis, uit het oogh van myn geboorte stadt,
Dies d'eer des afgronts zocht door wreetheit te bewaren,
Waerom ghy duchte, of ick mocht komen uit te varen,

Tot

Tot ſmaet der Goôn, door wien men Godt zijn eere ontrooft,
En 't ſchepſel eerend, ziet den ſchepper over 't hooft;
Een laſterbrock te hardt en bitter om te kaeuwen.
Mijn geeſt ontſtack, wanneer mijn yver ſcheen te flaeuwen,
In 't eenzaem lantvertreck, en ſprack al heimlijck dus:
Is 't billijck, dat men hier het vier des yvers bluſch,
En uitdoove in een ſpruit bykans van twalef jaren?
Waer blyven knoppen? waer de bloeſem? waer de blaren?
Als voorboôn van de vrucht: den hovenier belooft,
Die, nat van bloetzweet; zich ter doot heeft afgeſlooft,
En voer, recht toe recht aen, de wreetheit in de kaecken,
Om zynen wilden hof en wynbergh op te maecken;
Uit liefde tot den oegſt, zoo lang van hem verwacht;
Uit liefde tot het nut van 't menſchelijck geſlacht.
Zijn liefde was zoo groot: wy laten ons verbluffen.
Wy yveren in 't velt met ſammelen, en ſuffen.
Men moet quanſuis, alleen met voordeel, 't voorhooft biên.
Men noemt voorzichtigheit ontydigh kruis te vliên.
Men magh zijn handen aen geen godtloos marmer ſchenden.
Zoo doende, hoopt men op den ſtapel der ellenden,
En levert voetſel aen dees ſchuwenswaerde peſt.
En wien dit paſt of niet, het paſt bedaeghden beſt.
't Onmondigh kint moet ſcherp naer moeders huisles luiſtren.
De waerheit houdt haer' glans, wat nevels haer verduiſtren.
Wie Godt gehoorzaemt, die gehoorzaem moeder eerſt.
Het jongk gezicht ziet ſcherp, 't ervaren allerveerſt.
Men magh de moeite, die 's lants ruſt verſteurt, wel ſchuwen.
De ſtilte voeght een maeght, die reede ſtaet op 't huwen,
Eulalia heeft vroegh de zedigheit bemint.
Men zagh een oudt verſtant in de oogen van een kint,
En wijsheits rimpelen, op 't voorhooft zonder kreucken.
Noit ſpeelzieck, kaeude zy het pit van wyze ſpreucken,
Verfoeide muskeljaet, en ambergeur, en roos,
En myrglas, en cieraet, en kans en poederdoos.

Hoe zal dees ſtemmige, die nu wat meer kan vatten,
Haer' drempel overtreên, en komen uit te ſpatten.
Den Kruisbelyder wort zelf 't vlugten toegeſtaen:
Dat 's wyt van willens in een wiſſe doot te gaen.
'k Beken 't valt mackelijck den drempel te bewaren,
Te zwygen by den haert, en nimmer uit te varen.
Maer ondertuſſchen vaert de dwaling immer voort.
d'Afgodery braveert, en dreight met brant en moort,
En wint vaſt velt, terwijl de laffe ridders deinzen.
Behout men dan den ſtryt met looghenen en veinzen?
Zoo is 't gekruiſte hooft vergeefs vooruit getreên,
In 't bangſte van 't gevecht. bloohartige, neen neen,
Ghy moet Gods vyant 't wit van beide uw oogen tonen,
En ſtreven, door het dickſt, naer d'opgehange kronen.
Dat gelt Maximiaen, tyran ick koom u by.
Zoo ſpreeckende, en genoopt van heilige razerny,
Schoot ick, ter middernacht, ten bedde uit, in myn kleren,
En daetlijk naer de poort. geen grendel kon my keren,
Noch boom noch ſlotwerk, ſtael noch yzer, hout nog ſteen,
Ick borſt ten lanthuize uit, en over graften heen,
En vloog recht toe, door braem en boſſchen, ſtruik en heggen,
En voelde geen quetſuur der voeten, nog kan zeggen
Wat geeſt, wat godtheit my alle achterdocht benam,
En ſchemerde vooruit, en lichte met een vlam
Myn vlugge voeten toe; gelijck de vierpilaren
In woeſte wildernis weleer de twalef ſcharen
Van Moſes: 't welck ick voor onfaelbaer teecken hiel,
Dat myne gloende drift den opperſte geviel.
Zoo mat ick onvermoeit vaſt lant, by heele mylen,
En wenſchte, dat my geen bewaerder naer moght ylen,
Noch ſtuiten myne vaert, door 't achterſtuivend ſtof.
Terwyle quam de zon vergulden 't ſchendigh hof,
Daer Anas, eene grens van onze Luſitanen,
Ons Emerite bouwt toen borſten my de tranen

Toen

Ten oogen uit. ick hief, met eenen droeven zucht
En nare jammerklaght, myn handen naer de lucht:
O Vader, die den dagh gezet hebt op den wagen.
Die om den aertkloot rolt, en ziet met welcke plagen
Maximiaen nu niet een yeders ruſt beroert,
Maer ſlechts wat Jeſus merck op 't natte voorhooft, voert.
Het ſtaet u licht dien reus, in wreetheit zoo wanſchapen,
Door geenen Herkules maer des Aertsengels wapen
Te kneuzen in het zant, indien het u behaeght:
Zoo niet, en houdt het kruis uw eere op; laet een maeght,
Uw dienſtmaeght, heden eens, daer mannenharten gruwen,
Gerions zielendwank en Goôn in 't aenzicht ſpuwen,
Dat al het Spaenſch geweſt verligt zy van uw ſtrael,
Ja d'avontſtar die aen de morgenſtar verhael.
Zoo bidde ik, en ruck voort, daer op den ſtoel geklommen,
Al 's afgronts ſpoocken in des rechters oogen glommen;
En 't byl- en bondelrecht, beſtuwt met lyftrawant
En helbardier, zoo ſtrack de Roomſche vierſchaer ſpant.
Ick roep: wie zijt ghy, die den blixem zelf doet trotſen?
De beckeneelen ſchiet en kraeckt op harde rotzen,
En dwingt den kuiſchen mont te looghenen de bron
En ſpring-aêr van het licht, noch ouder dan de zon?
Wat, zoekt gy 't volck, 't welk ſchuwt Apollen aen te bidden,
Te roocken voor hun beelt? hier ſtaet 'er een in 't midden,
Die 's afgronts offerhande en roock en ſtanck veracht.
Ick pas op Iſis niet, noch Venus tempelpracht.
Ick eer den Schepper zelf, en geen geſchape ſtoffen.
Geen vorm noch beitelkunſt heeft oit den zwier getroffen
Van dien onzichtbren Godt. de beſte meeſters hant,
Die 't eenig wezen uit wil beelden, haelt ſlechts ſchant.
Boet vier, en brant tot kalck die grove laſterſtucken.
Ghy druckt het Kruis, maer zult het nimmer onderdrucken.
O ſcherreprechter, koom, koom herwaert. brant, ſny af
De leden eener maeght. zet af, 't geen Godt haer gaf.

De Bronaêr van de ziel en 't menſchelijcke leven
Zal haer, te zyner tydt, een heerlijck lichaem geven.
Kom pynigh vry dit lyf met yzer, en met gloet;
Ghy zult geen laſterwoort my parſſen van 't gemoet.
Door zulk een rede ſlaet de norſſe Schout aen 't razen,
En pooght my, doch vergeefs, met dreigen te verbazen.
Men gaet my, voor de ſtraf, met ſchoone woorden aen.
Al 't maegſchap vleit, en ghy, met uwe vrucht belaên,
Aen 't ſchreien, aen uw hart en naeckte ſpeen te togen;
Myn lip te drucken aen de borſten, dieze zogen.
Och moeder, ik beken 't, dat tranen, noch geklagh
Van u, noch yemant my zo roerde, als toen ik zagh
Uw borſten, daer ick, noch een wicht, aen had gelegen.
Toen leet natuur gewelt; die bant hiel dapper tegen:
Maer entlijck moſt natuur bezwyken voor 't geloof,
Dat aldoordringent punt. dit ſloot mijn ooren, doof
Voor 't moederlijck gekerm, en zoo veel vrienden t'zamen,
En ſchelden en 't gegrauw, gemengt met lieve namen,
En woorden, overbloemt, en lieflijck geblancket.
Een maeght, die, huwbaar, raeckt de ſpon van 't weligh bedt,
Een joffer ſchoon, en rijck, en eêl, en wel geboren,
De bloem van ons geſlacht, gaet in een miſt verloren.
Al 't huis aen 't waggelen, door 't miſſen van die hoop.
De bruitſchat helpt alreede elx zinnen op de loop,
Voor uwe poort, van 't puick der riddren overdrongen.
Wat gelt bedaeghde raet by 't wulpſche brein der jongen!
's Lants godtsdienſt is van outs door Goden ingeſtelt;
Die blijft gedurig; uw verzameling verſmelt.
Een tygerstant of hoeck zal uwe ribben ryten.
Met weinig wieroox in het wieroockvat te ſmyten.
Met luttel korlen zouts te zegenen de vlam
Kunt ghy dien hoon ontgaen, ter eeren van uw ſtam.
Ick knarſſetande, en wierp, van heter gloet onſteecken,
Den dwinger, die het vat my in de hant wou ſteecken,

Het

Het wieroock in den baert, en trapte op 't ſtinckent zout,
't Bederf der ziele, als 't meel, het welck geen onderhoudt
Noch voetſel, maer vergift voor 't lichaem zou verſtrecken,
Daer 't ruſten moet in Godt, die 't uit zijn aſch zal wecken.
Ick ſtiet de beelden wegh, en trapteze op den vloer.
Toen wiert al 't hof geſchut van een verbaeſt rumoer.
Gena had uitgedient. de vrienden voort aen 't ſcheiden,
Van daer de dienaars vaſt het hooghtijt toebereiden,
Voor Chriſtus bruit, die ſtrax zich zetten wil te prijck,
Op 't heerlijckſte, in 't gezicht der hooftſtat van dit Rijck.
Nu kieſtze een yſre boey, in ſte van arremketen,
En ſchakels root van gout. de lenden, opgereten
Met haecken, glinſter met een koſtelijcker gloet
Van verf en levent root dan Tyriſch purper doet.
Ontelbre wonden, in die ſmertelijckſte pijnen,
Beſchamen pracht en prael van baggen en robynen,
Gehecht op gouden gront. de torts, die d'oxels koockt,
Verdoof de fackel, die in Hymens handen roockt.
De rode vlam, zoo dra zy ſtijght, om 't hair te lecken,
Magh 't ſchaemroot aenſchijn, als een vlammeſluier, decken,
Daer ick, al ſtaende, drinck den nektar van de druif
Der vlamme. ſla dan ga, die 't aenziet, hoe een duif,
Een hagelwitte duif, ten zoom uit van mijn lippen,
Gelijck een phœnix, roock en voncken gaet ontglippen.
Dat is mijn zuivre ziel. aenſchouwers, ſlaet dit ga.
Dat is die door het vier gepuurde Eulalia.
Zy heeft geruit, en laet de ruiveêr u ten beſte,
En zoeckt haer oirſprongk weêr, dat ſmetteloos geweſte,
De gulde vryheit, daer Pompeius noit van wiſt,
Noch daer zijn dappre zoons eens hadden opgegiſt,
Eer zy, op dezen gront, in Cæſars degen vielen.
Daer zoekt die nette ziel den vrydom aller zielen.
Doch eerze ſteigre, naer het klaerſte deel der lucht,
Van geenen damp bezwalckt, en leêgh van aertſch gerucht;

Zal d'onbeſmette, om zich ter nieuwe vlught te wennen,
Eerſt zweven om het vier; dan hangen op haer pennen;
Dan klappen zevenwerf de vleugers tegens een;
Dan ſnorren, uit het oogh, naer 's hemels toppunt heen;
Van waer ick moeder hoop, al biddende, in te wachten.
Terwyle, bidde ick, ſla myn doot uit uw gedachten,
Om 't leven, my om hoogh beſchoren, in Godts ſtadt.
Nu moeder, zijt getrooſt, vertrooſt u met dit bladt.

S. APOLLONIA.

S. APOLLONIA.

APOLLONIA, een bedaeghde dochter, t' Alexandrye, in Egypte, beleefde, ten tyde van Keizer Phlips, het onweder van 't moort- en-plonderoproer, verweckt door eenen toveraer, of wichelaer, die, den aenwas des Chriſtendoms benydende, met zijn oproerige tonge, al de gemeente aen 't hollen broght; waer door de Chriſtenen geplondert, vermoort en verſtroit wierden; en deze ſtantvaſtige Kruis-heldin, alle hare tanden uitgeklopt wezende, onder ſchyn van zich te willen beraden, van zelf in den viere ſprong, en zoo lijf en ziel haren liefſten bruidegom, tot aengenaem brantoffer, opdroegh.

APOL-

APOLLONIA aen DIONYS,

den Aertsvader.

EEn poos voor Godts bancket, en 't ſmaecken van de ſpys
Der Englen, wenckt mijn hant den vader, Dionys,
Van deze ſtadt te rugh; om 't ongeval te weren
Van zynen hals; nadien de voeten ſtaen op 't keren
Naer huis toe, van de vleck, daer hy zich wat vergeet
In opgetoge ſtilte, en naulix droomt, of weet
Van 't onweêr, giſteren voor middagh, opgekomen
De vlote van zoo veel met Godt geſcheepte vromen:
Hoewel hun geeſt geen ſcha, by 's lichaems ſchipbreuk, voelt,
Maer rijck door Chriſtus, ziet waer 't lijck wort aengeſpoelt,
Of op de wracken drijft en ongena der baren
Van 't volck, noch naulix, na een etmael, aen 't bedaren.
Dit ſchichtige onweer quam ons op van Iſion,
En Iſis hooftkerck zelf, de voeſter en de bron
Van zoo veel gruwelen en uitgelache Goden;
Schandalen, niet alleen voor Chriſtenen, en Joden,
Maer oock voor den Romain, die dier noch vogel acht,
Noch godtheên, met de grijns van vedren huit of vacht
Vermomt; gelijck van outs d'Ægypters hier meê ſpeelden;
Maer haer beſluiten wil in menſchelijcke beelden
Als nader aen Godts aert, door 't redelijck vernuft.
Hoewel het luttel ſcheelt, wie min of meerder ſuft,
Nadienze bey, begaen een evengroote ſchennis,
Aen 't eeuwigh wezen. ons ontdekt met wiſſe kennis
Door Moſes, 's hemelstolck, en Chriſtus, Davits zoon,
By Pharao verſmaet, en Ptolomeus troon
Doch dit voorbygegaen, laet ons ter zaecke komen.
Sint Markus kudde had geweldig toegenomen,

Dies

Dies komt u, die zijn' ſtoelbekleet, geen ſlechte prys.
Dees ſcha wert Iſis koor, op alle feeſten, wys,
Aen 't ſmelten van 't genot der heilooze offerhanden,
Noit magerder: waerom de tempels t'zamenſpanden,
En ſloten, op dit feeſt, een' algemenen roof
Door 't graeuw te halen, op 't inkanckerend geloof,
't Welck, als een ſchorpioen, naer Iſis hart quam ſteken,
Men zont geen' yvraers uit, om Phlips, den Vorſt, te ſpreken,
Te Rome, en wettigh zoo te bezigen de byl.
De Tiber was te veer gelegen van den Nyl,
Het loeiend koor vont goet niet lang aen 't hof te temen,
Maer 't keizerlijck gezagh eens aen zich zelfs te nemen;
En was'er dan verbeurt, 't hiet overloop van gal,
Gebraeckt den godtsdienſt en den Rijcke te geval,
De prieſterlijcke tong zou licht die kladde afwiſſen,
En Cæſar, dus geleert, zijn ty niet meer vergiſſen,
Maer, tydigh op de been, verpletten 't godtloos zaet.
De tijdt leedt geen vertreck: de kerckknods moſt op ſtraet.
Een toveraer hier op, een prieſter, jongk van jaren,
Beſtaet, zoo ſtout als wulpſch, daer 't volleck, voor d'altaren,
Malkander aendrong, op te dondren, uit een ſtoel,
Tien trappen hoogh; en, 't hier eerſt overziende, koel
En langkzaem in 't begin, zyn' adem uit te blazen,
Strax heeter, en in 't endt met bulderen, en razen:
't Gaet zeker mannen, dat wat volck met godsdienſt praelt,
Dat heeft zyn' godtsdienſt eerſt van Zonneſtadt gehaelt,
De rechte moeder van cermonien en zeden,
En ſchatbewaerſter der vertrouwſte heiligheden.
d'Ondanckre vondeling, in Memphis hof ge-eert,
't Welck van hem wert gehoont, heeft van den Nyl geleert
Geheimeniſſen, die hy avrechts gingk verplanten,
Om tegens's konings kroon, door aenhang, zich te kanten;
Waerom men noodigh 't Rijck moſt vegen van dit ſchuim,
't Welck weder inkruipt, en vaſt leit op zyne luim,

Om, onder deckſel van een rot, noch eens verbaſtert,
En dat niet weiniger d'aeloutſte Goden laſtert,
Ons gryze prieſterdom te trapplen op den neck.
Dies eiſcht de noot luits keels (de tijdt lijt geen vertreck)
Te ſmoren deze peſt van heel Alexandrye,
Eerze ongeneesbaer tot 's lants ondergangk gedye.
Waer toe dan lang geſuft? men vaer ſlechts vierigh voort,
En toon den naeckte, door ons zweet verryckt, de poort
En ſteiger, daer hy zich, by ſcheemringe, op liet zetten.
Die menſcheneters, bloetvermengers, ſchendewetten
Bezitten, hier ter ſte, niet eigens, maer uw goet,
En zuigen u van't hart de ziel af, met het bloet.
Men legge een wiſſeling van middelen, en ſtaten.
Men eiſch zyn' nabuur weêr de langgeleende vaten,
En huisraet. wien't bezwaer, die ſchenck het Iſis kerck.
Zy heet het u. begint. ſlaet hant aen 't heiligh werck.
d'Alexandryners ſtrax aen't morren, aen het mompelen,
Aen 't rotten hier en daer; in't ende aen't overrompelen,
Aen't plonderen, en aen't vermoorden, door de ſtadt;
Daer 't weerloos Chriſtendom, als op een heide, zat,
Van onderlinge hulp en menſchentrooſt verlaten.
Medogenheit had uit. geen kermen moght 'er baten.
De plonderſpringvloet gingk breet weiden over 't Kruis.
Het bloet verriet zijn bloet, be buurman's buurmans huis.
Men haelde al't koſtelijckſte uit wincklen, hoecken, holen.
Wat's rovers oogh miſviel, verbrande men aen kolen.
De razery ſloegh voort, gelijck een lopent vuur;
Niet anders, maar alleens, of Alexanders muur
Het leger van den Moor had willens ingelaten,
En 't ooreloogh sgedruis vervulde marckt, en ſtraten.
Dat bonzen op de deur, gedondert op den vloer,
Dat dreunen, dat gekrack, dat ſtampen, dat rumoer,
Gemengelt met getier en vloecken, onder 't kryten,
Steegh hemelhoogh; gelijck of't aertrijck was aen 't ſplyten,

En berſten, en de gront der toornen wiert verwickt;
De kercken en de ſtadt al t'evens ingeſlickt,
By ſchonen lichten dagh; die gevels, afgebroken
Te gronde toe, en 't puin, als wolcken, op zagh roocken:
Een heerlijck ſtuck, dat zoo een heiligheyt betaemt,
Die t bleecke zonnelicht te water dreef, uit ſchaemt,
En gramſchap, om 't vertoef van een rechtvaerdigh wreker:
De ſtarren quamen op, doch dootſer, en veel bleker;
Oock d'eerſtegebore maen, bewimpelt met een' miſt,
En om 't gerucht verbaeſt: maer d'opgehitſte twiſt
Aen 't gloeien, even of de nacht zijn gal quam tergen,
Hiel feller aen: en al wat d'avont zocht te bergen,
Ontmomde hy met vier van fackelen, en licht
Van tafel, kiſt en kas, en brant, met luſt geſticht
In huisraet, overhoop op kruisſtraet, ledige erven,
En marckten, daer men in den bouw was met bederven.
Tot noch toe noemde ick niet wie in dien ſtorm vergaen.
Het plondertreurſpel ving van Metras moortſpel aen,
(Ghy kent den Simeon) die in de kerck getrocken,
En ſchuw van 't koeialtaer, gezegent wiert met ſtocken?
Zoo dat de witte baert, van 't roode zweet geverft,
Langs zynen boezem droop, en yemant riep: hy ſterft;
Want d'ouderdom ontſtack noch tygers tot medogen.
d'Eerwaerde vader hief zijn natte en bloedige ogen
En bevende armen naer den hemel, maer 't gezicht,
Van ouderdom en bloet benevelt, kon het licht
Bezwaerlijck zien; en gaf te kennen 't vaſt betrouwen,
Geſtelt op 't zalig licht, by d'Engelen t'aenſchouwen.
Dat was genoegh, en een halsſtarrigh laſterpunt,
Zoo luttel lichts wiert noch zyn blint gezicht miſgunt.
Zy rucken hem ter neêr, en, bruizende van toren,
Beſtaen d'ooghappels noch met rieten uit te boren,
En ſpitten yeder oogh op een byzonder riet,
En offren 't aen 't altaer, waer op hun vaerze ziet.

De Faem (indien men magh betrouwen op haer zeggen)
Verbreit, dat yemant toen dien toveraer zagh leggen,
Met zynen elleboogh, op eene galery,
In 't kerckelijck gewelf van Apis; en hoe hy
Begrenikte al dit ſpel, en entlijck moſt vertrecken,
Om ſchaterende niet zijn kitteling t'ontdecken.
Voort ſleurenze, helaes! den bloenden blindeman,
Van 't martelen gemat, en die niet langer kan,
Recht naer de voorſtat toe, ontrent de nieuwe haven;
Daer zy hem, hallef doot, half levendigh, begraven,
In eene hagelbuy van kaien, kalck en puin;
Een rycke graffpits op zijn kale martelkruin.
Bykans het zelve lot is Quinta toegevallen;
Van lichaem ziel en geeſt de ſchoonſte vrouw van allen;
Die, zonder weten van haer man, de brave helt,
De wysheit op 't ſtadthuis, de dapperheit in 't velt,
Uw leſſen was gevolght, 't welck na quam uit te barſten.
De luiperts, root van moort, die op hun tanden knarſten.
(Om dat zy deiſde van Anubis kerckkappel,
En 't hontsbeelt eere ontzeide, en ſmaelde op 't guighelſpel)
Aen 't rucken, met de koort, geſlagen om haer benen,
De ſtadt om, over ſlick, en rompelige ſtenen,
Gefeilt van 't blonde hair, twe ellebogen langk,
En nat van geurigh bloet, gemengt met bozen ſtanck.
Het hooft ſprong t'elkens op. de zedige ogen brandden.
Zy opende den mont, en ſloot en vlocht haer handen,
En riep den lieven Naem van JESUS vrolijck aen,
Het welck men haer verboot, met ſchoppen, ſtoten, ſlaen:
Doch zy, der doot getrooſt, verſlonden van Godts yver,
Verſtomde noit, maer hief haer ſtem op des te ſtyver,
Tot dat het beckeneel op molenſtenen kraeckt,
En zy, als Metras t'hans, aen doot en uitvaert raeckt.
Ghy kent den toren, die van outs den ſtroom bewaeckte,
En, als een nutte baeck, by ſtorm en onweêr blaeckte,

Sera-

Serapion, gevat, gerabraeckt in zijn huis,
Wort hier de trappen op gehaelt, met woeſt gedruis,
En, uit den tweden trans, gebonſt van boven neder;
Die vrome ſtorf om laegh, en leeft daer boven weder.
Een yeder aen het vliên, op zulck een moortgerucht;
Maer ſteegh noch ſtraet noch hoeck was veiligh voor de vlught.
Oock viel 'er oorloogh om den plonderſchat te delen.
d'Alexandryners zijn toch meeſters in krackelen,
En oproer, zelden droogh van 't burgerlijcke bloet,
En wonden, door den haet van kerckgeſchil gevoedt;
Maer ghy; ô vader, haeckt en ſchrickt mijn lot te horen.
't Was midnacht: het gerucht kroop nader aen myn oren,
Daer, binnen 's huis, ick in een ringh van maeghden zat,
En zong, of badt elck voor, die na my zong, of badt;
Wanneer, van achter, op myn plaets, drie jongelingen,
Mijn buurmans zonen, flux den zymuur overſpringen,
En offren buurlijck dus te ſtuiten 't nachtgewelt:
Gebuurmaeght, Apolloon, ghy ziet, hoe 't is geſtelt.
Met al die uwen Godt en 't Chriſtgeloof aenhangen.
Dit huiſgezin zal ſtrax, geſtroopt, geſchent, gevangen,
Oock dragen zijn gedeelte, in 't algemeen verdriet.
De wint waeit herwaert aen. 't en zy mêr in verziet,
En ſchut met loutre kracht den vloet der plonderſtromen,
't Is met dit huis en uw gezelſchap omgekomen.
Nu ſchoon ons nabuurſchap niet nabuurt in 't geloof,
Noch wenſcht het geene Goôn met der gebuuren roof
Te paeien; maer verſtaet (indien ghy 't toe wilt laten)
Te keeren van het dack de plondraers op de ſtraten.
Op zulck een aenbodt, op hun drift van weer te biên,
Ick aen 't bedancken, aen het ſmeecken, op mijn knien:
Zy willen niemant om yet tydelijx verkorten.
't Onſchuldigh Kruys vermyt oock ſchuldigh bloet te ſtorten,
Daer Godt met Chriſtenſch bloet zyn' lof beſchryven wil.
Getrouwe jeught, vertreck. een yeder hou zich ſtil.

Met bonſtmen op de poort. de maeghden ondertuſſchen
Aen my, en ick aen haer t'omhelzen, en te kuſſen,
Te kruiſſen, naer dat elck bedroeft was, of geſticht,
Met tranen op de kaeck, of blyſchap in 't gezicht.
De jongelingen ras ten zy-muur opgevlogen.
De deur raeckt op de vloer, en ick 'er uitgetogen
Worde al den nacht geſleurt: en, dat my 't meeſte quelt,
Noch weet ick niet, hoe 't met myn maeghden is geſtelt,
Of zy ſtantvaſtigh zyn ten uiterſte gebleven,
En eerlijck doorgeſtreên, dan ofze in ſchande leven.
Na dat de boosheit mijn ſtantvaſtigheit mistrouwt,
Zoo trecktze met een tang, en klopt met palmenhout,
(Na zoo veel tergens, na al 't heen en wederrucken)
Myn kaeckebeenders en het out gebit in ſtucken;
Een onverdraeghbre pyn voor een bedaeghde maeght,
Ten waer zy 't droegh om hem, die meer om haer verdraeght,
En tangre maeghden ſterckt. myn tanden dus gebroken,
Gaen d'yveraers een vier van hout en tacken ſtoocken,
En ſtellen 't aen myn' keur of in den brant te gaen,
Of Godt te laſteren, en Chriſtus af te ſtaen.
Ick, onder ſchyn van my een luttel te beraden,
Schryf dezen brief, om u, en niet om my, beladen;
En groet u voor het leſt met eenen blyden zucht
Uwe arme kudde is naeckt naer buiten toe gevlucht,
En trooſt, met blyſchap van geen Heidenſch brein te vatten,
Zich 't plonderen der aertſche om zoo veel rijcker ſchatten,
In wilderniſſen en woeſtynen, dor en naer;
Terwyl ick my bereide, om ſtaende, voor 't altaer,
Dat reede kraeckt en blaeckt, daer zoo veel yvraers dringen,
Van zelfs in 't middenſte der lichte vlam te ſpringen.
Zy brande 't lyf: men ſtroy mijn aſſchen in den windt;
Wat noot is 't, als de ziel haer lichaem weder vint?

S. Lu-

S.LUCYA.

S. LUCY.

LUCY, een dochter van Eutychia, te Syrakuze, in Sicilie, onder Keizer Diokletiaen, trock, met hare moeder, van den bloetgang gequelt, naer Katane, ten grave van de zalige maeght en martelares, Sint Aeght; daer Godt de krancke genas, die ſedert haer godtyverigh kint ontſloegh van den knoop der ondertrouwe, met enen onverlichten jongman, uyt moederlijck bedwangk, geleit. De Maeght, alle haer have en middelen verkocht, en aen nootdruftigen uitgedeilt hebbende, verviel in 's jongelings wraecke; waer door zy by den Lantvooght, Paſchaes, verraden, en den ſchoffeerderen ten roof gegeven, door Godts kracht, onverwrickbaer tegengehouden wiert, en alle gewelt van koorden en aengeſpanne oſſen en ſtieren trotſte; gelijck daer na allerhande vierwerck van peck, hars en oly, tot dat men haer eenen dolck in den hals duwde.

LUCY

LUCY aen EUDOXIA,

haere Voester.

Dit's oock godtvruchtigheit, dat ick mijn trouwe Voester,
Myn andre moeder, noch voor 't alleruiterst koester
Met troost; naerdienze zit belaên om haer Lucy,
Haer voesterkint; noch nooit zoo welgemoet en bly,
Als nu het zyne borst en boezem gaet ontbloten,
Voor 't spits des dolx, die strax de hartaêr af zal stoten,
En helpen zoo de ziel aen vrye en ope lucht;
In 't zaligh vaderlant, waer naer zy hygt, en zucht.
O Voester, is uw melck in my tot vleesch gedegen,
En bloet, waer door gy tilt voor 't schittren van den degen,
Als een die medelyt, in al het gene ick ly;
Zoo troost u, dat ghy oock van 't zaet der martlery,
In my, uw vleesch, de vrucht der martlery zult maeien;
Een gouden oegst, belooft aen die met tranen zaeien.
'k Zagh dit doorluchtigh endt van verre te gemoet,
Al sedert dat ick trock met moeder naer den voet
Van Ætna, te Katane, op 't spoor der yveraren,
Die, om Sint Aeghts gebeent, van Syrakuze varen,
Veel mylen westwaerts aen, en vieren 't jaergety,
Om dit befaemde graf, daer, zonder artseny,
d'Ellendige geneest van ongeneesbre qualen,
En Godts genade blinckt in d'eer der martelstralen.
Hier las men; hoe de zoom van Jesus kleet genas,
En d'oude bloetwel stopte, aen wie geen stoppen was,
In twalef jaren tyts, door kruit noch schrandre vonden.
Die al het zuure zweet der quynende verslonden.
O moeder, zeide ick; bouw uw hoop op dezen gront.
De vrome Maeght, die stip op 's Heilants wetten stont;

Ver-

Verdiende, door haer doot, dat hy gezwint komt zweven
Naer deze, die zijn eer veel waerder was dan 't leven,
Genaeckt het maeghdegraf, en roep met hart en mont
Dien trooſter aen: ick zie Eutychia gezont.
Zoo ſpreeck ik tegens haer, terwyl de bruine ſchimmen,
Na 't ondergaen des lichts, verryzen op de kimmen.
Wy knielen voor het graf, verlaten van den drang
Der biddenden, daer geen gebedt ons valt te lang,
En zilte tranen vaſt afzypen, langs de kaecken,
En weicken zelf den zerck der grafſte, daer wy waecken.
De druppels druppen door de tombe op 't kout gebeent,
En vaek bevangt, en wiegt ons, moede en mat geſteent,
Allengs in ſlaep: toen ſcheen, voor myn beſchaduwde ogen,
De heilige Aeght, gedaelt van d'onbeſmette bogen,
Met enen ſchat van gout en diamant om 't hair,
In enen heldren ringk van glanſſen, in een ſchaer
Van Engelen, my dus blygeeſtigh op te wecken:
Lucy, mijn zuſter, rein van vuile minnevlecken,
Wat eiſchtge, 't geen ghy zelf uw moeder geven mooght?
Haer bloetbron is door 't vier van uw gebeên verdrooght.
Ghy zult, begerigh naer den palm der martelbane,
Uw Syrakuze doen naeryvren myn Katane,
En moedigen 't, door d'eer van uw ſtantvaſtigh endt,
En kuiſch gemoedt, aen my en t'alziende oogh bekent.
'k Ontwaeckte op dat gezicht, en riep: ghy zyt genezen.
'k Viel moeder om den hals, en al myn aders rezen.
Zy ſchelt my vrolijck quyt de ſchult en naem van bruit,
En 't heidenſch bedde, en deelt myn erf en bruitſchat uit,
Aen den nootdruftigen, op myn begeerte, en bede.
Myn bruigom, die dit roock, wiſt ghy door uwe rede
Zoo loos te mompen, dat hy, zonder achterdocht,
De have zyner bruit gewillighlijck verkocht,
Op hoop, dat zy 't genot der mangelinge trouwelijk
Beſteden zou, ten ſteun van zijn beoogde houwelijk.

Maer ziende zich in 't endt van 't ſpoor gedwaelt, zoo dwaes,
Zoo draeght hy my terſtont ter vierſchaer, voor Paſchaes;
Die dringt op 't wierroocken, en ſtampt en raeſt, by ozen.
Ick zegh: de hant gereyckt aen manne-en-ouderlozen,
Aen trooſteloze weeuw en wezen, zonder ſchult
Getreên van armoe, ſtaende op 't punt van ongedult,
Rieckt aengenamer dan de reuk der wierroockvaten,
Gezwaeit voor Goôn, waer op zich niemant magh verlaten.
Drie jaren roockte ick zo naer 't ſtarreryck gewelf.
Nu hebbende anders niet om t'offren dan my zelf,
Zo offer ick my zelf die vierſchaer ſtrax aen 't woelen:
Ick had myn hylixgoet ſlechts doorgejaeght met boelen,
Al t'eer-en-trouweloos, verhit op dolle min;
Was tienwerf ſchendens waert. men riep ſchoffeerders in,
En dreigde my, door ſchaemte en ſchenniſſen, te moorden.
Maer wat men ruckte, in ſpyt van kennep en van koorden,
En mannekracht, en vee, dat al zyn zenen ſpant,
'k Verwrikte niet een' voet, en hiel ſtantvaſtigh ſtant.
Zoo werckt d'Almogentheit in die aen hem geloven,
En Archimedes gaen, en zyn vernuft, te boven;
Hoewel hy zich vermat, te lichten uit zyn as
Den aertkloot, zo 'er plaets voor hem daer buiten was.
De Heiden ziet dit ſpel met opgerechte hairen,
En wyt het kracht van kunſt. al 't rot der wichelaren
En tovergeeſten ſtelt bezweringen te werck.
De prieſter-ſtaet verbaeſt, voor zyn verbaeſde kerck,
Nu hars noch olivier yet op myn vel kan winnen.
De raden zyn ten einde, en hun ontſtelde zinnen
Beſluiten eenen dolck te dryven door myn borſt.
'k Verwacht terſtont den ſteeck, ter eere van den Vorſt,
Die 's krygsmans ſpere gaf zyn borſt, aen 't Kruis, ten beſte.
Doch eer ick ſterf, om Godt, beveel ick u, voor 't leſte,
Myn moeder, d'oude weeuw, op dat ghy haer, ter noot;
Het hooft noch onderſtut met trooſt, indien myn doot

Haer

Haer grieft, naerdien natuur, oock tegens Godts gehengen,
Uit heuren aert, zomwyl zich in zijn werck wil mengen.
Ick, reisrede, en geſcheept naer 't weeligh paradys,
Zie Diokletiaen, den Roomſchen Dionys,
Ontſceptert, en Paſchaes, den laſtraer van mijn Heilant,
En plonderaer des oegſts van dit gezegent eilant,
Te Rome, voor den Raet gedaghvaert, in der yl;
Zijn ongerechtigheit aen d'opgeheve byl
Betalen, als een ſchult en ſtraf der ſchellemſtucken.
Een betere eeuw genaeckt, en komt u leet te drucken,
Geen Chriſten hart ontzie het juck van eenig kruis;
Sint Aeght bewaeckt Katane, en ick mijn Syrakuis.

SANCTA CATHARINA.

S. KATHARINE.

KATHARINE, uit Koningklijcken ſtamme, en vroegh, in alle vrye kunſten en wetenſchappen, uitgeleert, ziende t' Alexandrye, in Egypte, op het Heidenſche feeſt, de t'zamenvloeiende menigten, aen de valſche Goden offeren, op 't gebodt van Keizer Maxent; tradt den Vorſt onder ogen, en weigerde zijn bevel te volgen: waerom hy haer verzekerde, en ſtrydt leverde door vijftigh redenaers, de ſpitsvondighſten uit het gehele Rijck; die, tegens de wijsheit deſer Kruisheldinne niet op mogende, haren godtsdienſt toe, en in 's Vorſten ongenade vielen. d'Overwinſter, na vele ſchone beloften, wredelijck miſhandelt, ſtichte zulx de Keizerin, den Veltheer Porphier, en zijn hofſoldaten, dat deze oock in de zelve belijdeniſſe overſtapten. Men ſtelde dan, en d'onverzetbare Maeght, een moort gevaert van wielen toe, met zagen en zwaerden omringt, 't welck d'Engel wende ten bederve der bloetdorſtigen. De

Vorſt

Vorst, van zijn gemalin hier over bestraft, ontboofde haer, met zijn eige hant. Het zelve lot viel den Veltheere en zyne krijghskoppen te beurt, en na hem Katharine; wiens lichaem d'Engelen, onder den bergh Sina, begroeven.

KATHARINE aen PORPHIER,

den Veltheer.

NU volg de Keizerin, met uw twehondert koppen,
En kniel op haer tapyt, besprengkelt met de droppen
Van 't keizerlijke hooft, manhaftige Porphier.
De vyftigh redenaers, geloutert door het vier,
Verbeiden u, in 't licht der opperste vertrecken.
Al is de ziel noch niet van eige en errefvlecken
Gewasschen, op de vont, dat moet u niet verslaen.
Uw martelwilligh bloet verstreckt u een Jordaen;
Waer in het Syrisch hooft wel zevenwerf gesteken
Liet dryven 's lichaems smet en eeuwige erfgebreken;
Noch zuiverder zult ghy, gekerstent in uw bloet,
Den allerzuiversten der menschen treên te moet,
De wil, in bloet geverft, wort voor de daet genomen.
Godt bint den martelaer aen vonten noch aen stromen:
Hy oogt op 't martelbloet, getuigh van 's martlers wil.
Ter noot staen kerckgebaer en waterbaden stil.
Dees goude hantvest is de martelzielen eigen,
En harten, die geraekt naer den magneetsteen neigen,
Den zeilsteen, die uw zwaert en zoo veel yzers treckt,
Naer zo een krachtige as, waerheen zich alles streckt,
Wat hemelsch is van aert, en rust, te gene stonden,
Voor dat het zijn begin en oirsprong heb gevonden:
Terwyl al 't aertsch geslacht zich jammerlijck vergift,
En, vast aen d'ydelheit, het heilzaemste oogmerck mist,

Gelijck ghy deed, zoo lang u d'ydelheden porden
Den degen op de zyde, in 's afgronts dienſt, te gorden;
En ſtip te voeren uit de wetten van Maxent,
In vel en vleeſch en been des Chriſtendoms geprent,
Met ſtale punten, en ge-yckt, met gloende ſmarten;
In koper niet zoo diep, als in een gloet der harten,
Gewapent met gedult, onnozelheit, en ſchrick
Van Godt te quetſen, om een' korten ogenblick
Van ampten, heerlijkheên en blickring van geryven;
Aenzienlijckheên, die ſnel, als wolcken, overdryven;
Waer in een glimp van goudt en purper zwiert, en ſpeelt;
Of barſt tot water, eer men 't zich te deegh verbeelt.
Nu droomt ghy langer niet van ſloten te beſpringen;
En wydtbemuurde ſteên te knypen, in de ringen
Des legers; of de zon te dompen, met het ſtof.
Van Voet-en-paerdevolck, ten dienſt van Cæzars hof.
Of by het heiligdom des adelaers te zweren;
Of op het Kapitool in gout te triomferen.
Een ander zegefeeſt, een ander oreloogh
Verruckt u, boven 't aertſch en dit gewelt, om hoogh,
By des aertsengels maght, geſchaert aen regementen;
Daer daeuw noch regen valt op lecke legertenten,
En geen ſoldaet zijn vuiſt verziet met ſchacht of ſtael,
Maer dondert uit de lucht, of ſlingert, met een ſtrael,
Van blixem; op metael, en reuckeloze geeſten
Des afgronts, eeuwighlijk verbannen van Godts feeſten.
Schep moedt, Porphier, ſchep moet, dat hooghtijds is naby,
Ick volgh u daetelijck, en zweef, aen uwe zy,
Alrede naer 't geweſt, daer nevels nochte dampen
Bezwalken 't eeuwigh vier der roockeloze lampen;
Daer niemant veltgeſchrey noch jammerklaght noch moort
Trompet noch wapenklanck te wapen kleppen hoort;
Daer zullen wy Maxent en al zijn ſtanderts puffen.
't Vertrouwen moedight ons, en laet zich niet verbluffen:

Ge-

Gelyck veel duizenden van allerhande ſtaet
En oude, uit bleecke ſchrick voor 't grimmigh moort plackaet,
Leſt ſpoedden herwaert aen met wieroock, rammen, koeien,
En ſchapen, die zoo luit rontom de tempels loeien,
En blaten, voor het mes, en 's prieſters offerbyl,
Die door myn' boezem ging, en leerde my den ſtyl
Der Pinxſtertongen ſtout naeryvren, om te ſtuiten
Den toeloop van al 't volck, het welck zich ging te buiten
Door ſchendige offers, hier t'Alexandrye, daer
Hy ganſch Ægypten daeght, voor 't gruwzaem hooftaltaer,
En, myn vrypoſtigheit, in 't middenperck der ſcharen,
Ontziende, my terſtont, door wachters, liet bewaren;
Tot dat hy voortquam met zyn redenaers, ontboôn
Als ſchragen, zyner loſſe en waggelende Goôn:
Waer tegens ick, getrooſt van Godt, in 't perck getreden,
En midden in den drang, hun beckeneel met reden
En wederrede ſleet, en wreef zoo kleen, als gruis.
Gelijck dan geen vernuft beſtaen kan tegens 't Kruis,
Het welck verſmaet, in 't oogh der weereltlycke ſcharen,
Wanneer 't getreden wort, gewelt begint te baren,
En ſmyt de razerny der godtheên van Homeer
En Orpheus, met haer tuig en tempelen, om veer;
Hoe heerlyk zy, bekleet met glans van tittels, pralen.
Jupyn ſtáet blixemloos, en Phœbus leit zyn ſtralen
Voor Chriſtus voeten neêr, voor 't menſchgeworden Woort;
Geboren in der tydt, na d'eeuwige geboort,
Van 't nederige brein gelooft, maer noit begrepen
Van ſchrandre harſſenen, in wetenſchap geſlepen.
Wie kieſt den duiſtren nacht voor 't hooghgereze licht!
Zelf Sophokles heeft in zijn trots tooneelgedicht
De diſſchen van de Goôn, waer aen de prieſters prachen,
En al den blinden dienſt der afgoôn uitgelachen:
Het zy die, over zee, van hier gevaren zyn;
't Zy Rome die ontfing van enigen Sabyn,

Alba-

Albaner, of Hetruſch. men ſtoock dan offervieren
Voor menſchelijcke Goôn, of vogelen, en dieren,
En veêr, en vacht; waer in, om niet te zijn gezien,
Al't rot der Goden ſchool, toen 't herwaert aen quam vliên,
Vervolght van 't langgebeent; het zijn gedroomde grillen.
Maer onze ſtemmigheit beſtemmen uw Sybillen.
De ganſche Chriſtus, zijn geboorte en ampt en doot,
En wondren lagen vroegh, voor haer gedachten, bloot,
Eer d'onverzierde Duif noch op dien zuivren daelde,
(Wiens heiligh aengezicht den vliet, zyn vont, beſtraelde,
Daer hy zich domplen liet) kon uw veerziende Maeght
Voorſpellen van de Maeght, die haren vader draeght,
Den Godt, die 't al met duim en vinger kan beſpannen,
En 't kaf der ongoôn haeſt zal van zyn dorſch vloer wannen.
Apolloos oogh, waer aen de Heiden zich betrouwt,
Zagh 's Heilants handen lang aen 't bladeloze hout
Geklonckten, en door 't graf den wegh ter glori banen.
Het zagh Godts blyſchap zelfs bedauwt van droeve tranen.
En luttel garſt in 't velt al 't hongrigh heir verzaên.
Het zagh in eenen glans, drie heldre glanſſen ſtaen.
Wy eeren, 't zelve licht, uit onze profecyen,
Geſchept, en lang bekent, voor onze Auguſtus tyen;
Noch ſleept men dagelix Godts helden naer de doot,
Om Godtsdienſt, die niets leert 't geen tegens reden ſtoot,
En zich verneêrt, voor 't geen de wieck van 's menſchen reden
Noit achterhaelde, en liefſt wil worden aengebeden.
Wy klimmen van om laegh, tot aller dingen bron
En oirzaeck, 't hoogſte daer oit brein toe ſteigren kon.
Die eenige oirzaeck der uit niet gevormde zaecken
Had luſt zich in den menſch, zyn werkſtuk, te vermaecken,
Maer ziende dien ten val zoo reuckeloos gebraght,
Herſtelde, in enen, al 't geſneuvelde geſlacht,
En opende door hem 't onſterfelycke leven;
Een' betren hof dan daer 't vergryp wierd uitgedreven.

De

De triomfeerder, na 'et verweldigen van 't graf,
En zyne hemelvaert, goot eenen regen af
Van tongen, root als vier, op 't hooft van zijn gezanten,
Om overal, door hen, te zaeien, en te planten
Dit heilzaem zoet, dat van onſchuldigh bloet beſproeit,
Door alle diſtelen en dorens hene groeit,
En bloeſem draeght en lucht, op liefelijcke ſtruicken,
Waer naer de ſtarren zelfs en hare kreitſen ruicken.
De godtsdienſt van het Kruis, getrappelt in het ſtof,
Vervulde lang de ſteên, en legers, en het hof,
En d'ampten: ja de kracht der Chriſtenſche gebeden (ſtreden.
Heeft, meer dan't zwaert van Mars, voor't Roomſche Rijk ge-
Aureel vernam dit, toen, by German en Sarmaet,
Zijn dorſtige adelaers, vol ſchrix, geen toeverlaet
Vernamen dan by hen, op wier gebedt de regen
Verſloegh den dorſt van 't heir, tot ſtickens toe verlegen;
En 't ſchitterende vier, geſlingert van de lucht,
Verdreef dien woeſten hoop te velde uit, op de vlught.
't Beliefde Gode aldus de woeſten t'overtuigen,
Door Jeſus naem, waer voor de zalige Englen buigen;
Waer by het heiloos ſpoock, noch ſlus zoo bars en nors,
Bezworen en getempt, uitſchuddende de ſchors
Van 't lang geplaeghde lyf, een ander hol moet zoecken.
De zegen van dien Naem magh tegens alle vloecken,
En allerhande quael: want dat men ſtyf durf ſtaen
Op hant en ogen, hier, van vorſt Veſpaſiaen,
Geholpen, 't waren gene onheelbre of erfgebreken:
En licht wou Appolloon, door zyne guichelſtreken,
(Om dien gevleiden Vorſt te heffen in 't gezagh)
d'Alexandryners dus beguighlen op dien dagh; (ren,
Wien 't heugen mooght, indien zy niet ganſch breinloos wa-
Hoe 's middaghs Zonneſtadt, voor min dan veertigh jaren,
Den zonneſchijn verloor, en juiſt toen 't mane-ront
Voltrocken, op dien tijdt, in niemants licht en ſtont:

Waer by het bleeck, wat zon, die blint geborene ogen
Door haren glans verlicht, der werelt was ontogen;
Daer elck, als in een nacht, van Moſes ooghmerck dwaelt,
Of zoeckt een dwalend licht aen Ammons bron; aen naelt,
En neſk geheimenis, verbloemt met menigh teken;
Aen maten en getal, en kunde op hemelſtreken,
En vaſte en wuſte ſtar; aen rechte en ſlincke veer,
En loſſe vogelvlughts geſnor en ommekeer;
Of aen wanſchapenheên en vezelen van dieren,
En reuck van ingewant, en roock van offervieren;
Aen openbaringen van Nymph gordyn en geit,
En drievoet, woudt, en geeſt, en guighlers onbeſcheit;
Aen prieſters, die de lucht met bloet van menſchen paeien,
En, om de tafels heen, gebeente en dootshooft zaeien.
Der zielen Zon verrees in 't midden der Hebreen.
Dees dooft den Mithras uit van Perſen. de Chaldeen
Zien naer geen ſtarren uit, nu d'ongewone ſtarre
Hun toont d'oprechte bron der ſtralen van zo verre.
De wyze Athener acht geen ſlot van reênbeſſuit,
En kent nu 't hoogſte goet, waer op de reênſtrijt ſtuit,
In 't barnen van 't krackeel der worſtelende ſcholen;
Daer niemant zeker ſtaet, zoo lang de meeſters dolen,
En trecken elck hun ſtreng om 't ſtijfſt, tot dat de draet
Aen ſtucken breekt, door twiſt, en onverzoenbren haet.
Nu gaet geen wijsheit voor 't gehoorzame betrouwen
Op Godt, dien niemant hier met oogen kan aanſchouwen;
En op 't alſcheppend Woort, daer Moſes van verhaelt;
Wiens bladen Philadelph geluckigh heeft vertaelt,
En zuiver Griex geleert, door tienmael zeven tolcken;
Onſluitende dien ſchat voor d'onhebreeuſche volcken,
Die riecken konden (zoo zy wilden) in der yl,
Hoe veel verzieringen de logentael den ſtyl
Der waerheit had ontleent; en hoe men, voor de ſimpelen,
De valſcheit, met een ſchijn van 't onvalſch, gingk bewimpelen,

Ghy

Ghy hebt, ter goeder uur, nu eens 't bedrogh gemerckt,
't Welk, van zyn grijns ontbloot, zig dus voor wreetheit ſterckt.
De helſche wrevelgeeſt bezit dees trotſe maghren,
En, angſtigh voor zyn' ſtoel, en 't ſlopen zyner krachten,
Miſbruickt haer, om zijn eer, die dagelix verſmelt,
En ſcheurt, en breeckt, en berſt, te ſtutten met gewelt;
Zoo verre, dat Maxent, ook zonder zich t'erbarmen,
De kling jaeght door den neck, gekoeſtert met zijn armen,
En zoeckt zijn afgoôn rein te waſſen door dat bloet,
Het welck zijn bed verwarmde. ô Veltheer, ſchep den moedt,
En kniel, terwyl het roockt, op 't levend purper neder.
Men ſterft om 't eeuwigh eens. dit lyden keert niet weder.
'k Heb my, om Godt, getrooſt de ſtraem van d'oſſepees,
Geſlagen, door mijn vel, zoo diep in 't zachte vleeſch.
'k Verſchrickte voor geen zaegh, noch punten, nochte wielen,
Gewent van Godts gezant ten val der ſnootſte zielen.
Myn' Bruigom offerde ick mijn afgeſcheurde mam,
Mijn ſchoonheit, en mijn jeught van koningklijcken ſtam,
En wil ter ſtede, daer ghy u, voor 't zwaert, gaet buigen,
Het zelve kruisgeloof, met dezen hals betuigen.
Een rey van Englen voer mijn lichaem in het graf,
Op Sina, van wiens kruin Godt Jacob wetten gaf;
Daer zal mijn grafdauw lang de quynenden genezen,
Terwylze eerbiedighlijck dit Engelſch graffchrift lezen:
Hier ſluimert Katharyn, om vrolijck op te ſtaen.
Zy kon om 't hemelſch hof het aertſch palais verſmaên.

S. THEODORA.

S. THEODORE.

THEODORE, schuw van d'ogen der mannen, uit zorge voor hare zuiverheit, geraeckte in hechteniſſe, en, het wieroockvat verfoeiende, wiert naer het bordeel geleit; daer zy ingeſloten, haer hart en handen ten hemel ophief; terwyl men voor de deur vaſt krackeelde, om, elck voor ander, de maegdelijcke blom te plucken. Maer naulix hadze haer gebedt uitgeſtort, of een kryghsman tradt'er binnen, die de benaeuwde Maeght moedighde, en een middel ter verloſſinge aenwees. Hy treckt haer gewaet, zy zyne klederen en wapens aen; en treedt aldus vermomt ter deure uit: waer over hy, in dochters klederen gegrepen, ter ſtraffe gevoert wort; daer zy, door het gerucht aengeport, op ſlagh komt, en offert zich, als de rechtſchuldige, voor hem, en hy voor haer te knielen: 't welck by de rechters overwogen, zo helpt men hen beide voort met den zwaerde.

THEO-

THEODORE aen BASILIA,

hare Zuſter.

NAdien mijn geeſt alre by 's hemels geeſten t'huis leit,
Door wien twe kranſſen, een van opgerepte kuiſcheit,
En een van martlery, gelijck een dubble prys,
Gevlochten zijn, voor my, in 't bloeient paradys;
Zoo lees dit affcheit noch van Theodore, uw zuſter;
En draegh u, in mijn doot, te ſtiller, en geruſter;
Dewyl ick hene reis, niet eenzaem, maer verzelt
Met Didymus, helaes! dien al te vroomen helt,
Voorvechter van mijn eere, en mede van mijn leven;
Een helt, wien Jeſus gunne, al 't geen ick niet kan geven
Aen zijn oprechte trouw, gebleken in der noot;
Gelijck mijn pen uw hart dit inprent, voor mijn doot;
Op dat zijn deugden langh in uw gedachten hangen.
Ick, wieroockweigerigh, en God verlooft, gevangen,
En vreeſlijck toegedoemt aen d'eerelooze cel,
Koos alles uit te ſtaen, om 't hemelſche bevel
Te volgen, daer men my door ſchennis, zocht te temmen.
Men ſchen dit lichaem vry, de wil zal 't nimmer ſtemmen,
Maer waeren ongeſchent den maeghdom van de ziel,
Zoo zuiver, als het ſneeuw oit van den hemel viel.
Gelijck de lauwerblaên de vlammen wederſtreven,
En kraecken, reis op reis, en worſtlen, eer zy 't geven
Gewonnen aen den gloet; zoo zal de ſtyve keel
Doorgalmen overal de winkels van 't bordeel;
En tuigen, hoe Godts bruit die ſchande lijt gedwongen.
Of blyf ick ſtom, van ſchaemt, zoo zal een lucht vol tongen
Getuigen van myn eer, die bergen overkryt,
En het ſchofferent hof zijn ſchendery verwyt.

d'Onnozelheit heeft hier haer ſchenders, en ſchoffeerders,
Maer 't ſchort haer nimmermeer aen voorſpraek, noch ver-
De boosheit wint veel velts, wanneer zy hene ruckt, (weerders.
Maer komt zoo verre niet, dat zy geheel verdruckt
Het zaet van ware deught, die kracht krijght zelf door't rotten
En na dien winter, komt te bloeien, en te botten.
In d'onderdrucking leit de hoogheit van Godts maeght,
Niet oogende op 't geen haer, maer 't helderſte oogh, behaeght,
Om 't welck zy zich verciert met parlen noch geſmyde,
Noch purper nochte gout, maer met ſpierwitte zyde
Van zuiverheit en ſchaemte, en ſtilte, ſlecht en recht,
Geloof en liefde en hoop, en 't hart aen Godt gehecht,
En goddelijcken raet, de bagge van haer oren.
Mijn Bruigom, eens uit Godt, eens uit de Maeght, geboren,
Beſcherm uw maeght, uw bruit; of zo zy lyden zal,
Uw wil geſchie: zy lyde uw glori te geval.
Geen water kan den gloet van onze liefde bluſſen.
Terwyl men 't lichaem ſchent zal 't kuiſch gemoet u kuſſen.
De liefde van uw bruit is ſtercker dan de doodt.
Zie van den hemel neêr: vertrooſt ons in den noot.
Zoo zucht ick naer de lucht en hemelsblaeuwe bogen.
Een kou gaet door 't gebeent. het water ſtremt in d'ogen.
Al 't bloet vertreckt naer 't hart. een afſchrick, bleeck en bang,
Ontſchaeckt mijn kaeck de roos, en overſtroit de wang
Met ryp: dan komt de roos en dan de ryp weer boven.
O wonderbare ſtrijt! wat durf ick my beloven?
Wat vrezen, of den palm, of droeve nederlaegh?
't Vertrouwen tart den ſtrijt. de ſchaemte maekt my traegh.
Mijn kuiſcheit dryft, voor wint, door 't barnen van de klippen.
Al d'oevers zijn bezet. zy kan het niet ontglippen.
De ſchender gunt haer noch een' oogenblick beraets.
Hoe klopt het hart, terwyl de woeſtheit des ſoldaets
Vaſt aenklopt op de deur, gereet om aen te grypen
Den wapenlozen roof, op zangk en ſpel van pypen;

Gelijck

Gelijck de vos een duif, in 't hol van eene rots.
Ten leſte groeit mijn moedt, en ſmyt de vreeze trots
Voor zyne voeten neer. ick blijf by 't voorgenomen,
En wacht vol hoops 't gewelt, my dreigende op te komen.
Met kraeckt de deur, en gaept, en laet een' ridder in.
Hoe wiert my toen te moe! wat ſchoot my in de zin!
Zoo d'angſt een teere maeght haer zinnen had gelaten,
In 't goddeloos vertreck, bezet van hoffoldaten.
Een brave ruſtigheit ziet hem ten oogen uit.
Het hair bedeckt den hals, om wien de hellem ſluit.
Een rode wapenrock, op 't pantſer aengetogen,
Wel dicht van ſchubben, geeft een rootheit in mijn ogen
De degen hangt gegort aen zyne ſlinke hant.
O Theodore, die de kroon der maeghden ſpant,
Laet varen alle vrees voor 't heiligſte uwer ere.
Hier ſtaet een, die niet lyt dat yemant u ſchoffere.
Zoo ſpreekt de jongeling, tetwyl ick vaſt bedaer;
En overlegh, wie my verſekert in 't gevaer.
Ick durf my naulix noch verlaten op dat ſmeecken.
Vergif wort menighmael met hoonig overſtreecken.
Bancketten decken wel 't moordadighſte venyn.
Wat anders is het hart: wat anders is de ſchijn.
In menigh menſch wort noch een avrechts menſch gevonden,
Recht avrechts, en gewoon te ſpreecken door twee monden.
Zoo mor ick by my zelf, wanneer hy 't woort hervat:
Nu zorgh niet langer voor den Godtverloofdenſchat.
Hier ſtaet uw vyant niet, ô neen, maer uw behoeder,
Uw lotgenoot, uw trooſt, uw arts, uw medebroeder.
Hier ziet ghy Didymus, gezint zijn jeughdigh bloet.
Te ſtorten voor uw ziel. ô dochter, ſchep dan moedt.
Laet ons verwiſſelen van kledinge, en manieren,
U 't mannelijck gewaet, my 't maeghdelijck vercieren.
Dees uitkomſt daelt van Godt. ick ſtreck u hier een borgh.
Treck aen mijn kryghsmans tuigh, en red u uit dees zorgh.

Zo ſprack hy, daer een wolck, als zilver, nederdaelde,
En, treckende in 't vertreck, rontom my zweefde, en dwaelde,
Die, na 'et ophelderen der wolcke, zagh in 't licht
Een ſchaer van Engelen, met blyſchap in 't gezicht;
En vrientſchap op de lip, en rapsheit in de leden,
Bereit om Theodore, in kryghmans ſchijn, te kleden.
Dees ſchiet my ſtrax de laers aen 't een en 't ander been:
Die ſtrickt de laers met gout, en bintſe voor mijn ſcheen.
Een ander vlijt en rijght het pantſer om myn lenden,
En ſtulpt den helm op 't hair, nu veiligh tegens 't ſchenden.
De wapenrock bedeckt mijn ſchouders met der vaert.
Een ander geeft my moedt, een ander ſchilt en zwaert.
Zoo ſtapt de kryghsheldin, met haer geweer, en wapen.
Terwyl mijn Didymus, door 't maeghdekleet herſchapen.
Een ſimple maeght geleeck, die, om den hemelſchat,
Alle ydle pracht en prael met wil verwaerlooſt had,
Om het welluſtigh oogh der wulpſchen te mishagen,
En door geen pronckery hun zielen te belagen;
Doch door mijn aengezicht en 't lochenent gewaet
Scheen een gemengeltheit, en twederleie ſtaet
Van jongeling en maeght, en zachte en fiere zeden.
Al veinſt mijn tret, noch blijckt yet zachters in mijn treden,
In voorhooft, en gebaer, hoe zeer ick 't zelf verwenſch,
En d'ongelijke ſex, die nabuurt, grens aen grens,
Staet voegelijck. men kan die zomtijts onderkennen,
En zomtijds niet. natuur leert langkſaem zich verwennen,
De rey der Engelen, na dit voltoide werck,
Verlaet dees plaets, en vlieght om hoogh, naer's hemels zerck;
Van waar zy, op den wieck des vaders, nederſtegen,
Ten dienſt van zijn vriendin, ten uiterſte verlegen,
Heldin, ſprack Didymus, nu red u, het is tijdt.
Dees mommery kan u niet ſtrecken tot verwijt,
Maer tot onſterflijcke eere, in ſterfelijcke monden.
Bedriegh de wachters vry, door loffelijcke vonden.

En ſtap gelijk ick quam, door al den drommel heen,
Eer d'overſte ons verraſch, en grype, en boeie aen een.
Voort, voort, nu zie niet om. de hemel leert u hopen.
Verlaet dit Sodoma. vaer voort, die weg leit open.
Ick antwoort hem hier op: godtyverighſte helt,
Beſchutter van de Maeght voor 't gruwelijck gewelt,
Myn bruigom kroone uw trouw in 't onbepaelde leven;
Hoe zijn wy te gelijck van eene lucht gedreven!
Hoe wenſcht mijn geeſt uw gunſt t'erkennen met mijn bloet!
Leef lang. zoo danck ick hem, en zet den trotſen voet
Ter deure uit onbeſchroomt, door 't woelen van de bende,
En redt my uit gevaer, eer yemants oogh my kende.
Na 'et lange ſammelen zoo valt de hofkornel
Met zijn gewapenden in d'uitgeſtrekte cel;
Om d'aengevochte Maegt te vinden, overwonnen
Door affchrick van die ſchande, of heel, en ongeſchonnen,
Naer 't onverzetbre hart, dat tot geen ſchande ſtemt,
En, onder zijn gebiet, de woeſte geilheit temt,
Die op de ſchoonheit vlamt, en haer afkerige ogen.
De hofkornel ziet toe; en roept: wy zijn bedrogen.
Dit 's Theodore niet. ô booſwicht, toveraer,
Verrader van het Recht, vermomde guichelaer,
Ghy hebt uw ſnode boel geſtelt op vrye voeten.
Maer 't geen haer daet verdient zult ghy viervoudigh boeten.
Men ley hem naer 't gerecht. hy zal het niet ontvliên.
Zoo ruckt men Didymus, door allerhande liên,
Door eenen dicken drang, gevloeit uit alle ſtraten,
Naer 't hoogh gerecht. de ſtadt en 't volck zijn uitgelaten.
Ick ſidder op 't gerucht. ick yvre derwaert aen.
Ick koom, daer de ſoldaet, bereit om toe te ſlaen,
De blancke ſabel ſtroopt, en dreight dat hooft te vellen,
't Welck, om mijn veiligheit, zich in gevaer ging ſtellen.
Ick roep: hou op, hou op. de ſchuldige ſtaet hier.
Al 't volleck draeit het hooft naer mijn verbaeſt getier.

Een yder maeckt my plaets. zo kom ick opgetreden,
Daer mijn verloſſer knielt. ick val hem met gebeden
En vrientſchap om den hals, en bidde, dat hy toch
't Onſchuldigh bloet verſchoone. ick neem dat loos bedrogh
En al de ſchult op my. verſchoon 't onnozel leven.
Ick ben de rechte man. ick heb 't bedrogh geweven.
Hy weigert my mijn bede, en bid al even zeer,
Dat ick hem gunnen wil zyn' luſt, en d'opperſte eer
Van zoo een' braven vont, dat 's voor een maeght te ſtorten,
Voor 't ſchitterende zwaert, nu reedt haar tydt te korten.
Wy worden, na veel ſtryts, te zamen weghgeleit,
En, op een nieuw verhoort, ontfangen dit beſcheit:
Het evenſchuldigh paer pas morgen vroegh te knielen
Voor 't zwaert, en naer van hier, als met gepaerde zielen.
Mijn ziel verlangt naer d'uur, doch wenſcht in dit geval
Te weten, wie van beide eerſt nederknielen zal.
Voor my, indien 't my moght, naer mynen wenſch, gelucken,
'k Verzoeck, en hou vaſt aen, om eerſt te mogen bucken;
Maer mijn getrouwe ſtopt zijn oor voor mijn gebeên.
De voortoght komt hem toe. hem paſt het voor te treên.
Zoo 't enckel wezen moet, het zal myn' onwil ſuffen,
Dat zijn bebloede romp my diene tot een kuſſen,
Waer op ick nederkniel, terwyl het hart noch ſteent,
En 't hooft noch gaept naer 't hooft, dat zich by 't zijn vereent.
Een zelve tombe zoude ons beide beſt betamen.
Wy ſterven te gelijck, begraef de lijcken t'zamen,
En legh my zy aen zy, dat ick met hem verrys,
Als d'Engelſche bazuin ons wecke, op deze wys:
Ontwaeck, ô Didymus, ontwaeck, ô Theodore.
Ghy ſtreckte elckander, ick u beide een hemelſpore.

S. MA-

S. MARIA MAGDALENE.

S. MARIA MAGDALENE.

MARIA MAGDALENE, zuster van Martha en Lazarus, van de Joden gehaet, zworf, met haren broeder en zuster, over zee, naer Massilie; van waer zy, om den tocloop des volx te myden, en voort het overschot des levens, in gestrenger boetvaerdigheit, te slyten, zich begaf, in Provence, op zekeren bergh, van de zee gekabbelt. Hier leetze, in een spelonck, aenvechtingen van drakenspoock en slangen, waer voor d'Aertsengel haer beschutte. Hier wertze gevoedt en gelaeft met hemelschen dauw, en, van d'Engelen, elck etmael, zevenmael opgetrocken, beluisterde het maetgezangk der reien, tot datze, na dartigh jaren levens in eenzaèmheit, ontfing het allerbeste deel, haer van't Orakel der waerheit, belooft.

MARIA MAGDALENE

aen JOANNES,

den Apoſtel.

BEwaerder van de Maeght, die, onder 't heiligh hout
Van haer gekruiſten Zoon, uw liefde wiert vertrouwt,
Joannes, die noch 's nachts, voor 's Paeſchlams bittre ſmarte,
Het Paeſchlam at, en leit uw hooft op Jeſus harte;
Ontfang den groet van uw bekende Magdaleen:
't Zy Aſie u verlet, in zyn gedoopte ſteên;
Het zy ghy ommezwerf de kuſten van Europe;
Myn brief zal eens uw hant genaken, zoo ick hope,
Van daer Provence my op zynen bodem nam:
Toen broeder Lazarus, met zuſter Martha, quam,
En my, van over zee, de golven door gevloden,
Voor 't grimmen van den haet der overtuighde Joden;
Gebeten op myn' broêr, en 't godtgezint geſlacht,
Om dat hy, als een ſtar, in dolings blinde nacht,
Alle ogen wees tot Godt, wiens hant hem had geheven
Uit 's doots verrotten ſtanck, om andermael te leven,
Ten ſpiegel dezer ſtadt, voor wiens gewyde poort,
Haer zegen hangt, gevloeckt, en gruwelijck vermoort,
Na d'afgelope ſpil der nimmer ſtille jaren,
Het vel vol rimpelen, het hooft vol gryze hairen,
En 't ſchemerend gezicht, dat rede al onder gaet,
Betuight dit bevend blat, in welck een ſchyn en ſtaet
Ick noch den adem hael, en ere in myn gedachten
Gods boden, die met my op hun' verloſſer wachten.
Provence draegt een bergh, drieduizent treden hoogh,
De bergh een' ſtenen kam: in 't ooſten ſlaet hy 't oogh

Op Nicie, naer 't weſt verheffen zich de muren
Van 't Maſſiljaenſche volck: ten Noorden gaet hy buren
Met d'Avinjonſche graft. de zee in 't zuiden weickt
Den waterkant. de kam, van louter rotsſteen, reickt
Vyfduizent ellen langh, verciert met een paer horens,
De ſtarren dreigende, gelijck twe ſpitſe torens.
Een dootſe berghſpelonck gaept, onder aen den voet
Der ſteenrotſe, ovenswyze, en als gewelft. zy doet
Haer' mont in 't weſten op, en laet wat ruimte buiten.
In 't hol ryſt heuvelswyze een ſteen, waer achter ſpruiten
En ſpringen aders van een zoete en koele bron,
Die dees ſpelonck bevloeit, en noit verdrogen kon.
'k Zat dertigh winters hier begraven, en vergeten,
En met myn hair bekleet, na dat myn kledren ſleten,
Blootshoofts, en barevoets, en nu bykans verdort;
Noch koom ick aen den tyt der boete veel te kort.
'k Beklom niet reuckeloos dees ongemene trappen
Des levens. 't heeft wat in dus na te treên de ſtappen
Van Zacharias zoon, die, in Elyas ſchyn,
By 't brullende ongedierte, en binnen de woeſtyn,
Gingk waeren, zonder oog te ſlaen op ydel vordel.
Hy kneep het kemels hair, met enen ledren gordel,
Om 't rammelend gebeent, by wylen half verzaet
Van magren ſpringkhaen, en van wilden honighraet.
De beeck verſlaet den dorſt. hy ruſt de moede leden
In d'uitgeholde rots; daer waecken noch gebeden
Noch honger zynen geeſt afmatten, noch de ſchrick
Het hair zet overent; dat, langk, en breet, en dick,
Den hals en ſchouders deckt. zoo brogt hy 't leven over,
In ſchrale wilderniſſe, ontbloot van gras en lover;
En badt, verkleumt van koude, of van de zon gebraên,
Aldaer zyn' grooten neef, den Bethlehemmer, aen.
Dies belgh u niet, dat ick, elx ſchantvleck van te voren,
Godts voorbo tot een ſchets des wandels heb verkoren.

't Is niet op dat men my by zoo een ſtar gelijck,
Die zonder weerga blinckt, in 't nimmer duiſter Rijck.
Zo ſtrengh een heiligheit, zo ſtraf een opzicht voeghde
Hem, die't verwildert hart des ruwen krygsmans ploeghde,
En zaeide oprecht berouw in 't omgeploeghde hart.
Ick yvere om mijn ſchult en achterſtel, ô ſmart!
Door druck en lichaems tucht, te zoenen, en te boeten,
Als een getrapte worm, aen des gezalfden voeten,
Die hier mijn ziel verquickt met hemelſche gena;
Dan 's nachts, dan 's morgens vroegh, en dan des avonts ſpa,
Door d'Englen, die voor my dees bedekamer wydden;
Toen ick den ommegangk der menſchen docht te myden,
En toeloop van de ſtadt en 't lantſchap, hier ontrent,
Het welck gekriſtent, my te voet viel, zonder endt.
Wat ſpoockery quam ons in 't eerſte niet verſchynen!
Het helſche ſpoock bewoont oock bergen, en woeſtynen.
Het was in een woeſtijn, dat d'afgront, met een drift
Van geeſten, 't hooft des heils te keer ging met Godts ſchrift,
Dees duizentkunſtenaer ſchoeit net op alle leeſten,
Gaet mommen in den ſchyn van trouwbevonde geeſten,
Van vogel menſch en dier. het gelt hem even veel
Op wat manier hy vat zijn wiltbraet by de keel.
'k Was op myn ſtenen ſtoel noch naulix neergezeten,
In 't ſchemerdonker hol, of 't hol begon te zweten,
Te baren enen draeck, met ſchubben op den rugh
Geharnaſt, en verzien met vleugels ſnel en vlugh.
Hy kon den langen rugh in zeven boghten krommen,
En ſchermen met den ſtaert. zijn vierige ogen glommen,
Als kolen. hy blies ſmoock en zwavel uit zijn beck.
Benaeutheit gingk my aen in 't ſchaduwigh vertreck.
Terwyl mijn zinnen vaſt van ſchrick in twyfel hangen,
Beſtuwt hem een gepiep van grimmelende ſlangen.
Het dier aen 't blazen, klopt de wiecken tegens een,
En gaept, dat d'ope keel een open afgront ſcheen.

Ick zuchte, want de ſchrick begon mijn tong te binden!
Help, lieve Jeſus, help. hy dreight my te verſlinden.
d'Aertsengel, op dien zucht, ſchiet tuſſchen beide heen,
En trapt den draeck op 't hooft, die onder hem verdween.
Hy trooſt my met zijn ſtem, en naer des hemels deuren,
Opſtygende, in een vlam, beſtroit de plaets met geuren,
In 't Paradijs geteelt, en zonder hant gepluikt:
Een lent, waer naer al 't hol noch even geurigh ruickt.
Godts Veltheer andermael, zoo ras ick wiert beſtreden,
Verſtroide 't heiloos ſpoock, en daelde naer beneden,
Met 't hemels Ridderſchap, in dit gebedehuis,
Wiens ingangk hy beſchut door 't zegenrycke Kruis,
Hier opgerecht, tot trooſt der aengevochte ziele.
'k Omhels dien trooſt, en zuchte, en ſteene, en bid, en kniele:
En proevende de ſpruit, die in den ingangk bloeit,
En ſmaeckende de bron, die dees ſpelonck bevloeit,
Schyne, uit het aertſch geſtalte, in 't hemelſch te verkeren,
En, onder 't zaligh hof, alree te triomferen,
Of, als verruckt, te ſtaen, daer een beſmette ſchaer
Gezuivert wort door pyn, een oirzaeck van 't misbaer.
Zy ſchreien: Magdalene, ô help onz' ſtraf verzoeten.
Hoe ſtruickelt men zoo licht, dat laſtig valt te boeten!
Een goddelijcke dauw bevochtight hier myn' mont,
Van 't Engelſche geweſt, en houd het hart gezont.
Elck etmael zevenmael van geeſten opgetogen,
Onthaelt my 't maetgezangk der altijt blyde bogen,
Waer onder zon en maen en ſtarren ommegaen,
En houden haren zwier, en weten van geen ſtaan.
By wylen komt de Zoon uit 's Vaders zetel dalen,
En trooſt my met de zelve onſterfelijcke ſtralen,
Die boven Thabors kruin hem ſtraelden om het hooft.
Dan worden zon en maen en al 't geſtarnt gedooft.
Dan zuigh ick in dien glans myn ziel en zinnen droncken.
Wat leckerny is dat! hoe ſmaecken my die voncken!

Mijn

Myn zinnen lopen hier aendachtig in een ring.
'k Herdenck, hoe ick weleer myn heil ten diſſche ontfing,
In ons Bethanie, het welck twe halleve uren
Van ſtadt, verboden wort de Prieſterlycke muren
't Aenſchouwen, door den bergh, die tuſſchen beide ſtyght,
En vette olyven draegt, daer hy zyn' naem af kryght.
Wat was 't een luſt noch meer dan Salomon te horen,
En voor Godts voeten zelf te drincken met myn oren
Dat woort: Marie koos het beſte deel van al,
Den onwaerdeerbren ſchat, dien niemant roven zal.
Loop, Martha, loop, bezorght om tafel, haert en ſtoelen:
Een ſtille aendachtigheit ſpoeit meer dan 't ydel woelen.
Boetvaerdigheit is veer het aengenaemſte onthael.
O trooſtelyckſte Zon! wat ſchoot ghy voor een ſtrael
In 't binnenſt van myn hart; toen ick, als opgetrocken,
't Albaſt, vol balſem, brack op uw gezalfde locken,
Uw voeten kuſte, en wieſch in enen zilten vloet
Van tranen, borrelende uit een beklemt gemoet;
Beklemt, door dien het zich zo ſchendigh gingk te buiten.
O voeten! moght ick u, met deze ontvlochte tuiten,
Noch drogen, als weleer; daer ſpanſſel, bagh en ſnoer
En keten en kleinoot geſmackt lagh langs den vloer;
Daer Godt geen peerlen koos voor biggelende tranen
Van 't nedrigh hart, gezint van 't ydel zich te ſpanen.
Dat nocken, dat gezucht (een ſpiegel voor de jeught,
Verdwaelt van 't rechte ſpoor) verkeerde in enkle vreught.
Het magh u heugen, wat al jammers wy bedreven,
Om broeder Lazarus, gevaren uit dit leven,
En ree den vierden dagh gezoncken in het graf;
Toen Jeſus aenquam, die de zuſtren hope gaf,
Dat d'eens verdorde ſpruit weêr bloeien zoude, en botten:
Hoewel 't begraven lyck alrede ſloeg aen 't rotten,
En van zich gaf een bange en een benaude lucht.
Hy weende zelf op 't graf, en looſde zucht op zucht,

En riep hem, by zyn' naem, uit 's doodts onzichtbre hoecken.
De doode ontwaekt, verryſt, bewonden met zijn doecken,
En ſprietooght tegens 't klare en nu ontwende licht,
En, als herboren, keert tot zynen ouden plicht.
Dit gingk de kroon te na en eere der Levyten,
De wolven, bits van tant, die 't lam de keel af byten,
En klincken 't aen den ſtam, en bladeloozen pael.
Helaes! mijn geeſt bezwyckt, terwyl ick dit verhael.
Ick ſtont 'er neffens u, en ghy, ter doot getrouwe,
Stont neffens deze maeght, en hallef doode vrouwe,
Gods Moeder, ſtervende om de doot van 's levens Vorſt.
Drie nagels in haer hart, in haere blancke borſt
De ſpeer, en zoo veel roên, geſleten op haer lenden.
Dat grimmen, dat gevloeck, dat ſchimpen, ſchuiflen, ſchenden.
De hamer en de koort, de ſpongie en de leer,
De doornekroon, de ſchup, de terling, en, ô heer!
De gal gemengt met eeck, dat aenſchyn, zonder luiſter;
Het zwymen van de zon, de hemel zwart en duiſter,
De dootſnick, en de kreet, in 't uiterſte gehoort,
d'Aertbevinge, en natuur en Godt op ons geſtoort.
Joannes, help, ick ſterf. trouwhartighſte behoeder,
Stut Magdaleen, ay ſtut, ghy ſtutte Jeſus Moeder.
Wat ſchryf ick? och dit blat ziet heel van bloet bevleckt,
Gemengt met nat, 't welck langs mijn bleecke wangen leckt.
Ten derden dage kon Godts trooſt dien druck op wegen,
Toen ick ten grave quam, godtvruchtighlijck verlegen,
Om 't Godtbeminde lyck te balſſemen, voor zon;
Daer geene maeghdekracht den grafzerck tillen kon:
Maer die was al vertilt door meer dan menſchen handen.
Ick liep u ſtrax te moet; al mijn gedachten brandden
Van yver, en ick kreet: helaes! Hy leit 'er niet.
Mijn toevlught is gerooft. ô deernis! ô verdriet!
Ghy ſchoot met Kephas toe, en zaeght met yver binnen,
En zaeght den zweetdoeck daer, en 't opgerolde linnen,

En ſcheide heel verbaeſt, en liet 'er Magdaleen,
De ſchreiende, by 't hol. daer vontze, daer verſcheen
Haer d'opgereze Zon, en d'Englen vol erbarmen.
Zy vloogh hem toe, en wou hem kuſſen en omarmen.
Zy broght u d'eerſte maer van dezen ſchoonſten dagh,
En gaf getuigenis van 't geen zy hoorde, en zagh.
Aldus heb ik myn hart voor 't jongſte eens uitgegoten,
En danck u voor de gunſt en 't goet, van outs genoten;
Terwyl ghy, met zoo veel godtvruchtigen verſtroit,
Al 't aertrijck door, den opgeleiden plicht voltoit;
Tot dat Godts boden ons vergaren, en geleiden
In 't nieuw Jeruſalem, van waer zy hen verbeiden,
Die 's werelts ſtormen zijn kloeckhartig doorgeſtreên.
Gedenck Maria toch, in 't heetſt van uw gebeên.

S. TEKLA.

S. TEKLA.

TEKLA, van keizerlijcken geſlachte, in keizer Neroos tijdt, leide alle hare juweelen en kleinodien te koſt, om t'Ikonium, in den kercker, met Pauwels, Gods afgezant, ingeſpreck te komen; van wien zy onderwezen, treffelycke huwelycken afſloegh, en eeuwige reinigheit beloofde; waerom zy aengeklaeght, veroordeelt wiert ten viere, door den regen uytgebluſcht. Hier na ſmeet men haer tweemael in het diereperk; noch eens voor ſlangen, en ſtieren: maar wonderlyck door Godt verloſt zijnde; en Tryphene, een hooghgebore vrouw, met meer anderen, Chriſtus toebrengende, vertrock naer Seleucie, daer zy dit leven om een beter verwiſſelde.

TEKLA aen TRYPHENE,

hare Halsvriendin.

Oprechte halsvriendin, geloutert door de proef,
Tryphene, schelt my quyt, dat ick u hart bedroef,
En van Seleucie u voor 't allerjongst bedancke
Tot in Ikonium, daer ghy Godts tere rancke
Verquickte, meer dan eens, op 't heetste van den dagh,
Die op 't geteeckent hooft zoo fel te steecken plagh,
En dickwils zoogh al 't sap uit eerst geteelde loten.
Dat ghy doorluchtigh zijt uit Cæsers stam gesproten,
Acht Tekla niet zoo veel als d'andere geboort,
Waer door u, als een kint des hemels, toebehoort
Een onuitputbre schat, door 't kruis ons aengestorven,
Die door den slangeboom en Evaes lust bedorven,
En stroiden elck zijns weeghs, gelijck 't gewande kaf,
Naer Goden zonder geest, van 's levens oirsprongk af;
Tot dat de Vader zelf, de rijckste van genade,
Met zijn barmhartigheit en wysheit gingk te rade,
En door den herder zocht het afgedwaelt geslacht;
Waer onder ick, de minste en simpelste geacht,
My zelve, lof zy Godt, met recht geluckigh reken,
Van dat t'Ikonium Godts licht wiert opgesteken;
Daer in des kerckers nacht de roem van Tharsus zat,
Wiens troost my waerder was dan 't spillen van myn schat
En pracht, waer door ik drong door steen, door stael, door yzer
En knarssende metael, uit yver tot een wyzer,
Dan Pallas, en haer school; die staende op spits vernuft,
Het wit der wysheit mist, en buiten Christus suft;
Wiens liefde my, zoo dier van zijn gezant bevolen,
Deed tarten en versmaên de mutserden, en kolen,

En vlammen, op een ſpronk van boven uitgebluſcht;
Door een geborſte wolck. zijn liefde kon myn' luſt
Tot rijcke bruidegoms en bruiloften verjagen,
En afſlaen al 't gevley der hardtaenſtaende magen:
Oock toen ick in uw huis gedoèmt zat, en bewaert,
En ghy noch afgodiſt, uit een medogende aert:
My garen in uw ſchoot wout bergen, voor de tanden
Des hongerigen leeuws, geſart om aen te randen
De godtverloofde Maeght, gelijck een leckre buit.
Ghy ſchreide, om mynent wil, des nachts uwe ogen uit:
Och dochter, geef gehoor. wat dolheit doet u razen!
Zal zo een jonge bloem de wilde dieren azen;
Een bruit, eer waerdiger den bruigom t'huisgebraght,
Wiens lachende geluck en adel ghy veracht,
En terght tot zulck een wraeck; waer van zijn geeſt gedreven,
Die aenhiel om uw echt, nu aenhoudt om uw leven.
Of zal Androklus lot u waeien in den mont.
't Is waer, hy broght het lyf geheel en ongewont
Uit dat benaude zant, waer in hy ſtont verwezen:
Maer ghy hebt noit den leeuw in zijn ſpelonck genezen,
Noch ſplinters uit den poot getrocken, als de Daeck.
Helaes! de dagh breeckt aen, dat ghy, tot elx vermaeck,
In 't worſtelperck, wiens galm uw dootkreet na zal baeuwen,
Met zachte vingeren moet vechten tegens klaeuwen,
Vervaerlijck voor gebulck en horens van den ſtier.
Wat is een blatend ſchaep by zo een brullend dier.
Dit lichaem kan niet meer dan voor een brok verſtrecken,
In d'opgeſparde keel, wiens tong het bloet zal lecken,
Gelijck de verſche wyn, op leckre tongen ſmaeckt.
Och dochter, 'k hoor het been dat op zijn kiezen kraeckt.
Zoo hiel ghy ſchreiende aen, tot dat d'aertswichlaers quamen,
Gewapent met ſtaffiers, die Tekla met zich namen,
En leidden naer 't altaer, daer 't offer moſt geſchiên,
Voor al 't nieusgierigh volck, reckhalzende, om te zien,

Hoe d'eerſte Maeght, die't Kruis op 't voorhooft durf belyden,
Door 't Kruis getrooſt, den vorſt der dieren durf beſtryden.
Ick quam ter bane, en groette een yeder in het ront.
Ghy keerde uw aenſchyn om, van droefheit; toen ick ſtont
Omringt van 't Prieſterdom, met zo een jeught verlegen
Hun ſpraeck kon't aertsgebouw, maer niet mijn hart, bewegen,
Het welk hun rede dus met tegenrede ſtuit:
Het waeide een fellen ſtorm, en 't zagh'er byſter uit,
Toen Belus prieſterſchap en 't opgeruide Babel,
Niet paſſende op den Vorſt, noch op zijn ſtaf en ſabel,
Ontweldighde het hof den wyzen Daniël,
Vergever van den draeck, verdelger van Godt Bel;
En ſmackte hem in 't hol, dat daeghlix menſchen braſte.
Maer't eeuwigh waekende oog, 't welk op dien jongling paſte
Betoomde zo den muil van 't afgevaſt gediert,
Dat het dien vromen helt en zyne leden viert.
De zelve Godt, die waeckte, om d'ere der Hebreeuwen,
Kan licht zijn eige maeght behoên voor dulle leeuwen.
Zoo niet, zy ſtaet getrooſt. verſlinders, vlieght vry aen.
Komt maelt met uw gebidt Godts zuiver korengraen,
Op dat het Englen voede, en hun voor manna ſtrecke.
Waer draelt de leeuw? hy koom. dat yeder vry vertrecke.
Zoo maeck ick 't prieſterdom met veel braverens moe.
Zy gaen: ick worde ontkleet tot aen de middel toe.
De ganſche ſchouburgh ziet dit ſpel met ſtrydige oogen.
Dees tot barmhertigheit en die tot ſtraf bewogen.
d'Een klaghtigh, om de maeght en maeghdelicken ſtaet.
Een ander laſtert haer, die 't wieroockvat verſmaet,
En d'oude heiligheit van 's lants gevierde Goden.
d'Een bant haer buyten 't Ryck; een ander wil haer doden.
Terwyle ſlaeckt het hock, op 's overſtens bevel,
Drie leeuwen, even groot van lichaem, even fel
Van opzicht, en gebit. zy ſchuimbecken, en brullen.
De mane vlieght om 't hooft. men ziet de ſtaerten krullen.

Ick

Ick lonck hun lieflijck aen, en ſtaroogh hemelwaert.
Daer moght ghy zien, hoe ſnel hun grimmigheit bedaert,
Gelijck 't verbolgen meir, op's Heilants wenſch en ſpreken,
En zo veel wateren en winden t'effens ſtreken,
Uit rechte eerbiedigheit tot aller watren Heer.
Zoo ſtreeck myn lonckende oogh die ruige locken neêr.
Zy ſtaen een poos verbaeſt, en weten van geen grieven:
In 't einde, recht als ofze op eene maeght verlieven,
Of haer eerbiedigheit toedragen in het hart,
Genaeckenze van verre allengs. d'een quiſpelſtart,
Een ander neight het hooft een ander ondertuſſchen
Komt my den zoom van 't kleet, of bey de handen kuſſen;
Of geeft den roſſen hals te ſtreelen aen mijn hant.
Zo ſcheide ick onverleemt tot tweemael uit het zant.
Zo bleef ick ongeſchent van ſtieren, en van ſlangen,
En, ziende nu mijn doot voor ogen met verlangen,
Erinner u noch eens 't van outs bekent geval,
Op hoop dat dit uw huis en maeghſchap ſterken zal;
Wanneer de wreetheit ſtormt op 't aengevaert betrouwen.
Volhardt in Godt, en leef gedurigh in 't aenſchouwen
Van hem, die 't al vervult met kracht en majeſteit,
En blijft der vromen trooſt, als ziel en lichaem ſcheit.

S. PE-

S. PELAGIA.

S. PELAGIA.

PELAGIA, Luciaens leermaeght, van den kornel weghgeleit, om d'afgoden te bewierooken, of geschoffeert, schrickelijker doot te sterven: geliet zich van opzet te veranderen, en verzocht naer huis te keren, om zich eerst op het statighste te vercieren, en dan te gehoorzamen: waer op zy te rugh gevoert, en cierlijck, op haer moeders schoot, van de zusteren uitgestreken, vrolijck ten dake affsprong, om hare kuischeit, in den Hemel, te bergen.

PELA-

PELAGIA aen LUCIAEN,

haren Prieſter.

PElagia, de minſte uit alle uw lerelingen,
En rede, om, uit den top van 't ſteile dack, te ſpringen,
Naer 't hemelhoge dack, met ſtarren overgult;
Danckt vader Luciaen, uit dochterlijcke ſchult,
Voor veel gedienſtigheên, en uitgepickte ſpreucken,
En leſſen, in haer ziele en geeſt geleit, als kreucken
Om nimmer te vergaen, maer, op zijn juiſte tijt,
Te dienen, voor een maeght, den hemel toegewyt;
Waerom haer d'aerde haet, en blindeling veroordeelt.
'k Heb 't aenſchyn van myn ziel geſpiegelt in uw voorbeelt,
Der Prieſtren eer, den roem der heimelijcke ſchool
Van Antiochien. indien ick ergens dool,
Zo dool ick buiten 't ſpoor der goddelijcke leſſe.
Ghy beet my hier in 't oor het geen Makaer t'Edeſſe
U eerſt in 't oor beet van Godts Kruisgeheimenis,
Waer in der zielen heil en hoop begrepen is;
Van aertſchgezinden zwaer en laſtig te begrypen.
De wereltwyzen, die alleen de zinnen ſlypen
Op aenzien, en genot, gaen node uit hunnen tret.
Het eb van ſtaet en pracht, en middelen; de ſmet
Van naem en faem; de ſchrik voor pijn, en eerloos ſterven;
Nakomeling en huis te gronde te bederven;
Zijn bergen in den wegh. wie ſtapt'er over heen?
Wie dringt door 't naeldenoogh met krencken van zijn leên?
't Is enkle razerny. die harſſens zijn kranckzinnigh.
Dees werelt lacht te zoet, te dertel, en aenminnigh.
Heft reien aen. brengt wijn en kranſſen voor den dagh.
Gebruickt uw tijdt. de zon ſchijnt ſchoner danze plagh,

En, gaende, t'avont ſpade, in 't weſten onder duicken,
Belacht die haren glans verzuimden te gebruicken,
Doch ghy bereickte ſchaers het peil van twalef jaer,
Of wiſt die vleiery, dat lachende gevaer,
t'Ontzeilen, ſchoon zoo vroegh uw ouders overleden,
Van wien ghy ſchatten erfde, en 't beſte goet, de zeden,
De godtsdienſt, en de tucht, en wat, der ziel gezont,
Ghy zoogt uit 's moeders borſt, en leerde uit haren mont,
Als of natuur u ſcheen het padt naer Godt te banen,
Geſtadige gebeên, geſouten in uw tranen,
't ontrecken van de ſpijs; het ſpanen van den wijn,
Geſteurde ſlaep, om vroegh in aendachts oegſt te zijn,
Stilzwygentheit, om niet te ſlibberen in 't ſpreken;
't Hanteren van de pen, om armoede en gebreken
Te ſtutten met die winſt, na dat al 't errefgoet
Des naeckten lijf gekleet, zyn' honger had geboet,
En wat volmaecktheên meer aen ouder bomen groeien,
Die zagh men in een ſpruit van zes paer jaren bloeien.
Aldus broght ons geluk u herwaert van d'Euphraet,
Den ſtroom van uw geboorte: en 't prieſterlijck gewaet
Aenſchietende, als een licht, beſtraelt van outerzonnen,
Hebt ghy mijn moeder, en haer dochters, Godt gewonnen;
Doch niet zo ſtil, of 't gaf 's lants vierſchare achterdocht;
Die door een tong, miſſchien met gaven omgekocht,
Bewuſt van mijn belofte, op moeders huis laet paſſen,
Met enen drommel volx my ſchichtigh komt verraſſen,
En hene-rucken, daer de ſchender ſtaet gereet,
En 't maeghdenherte dreight met al wat gruwzaem heet.
Zo wort een jonge duif het warme neſt ontnomen,
Om 't welk de moeder vlieght, die 't jongk te hulp wil komen.
En, wat is 't wonder? want geen oude is heden vry
Voor wreetheit, recht genoemt de kindertieranny:
Gelijck noch onlangs bleeck aen dat paer kinderzielen,
d'Onnooſle twelingen, die op elckander vielen,

Te Nikomedie, daer 't kindergraf zal ſtaen
Ter ſchande van het hof, en Maximiniaen.
Ick tredende in een ringk van hopliên en ſoldaten,
En nu van Menſchenraet, doch niet van Godt, verlaten,
Gryp moedt, en heldre 't oogh, als hadde ick my beraên.
'k Verzoek niet ongetoit, maer opgepronckt, te gaen
Ten offer, waer 't hun luſt, en 't wieroock vat te zwaeien,
Voor 't onverzoende altaer, en zo 't gerecht te paeien.
Op zulck een aenbodt wort de hopman bly te moe,
En leit zyn' roof te rugh naer moeders drempel toe;
Daar 't al in tranen zwom, en ſteende in zijn gebeden.
Ick ſtygh de trappen op. het kryghsvolck wacht beneden.
Mijn moeder pryſt mijn wit: mijn zuſters pryzen 't meê,
Een yeder om het zeerſt. haer yver houd geen ſteê.
Ick worde op moeders ſchoot, gekleet in witte zyde.
Mijn ene zuſter kemde, en d'andre krulde, en vlyde
En ſtreelde 't hangend hair, en gaf 't een' heldren glans.
De moeder kranſt mijn hooft met enen lauwerkrans,
En geeft my in de hant een groene pallemveder.
Zo zwier ick vrolijck, langs mijn kamer, heen en weder.
En ſpreeck, voor 't allerleſt, haer elck een hart in 't lyf:
Men oordeel zo men wil: dit werck is Godts bedryf.
Wat paſt Pelagia op roemen, of verachten.
Pelagia, een maeght, zal ſtercken Samſon ſlaghten,
En haer erfvyanden beſchamen, door een doot,
Vrywilligh aengegaen, in 't nypen van den noot.
Als 't zuiver brein en bloet in 't geyl gezicht zal ſpatten,
Zo kan het tuigen, dat d'onzuiverheit geen vatten
Aen Chriſtus maeghden vint, die met een hemelſprongk,
Ontglippende dees jaght, genaken 't veiligh bronck.
Lukrees ſtorf veel te ſpa aen haer beſproke wonden.
Groothartig ſtorfze, maer lafhartigh, eerſt geſchonden
Van dien geweldenaer. mijn kuiſcheit, dus belaeght,
En, als een blode hinde, in 't valſche net gejaeght,

Zal 't ſchandelijcke net met blyſchap ſtrax ontglippen.
Zo ſpreeck ik zelf, of eer Godts yver met mijn lippen.
De zuſters nemen my al wenende in den arm.
Mijn moeder kuſt myn' mont. al 't huis is vol gekarm.
Nu dochter, zeitze, ga, daer u geen ſchenders dwingen,
Wy volgen op die ſtreeck, en kiezen, eer te ſpringen
In enen killen ſtroom, dan in den gloenden brant
Van enigh woeſt ſoldaet of Cæſars lyftrauwant
Te zengen, 't geen natuur de vrouwen leert bewaren.
Dit ſchryf ick inder yl, getrooſt om voort te varen.
Dees brief verdadigh my, of yemant my beſprack.
Zo ſtygh ick regelrecht ten hemel, van ons dack.

EINDE.

DE VADEREN,

OFTE HET

TWEEDE DEEL

VANDE DERDE DAGH DER TWEEDER WEKE,

VERVATENDE

ABRAHAMS OFFERHANDE.

Ghedicht by wylen den

E. G. DE SALUSTE,

HEERE van BARTAS,

De Phœnix vande Franſche Poëten.

Ende nu wt het Franſch in Nederlandts vertaelt

Door J. VAN VONDELEN.

Hebr. 11. vers 17.

Door den Geloove heeft Abraham, als hy verſocht wert, Iſaac gheoffert, ende hy, die de belofte ontfanghen hadde, ſijn eenighgheboren Sone gheoffert.

TE LEYDE,

By JAN VANDER DEYSTER, Boekverkooper in de Koornbrug-ſteeg, 1722.

DE UYTGEEVER AAN DEN LEEZER.

NIemand twijffele, of dit vertaalde Dichtwerkje is uyt de pen des *Dichters* (by uytstek dus genoemd voor den Vader der Nederduytsche Poëzy, ik meen *J. V. Vondel*) gevloeid: schoon het zelve noch onder zyne oude Rymen, noch van het zelve in zyne Leevensbeschrijving onder de dichten, die omtrent den zelfden tyd, en vroeger van hem te voorschyn kwamen, gerept wordt, als het tooneelspel van 't *Pascha*, 't welk in den jaere 1612. aan den dag kwam, zyn eerste Lofzang over de *Scheepsvaart der Vereenigde Nederlanden*, in den jaar 1613. enz. de *Waarande der Dieren* 1617; en daarnaa *Godts Helden*, met het *Treurspel van Jerusalems Verwoestinge*; ook de *Heerlykheyd van Salomon*, mede uit het Fransch van den Heere van Bartas; voorts de *Gulde Winkel*, welke meermaalen gedrukt, en thans den bekenden bondel zyner Gedichten helpende uytmaaken, hy tot naarder kennis gekomen, alle, (uitgezeyd het verwoeste Jerusalem) met eenen streek heeft doorgehaald, en niets daar van voor zyn werk willen erkennen, noch onder de dichten der volgende tyden plaats gunnen. In zyn Leeven bladz. 13. 15.

't Is niet wel te denken, dat de Schryver van zyn leeven, in alles des aangaande zo grondig onderricht, geen kennis aan dit werkje gehad zou hebben; voegelyker, dat hy, de Dichter het naamaals met de opgetelden afgekeurd, en uytgemonsterd hebbende, het willens en weetens of overgeslagen, of wegens zyne kleynheyd, of by verzuym over 't hoofd gezien heeft.

De blyken, die 't bovengezegde staaven, zyn dat, of wel de eerste druk des jaars 1616, niet met *Vondels* naam op den voorgevel pronkt, zyn zinspreuk nochtans, *Door een is 't nu voldaan*, door letterverzetting (*Anagramma*) zyn naam *Joost vander Vondelen*, gelyk hy toen schreef,

onder 't volgende Klinkdicht, 't geen ook onder zyne Klinkdichten bladz. 305. van 't 1 Deel zyner Poëzy, maar beſchaafder en vloeijender te vinden is, geleezen wordt. Zyn leeven bladz. 88. en *Z. Heins* dit werkje zyne berymde vertaalingen van den Heer van Bartas werken, in den jaare 1621. gedrukt, zo wel als de *Heerlykheyd van Salomon*, vertaalt, (dus ſtaat'er voor beyder inhoud) door *J. V. Vondelen*, zeker niet zonder *Vondels* toeſtemming, als hebbende een Lofvaers op gemelde werken gemaakt, ingelaſcht heeft.

Op dat den Hoogſchatteren van *Vondels* naam en kunſt niets zyner werken, zo veel 't mogelyk is, ontſtaa, heb ik dit, der vergeetelheyd, waar aan het toegeëygend ſcheen, onttoogen, als waar aan niet meer gedacht, en waar van niet meer geſproken wierdt, als of het niet in de waereld veel min in druk waar, op de pers, en vervolgens weder in het licht gebracht, gelykvormig van papier en letter, met zyne andere werken, zonder de minſte verandering in taal en rym, en zo het de Dichter eerſt algemeen maakte.

INHOUDT.

DIt ſtuck-werck vervaet de verklaringhe vant ghene *Moſes* verhaelt int 22. Capittel *Geneſis*, hoe Godt Abraham verſocht, ende hem beval ſynen Sone Iſaac te brengen op eenen berg, om aldaer geoffert, tot een *Holocauſtum*, dat is, onthalſt, daer na ontledet, ende van ſijnen Vader Gode geoffert te worden. Onſe dichter heeft ſijn bedenckinge over ſoo gròoten geheymeniſſe, en teeckent aen de voornaemſte omſtandicheden deſſelfs. 1. Eerſtelijck, ſteld hy voor oogen, de goede onderwijſinge, ende opvoedinge van *Iſaac*, *Abrahams* genegentheyt nevens ſoodanighen Sone. 2. Ten tweeden, de verſoeckinghe van den waren Godt, de welcke de ſijne grondeert gantſch op andre wijſe, als wel de Sathan den Menſchen. 3. Ende overmits men uyt den text verſtaet, dat de Vader was bevolen ſijnen Soon te offeren, s'daegs te voren, eer hy op trock, om Gode te ghehoorſamen, ſoo vertoont de Dichter ten derden de groote aenvechtingen, die *Abraham* al den nacht in ſijn ghemoet hadde, int overdencken vant gene hem belaſt was. Hier over worden dan wijtloopich voorgeſtelt, alle de tegenwerpingen vande natuerlijcke hertzneigingen, om *Abraham* af te keeren, van Gods bevel te gehoorſamen: daer by, de verantwoordingen vanden Gheeſt Gods in ſijn getrouwe dienſtknecht, de welcke overwinner blijft, beſloten hebbende ſijnen laſt te voldoen. 4. Ten vierden, beſchrijft hy ſyn reyſe nae den bergh, de nieuwe aenvechtingen van *Abraham* en *Iſaac*, daer na haer beyder Geloove, ende de geluckige uytgangh van haer vrywillige gehoorſaemheyt, de Heere haer op't uyterſte te kennen gevende, de reſte van ſijn verborgen wille over ſulck een verſoeckinge. Sluytelijcken, de Dichter hebbende *Abrahams* geloove groot gemaeckt, ende tſelve tegen-geſtelt de wreede en menſch-verdichte Godsdienſten der afgodiſche Heydenen, dewelcke hare kinderen den Duyvel, ende niet Gode opgeoffert hebben, toont het ware weſen van deſe ſchaduwe, ende de t'ſamen-ſtemminge, die daer is tuſſchen *Iſaac* en *Jeſum Chriſtum*, het Lam Gods voorgeſchict ten brand-offer tot quijt-ſcheldinghe onſer ſonden.

NB. KLINCK-VEERS,

OVER

ABRAHAMS OFFERHANDE.

D'Oud-Vader ſijnen Soon brengt met bedroefder zielen
Op't rijſende gheberghte, op dat hy't altaer ſprenght
Met 'tbloed ſijns lieven kinds, en 't vuyr 't koud lichaem ſchenct,
Hy bind hem d'armen vaſt, en doet hem neder knielen.

De *Liefde* 'tvuyr ontfonct, om't ſlacht-ſchaep te vernielen,
'tGeloof dat houdet tou, daer't Lam mede is gheſtrenght,
d'Hoop 'tſtael den Vader langht, die flucx den ſlach aenbrengt,
De Dood is al ghereet, om Iſacx ziel te grielen,

Maer 'sHeeren Enghel (die om s'vromen legher waeckt)
Abrahams arm verlet, en't droevich treur-ſpel ſtaeckt
Van Vader en van Soon, van twee beſtorven herten.

Nature by gheval van veers ſach't ſchou-ſpel aen,
En riep, o ſterck gheloof! wat durfdy niet beſtaen!
Een Vader ſlacht ſijn Kindt, en derf de doodt uyt-terten!

Anagramma,

Door een iſt nu voldaen.

NB. Op de volgende wyze verbeterd in 't 1. D. zyner Poëzy bladz. 103.

Abraham offert zyne zoone Izaäk. Gen. XXII. 10-13.

KLINK-DICHT

OP

ABRAHAMS OFFERHANDE.

d'Aertsvader leit zyn zoon, de hoop van zoo veel Zielen
Den bergh gewilligh op, opdat hy 't eenig pant
Hier offere voor Godt, en overgeef ten brant.
Hy bint hem d'armen vaſt, en laet het jongske knielen.

De liefde ontvonckt het vier, om 't offer te vernielen.
't Geloove houdt het Lam gebonden by den bant.
De Hoop geeft Abram 't zwaert in zyne rechte hant.
De Doot is al gereet, om Iſaks bloet te grielen:

Maer d'Engel, die met luſt om 's vromen leger waekt,
Den wreden ſlagh belet, het bloedig ſchouwſpel ſtaekt
Van vader en van zoon, twee onbeſtorve harten.

Natuur van verre zagh het ſchriklyk treurſpel aen,
En riep, O ſterk Geloof, wat durftge niet beſtaen!
Een vader ſlaght zyn kint, en durft de Doot uittarten.

AAN DEN DICHTER,

OP DEN HERDRUK DER VADEREN.

Het belge, noch ontruſt de ruſt van uwen geeſt,
Dat deeze *Vaders*, in uw jeugd berymd voor deezen,
Maar toen ge een Vader in de Dichtkunſt wierdt, verweezen,
Als niet te juyſt geſchoeid op uwe juyſte leeſt,

Herſchynen in het licht, en pronken onbevreesd
Met uwen naam, alom en niet genoeg gepreezen,
Waar door ze zullen zyn met greetigheyd geleezen,
En om hun ſterk geloof, geroemd van dieze leeſt.

Al ſpreekenze geen taal, zo glad, als uwe *Maagden*,
Ze ſpreeken naar hunne eeuw en tyd: en wis behaagden
Ze keurige ooren, toen ge hen te voorſchyn bragt.

Denk geen verkleyning van uw' lof hier door te hooren.
Men groeit tot Meeſter op; men wordt die niet gebooren:
En 't eerſte wordt om 't laatſte, en 't minſt om 't meeſt geacht.

Creſcit occulto velut arbor ævo
Fama Vondeli.

DE VADEREN,

OF HET

TWEEDE DEEL

VANDE DERDE DACH DER TWEEDER WEKE,

Vervatende

ABRAHAMS OFFERHANDE.

O Bartas! Vranckrijcx roem, onſterflijcken Gaſcon!
Duld dat ick bleecke ſterr' mijn licht ſcheppe uyt u Son,
De bleeckſte ſterre hoe doof, en droef datſe is van luyſter,
Hoe ſeer ſy s'daeghs haer ſchaemt, ſo ſtraeltſe noch in 't duyſter:
Soo kan oock erghens ick (daer s'Werelts aengeſicht
V goude tourtſe ontbeert) noch lichten met mijn licht,
Ter tijdt ghy weer vergult met uwen glants de daken,
Wanneer mijn lampe uyt gaet, en ophoud van te blaken.
Ey! Goddelick Poët, mocht ick myn daghen langh
Onaenghenaemſte krael, navolghen u gheſangh,
Daer in t' ghewyde Choor, ghy Prieſterlick, den Heere
'Tſoet reuckwerck zyt ghewoon t' ontſteken van zyne eere,
En daer met *Jeſſe* Soon, ſoo vuyrighlick, en kuyſch,
V d'yver ſchier verſlind van s'Heeren heylich huys,
Hoe ſou ghelijck een Hart, myn Hert van vreughden ſpringhen!
Maer arme Dichter ſwyght, en hoort zyn Muſa ſinghen.

Zedig oorloſs-verſoek des vertaelders aen den Dichter, welckers geleerde veerſen hy verre boven deſe vertalingh waerdeert

SVlcke heeft een hemelſch loth, die ſproot uyt vromen bloede,
Die s' vroeden Tuchtigaers onſtrenghe kinder-roede,
Van kindts been af ontſagh, en boven al de gheen,
Die hingh Godt-vruchtigheyt onnooſel aende ſpeen.

1. *Willende ſpreken van Iſaac, ſo ſtelt hy voor een alghemeyne ſpreucke, de*

welcke by paſt tot dit van God gezegent kint.

Sulck heyl heeft *Iſac* wel, maer noch 't welck is te loven,
Zyn vlyt d'opvoedingh gaet en zyn gheboort te boven:
Zyn wysheyt, zyn gheloove, en zyns gheeſts kloeck begryp,
Zyn met zyn wulpſcheyt daer, en voor zyn jaren ryp.

De voornaemſte deelen van deſe ſegeninge beſtaende in de liefde en eerbiedigheydt neffens zijnen Hemelſchen ende Aerdtſchen Vader.

Noch jongh, en teeder zynde is Godsdienſt zyn hanteringh,
Met yver houd hy ſich verplicht aen s' Vaders leeringh,
Neemt op zyn voorbeeldt acht, zyn daden hy beſpiet,
En ſchept een nutte leſſe aen 't minſte dat hy ſiet.
Elck woort is hem een roede, hy komt door vlyt al nader,
Jae voorcomt d'heylghe luſt en wenſch van zynen Vader.

Abrahams liefde neffens Iſaac.

En oft ſchoon *Abraham* in al 't ghene hy beooght,
Sich ſchickelicken, wys, en welghematicht tooght,
Als oft zyns Soons bedryf hem nimmer kon vernoeghen:
Soo laet doch t'Vaderlijck gemoet ſich niet te wroeghen.
Zyn liefd' breeckt erghens door, en t'oogh ſtaert ongheruſt,
En blyft ghelyck ghehecht aen Iſac zynen luſt.
De ſpieghel zyns geſichts, is Iſacx ſoet aenſchouwen,
En naulycx and'ren naem de Vader heeft onthouwen.

2. Waer wt volght de verſoeckinghe Godts.

Nu God die deſes liefds volmaecktheyt gade ſlaet,
Acht ſulcx bequame ſtof, waer door hy met der daet,
Mach proeven zyn geloof, bekoort hem boven and'ren,

Verſchillende van Satans, ende der menſchen becoringen, gelijck wtwiiſt de vergelijckinge van God, en de Satan in deſen.

Doch niet als Satan doet, oft menſchen doen malcand'ren:
D'erf-vyant alles goets ons ſteets ter hellen treckt,
En God ter havenwaerts, die tot den leven ſtreckt:
Dees, tot de wortel toe, ons hoop waent uyt te rucken,
Die, van ſtantvaſticheyt gaet t'zeghel daer op drucken.
D'een vleyt ons tot het quaet, en d'ander tot het goedt,
D'een van 't Chriſt'lyck beroep ontſlaen wil ons ghemoed,
En d'ander 't hert zyns Kercx beveſtight lancx hoe ſtyver,
Met een onleſchlijck vuyr van wonderbaren yver.

Item by de vergelijckinge vanden dienvanden Menſche ende vanGodt.

En s' Princen twyffel die ſich geern verſekert ſach,
Van s' knechts getrouwicheyt, of hy'er op ſteunen mach,
Ontwakende overleght, oft oock zyn woorden ſchillen,
Waer in ſy met zyn doen en wercken ſtemmen willen.

En

En om wel te doorsien de vroomheyt zyns ghemoets,
Beproeft met t'aenbeeldt hem met hamer en met toutz.
Maer Godt de zyne niet door d'enghte laet passeren,
Van zyn becooringhs sifte om therte haer te gronderen,
Vermidts hy yeder kent, en grondelicken weet,
Elcx doen, selfs eert tgedacht des menschen heeft ghesmeet,
Dan wel omt heylich zaet, haer sterck gheloof, te toonen,
En haer stantvasticheyt als sonderlingh patroonen.
Oock buytens tyts God niet haer overlast met kruys,
Noch soo tlucx alsse zyn dienstknechten van zyn huys.
Want leerlinghs noch te swack mocht haer de moet ontglyden,
En swacke scheepkens licht in d'afgront schipbreuck lyden.
Tgeloove nau ghelijck een tedre bloeme in 't gras,
Sou stuyven over 't velt, voor s'eersten wints gheblas,
Haer beuckelaers te dun voor sulcken herden slaghen,
En sy te weecklijck noch tot sulcken last te dragen.
Maer dan, wanneer allencx de Goddelicke loten,
Haer wortelen in 't hert diep hebben ingheschoten,
En als haer d'hals-kraech is strydlustigh aenghepast,
Welcx dickte schroomt noch quaen noch gheenderhande last.
Ghelijck als *Abraham* die in t' *Gheloove* ervaren,
In Liefd', Rechtvaerdicheyt en Sterckte voor veel jaren,
Sich selfs onbuyghlick toont, en die als hy de krans,
(Nae d'eensaem ballinghschaps zyns lieven Vaderlants,
Nae sBroeders kluysteringh', nae 't missen van zyn schoone,
En d'al te droeven ban van Agars zynen Sone)
Als Overwinner draeght, versocht wort vande stem,
Die s'Herders kruyn vaeck ciert met 'sKonincx diadem.
O stemme! u stemme dan my niet en laet ontbreken,
Wilt met een Godlick vuyr myn borst van nieus ontsteken,
Verheft my boven my, dat d'op en d'ondergangh,
Verbaese, om *Abrams* daed de stof van myn ghesangh.
O *Abram*, *Abraham*, roept t'eeuwich Godlick wesen,
Ick ben u God, u loon, en Koningh uytgheleesen,

Hoedanich de becoringe Godes sy.

Tot wat eynde sy streckt.

In wat tijt hy syn kinderen versoekt.

Verscheyden treffelijcke gelijckenissen die hier toe passen.

Toeeygeninge van 't gene in t'algemein geseyt is aen den persoon Abrahams, dienaer Gods, en te voren in verscheyden manieren geoeffent.

3. *De Dichter aenroept Godt, om die genade te erlanghen, dat hy dese verscheckinghe recht*

mach beschrijven.

Bevel van God Abraham gedaen om Isaac te offeren, ter plaetsen die hem soude worden ghewesen.

Gelijckenisse uitdrucken de Abrahams ontsteltheydt over dit bevel, syn ghesteltenisse, en sijn wesen.

De natuerlijcke hertsneiging doet sijn kracht.

Sijn redenen om dit gebot niet te ghehoorsamen zijn dese.

1. Isaacx onnoselheyt, de liefde ende soeticheit van sodanigen Soon.

2. Van eenen Sone die van sijn Vader en yder bemid wordt.

3. 't Is tegèn nauuere.

4. Beter waer het de Vader als

Klimt op nae *Salems* steylte, en van medooghen vreemt,
Vergiet t'rood bloed uws Soons, en *Isac* t'leven neemt,
Doorkerft hem met u stael en schenctzijn vleescht'vergrammen,
En teeder jongh ghebeent te sparcken inde vlammen.
De gheen die sluymrich droomde, en t'oogh ten halven loock,
Sagh soo hy waende eens gheests al t'ysselick ghespoock,
Sich onder 't decksel school, en anxstigh t'eenemalen,
Mocht voor een halv' uur nau den adem weer herhalen,
Niet anders *Abraham* van sulcke een stem sich haest,
Met druck bevanghen vindt, en is al heel verbaest,
Zyn aensicht is alree doodverwigh en tonvreden,
Eens Winters strenghe koude ontsteld hem al de leden,
En syghende ademloos ter aerden neer van schrick,
Besturven en verbleeckt wort op een ooghenblick,
Een dood-sweet hem al tlyf bevochtight door 't verstooren,
De sprake hem gantsch begeeft, hy kan noch sien noch hooren,
Maer als hy wat becomt en schept des levens lucht,
Stort hy twee tranen uyt, tot tweemael hy versucht:
En spreeckt: o wreedt bevel! dat ick goets moets een teder,
Ontwapent Jonghelingh sal wreedlick slaen ter neder,
Dat ick een vrient sal doon, dat ick myn hant besprengh
In 't bloed myns weerden Soons moordadich en te strengh:
Van welcken sone helaes! van Isac Abrams eenen,
Die oyt in vriendlickheyd een Enghel heeft gheschenen,
Van Isac, die in deughd verstreckt elcx voorbeeld meest,
Van Isac, jongh en wulpsch, maer oud en grys van gheest,
Van Isac, 't heyl van d'onse, en der nabuyren smerte,
Die 'sVaders leven is, en 't herte van syn herte,
Dat een vervloeckt Altaer ick weecke met 't bloed-root
Des lendens, die wel eer uyt myne lenden sproot,
Ach waert noch uyt myn dgye, o kleyn verlies eens Menschen!
O licht-vergheten schade hoe gheerne wilde ick 't wenschen.
Ick oud en vruchteloos, slacht d'hollen Eyck, die naeckt,
Mismaekt en bladerloos, gheen schaduw langher maeckt,

En

En tot de wortel toe verdort, niet om verſlimmen
Alleen voor 't veyl verſtreckt een ladder om te klimmen.
Maer Iſac zynde ontſielt en miſſe ick niet alleen
De name, die my was door s'Hemels gunſt beſcheen,
Maer vind my oock ontbloot met een van ſoo veel neven
Als zands wert aen de ſtrangh van Moria ghedreven.
Vermooght ghy wreeden arm, de ſnede van u zweerd,
Te vellen in 't teer hert van Iſac lief en weerd?
Verſeker, ick waer doot van ancxt en van benoutheydt,
Ontweldighde ick myn Kind de krucke van myn outheydt,
Myn trooſt, myns herten luſt, myn wit daer ick nae ſchiet,
Niet d'handt eens fellen beuls in 't midden van 't verdriet.
Maer laes! ſal ick verdoen? ô wreedtheyt uytghenomen,
Helaes ſal ick verdoen die van my is gheeomen?
Doorwonden ſyne borſt en met bebloede vuyſt
Hem 't hert uytrucken, t'wyl daer 't leven uyt verhuyſt?
Sal ick d'aenvangher zyn van ſulck een woeſt beleeden,
't Ghewyde Altaer beſlaen met ſyn gheſcherfde leden?
Syn vleeſch en beenen braen, dat t'ſlibbrigh inghewandt
Al ſperkende voor my tot ſtoffe en aſch verbrandt?
't Gedacht alleen van ſulcx can s'Vaders gheeſt ontroeren,
't Is voor de wil te wreedt, ick ſwygh van uyt te voeren,
Wie wil, wie ſal, wie mach ſyne hand alſoo bebloedt,
Ick mach noch wil gheenſins my toonen ſoo verwoedt,
Noch doen 'tgeen God beveelt, God ſyns verbonds aenvangher,
Blyft dan de pylaer niet van trou noch waerheydt langer,
Maer handelt trouweloos, breeckt 't ghene hy heeft gheſticht,
Doet 't ghene hem beſt bevalt, laet ſich beweghen licht
Met aller winden drift, en ſoo vele eeden ſtrecken,
Tot ſtricken om alſins de vromen in te trecken,
Nu ſal hy toeſegh doen en ſweeren by zyn al,
Dat eenmael *Iſacx* zaet dit Landt bevolck'ren ſal,
Dit Landt daer in ick zwerve, en dat myns Soons gheſlachten
Hy als een deeſſem ſal van ſyne goedtheydt achten.

het Kint te offeren.

5. In Iſaak is al de werelt beſloten.

6. T:s onmogelick ſo fel te mogen weſen.

7. En in alle manieren onmogelic dat een Vader ſyn ſoon ſal dooden, daer na ontleden en verbranden.

8. De gedachteniſſe heeft in alle manieren een afgryzen van zulk een daed.

9. In wreedt te zijn moet men Gode niet gehoorſamen.

10. Godt magh hem ſelfs niet wederſpreken.

Nu willen wederom dat ick den ghenen krenck,
Daer al myn hope in ruſt, dat ick de Wereld drenck
Int bloed eens ionghelincks, en eens ſlaghs niet en ſpare,
Te rooven *Iſac* 't hooft, en 't hooft van deſe ſchare,
Die 't brandend wieroock ſal tot d'eer ſyns naems beſteen,
Hem vullen 't oore en 't oogh met weldoen en ghebeen:
11. Het woord Gods magh niet gebroocken zijn, noch het geloove van de ſyne omgeſtooten.
Syn woord ſal logen zijn, God ſelfs ſal met God ſtryden,
En 't ghene hy my beveelt 't beloofde niet kan lyden,
De grondveſt myns gheloofs 'tgheloove heel ommeſtoot,
Oft ick ſyn Wetten eere oft niet, ten is gheen nood:
Wat ſeghdy *Abraham*? gy ſoud u licht verraſſchen,
Den ghenen, die herbaert den Phænix uyt ſyne aſſchen,
En uyt 't welruyckend graf van eenen kleynen worm,
Een bonten Voghel weckt, nae s'eerſtens beeld en vorm,
Antwoorde van de Geeſt Gods teghen de natuerlijcke ghenegentheydt en haer bygebrochte redenen.
Soude hy ſyns *Iſacx* wel, de ſtronck, vergeten moghen,
Van ſyne aenſtaende Kerck, en 't licht dat yeders ooghen,
Soo ſchoonen dagh belooft, oft ſalt hem ſyn te ſwaer,
Hem op te wecken, als hy ſchoon geſtorven waer?
Maer wederom ſiet toe, terwyl gh'u wilt verſtyven
Met Gods Almachtigheyt, dat in 't gheheel ghy blyven
Laet ſyn rechtvaerdigheyt, in 't minſte is gheen verſchil
De natuerlijcke ghenegentheydt verantwoort haer.
Dat God niet doen en magh, dan t'ghene hy niet en wil,
Niet quaed en lieft hy doch, ſoo ſluckx voor sHemels ſchelden,
De Zendvloed d'afgrond koos, de wijd-verſopen velden,
Haer toonden andermael, en *Noah* los van rouw,
Sich met de ſyne ontſloegh, het dryvende ghebouw.
God wil geen onrechtvaerdicheyt. Hy heeft de doodtſlagh uytdruckelijc verboden.
De doodſlagh werd verbo'on ſoo ſtrengh dat elck mocht beven,
Als ofter ſnooders niet voor God mocht ſyn bedreven.
O mensch d'oordeelen Gods op 't nauwſt niet naer en ſpoort,
't Is een te diepen Meyr, t'en heeft noch grond noch boord,
In ſoob're wijsheyd doch u ſelven ſteld ghelaten,
Verwondert u alleene, om 't gheen noch niet kan vaten
Antwoorde van de Geeſt Gods.
De ſwackheyd uwes Wets, God heeft hem ſelfs gheſet,
Als die elck Wetten gheeft, en vry blyft van ſyn Wet.

Hy

Hy is syn eyghen Wet, en vlieght met snelle veeren,
Alsins waer heen hem dryst syn willen en begeeren,
Al 't ghene hy schaft is goed, niet datmen sal vermoen,
Dat God om 't goeds wil 't goed gehouden is te doen,
Maer 't goed is alleen goed, om dat het komt te neyghen,
Van d'hooghste goedheyd selfs, des ghenen die als eyghen
Rechtvaerdigheyt besit, en van 't volkomen goed,
Welck 't eygendom van dien men niet ontrecken moet.
Lichtvaerdich wanen ach! wil hy dan op 't ghesteente,
Onmenschlijck zyn ghedient met menschelijck ghebeente?
Wenscht hy Godlooselick als eenen waren God
Aldus te zyn ghe-eert? ghy Milcon Astaroth,
Ghy Chamos, ghy ghedrocht, ghy Molochs, u verwachtingh,
Een lust ist datmen u besmoockt met sulcken slachtingh,
Die rondom t'brandhout spoockt, daer 'twieroock langs afdruypt,
Die onse vleesch verswelght, en onsen stanck insuypt,
Die soeter bornen noyt ter Wereld hebt ghevonden,
Als 't bloed dat ons ontloopt uyt d'opghevlimde wonden.
Sulckx is niet *Abrams* God, die Heyligh goed en zoet,
Om onsent wille in 't licht de weereld brenghen moet:
Die bloed-schuld vyand is, die lieft syn werck ten goeden,
Die tot brand-offer eyscht boetveerdighe ghemoeden.
Ghy zyt het die verstelt in Engels aengheschicht,
Van wreedheyd mynen God en Schepper valsch beticht,
Die blusschen wilt in my s'gheloofs volmaeckte deughde,
En my Goods Altaer heet ontwyden, ô myn vreughde!
Myn welgeboorne Soon, Ja Vader vanden hoop,
Van een verkoren volck, u heyl heb zyn beloop.
'Ken hinder 't niet liefkind! vreest niet dat ick ontbeere
Een Vaderlyck ghemoed, ofte aen u bloed my keere,
En door so vuylen stuck en onverdiende wraeck,
My selfs de volgende eeuw' berucht en kenbaer maeck',
Ick wil dat van myn doen de Faem ghevlerckt op styghe,
Dat daer de tydingh af d'aenstaende Wereld kryge.

God is boven 't gene hy den menschen beveelt.

Al wat God doet is onberispelijc ende den reghel aller deughd.

Verantwoordinge vande natuerlijcke beweginghe dat God met geen menschlijck bloed ghedient is.

Zulcx is den booscen Geesten eyghen.

Anders is de nature Godes.

Het zijn quade ingevinghen die tot Godloosheyt raden.

Men moet zijn ooghmerck hebben op Isaac.

De Vaderlijcke liefde is vermogende.

De

Bequame vergelijckinge, uytbeeldende den ſtrijd dewelcke daer is tuſſchen de natuerlijcke hertstochten en Abrahams Geeſt.

De Pyn, die wederzyds beſtormt op 't vlacke veld,
Nu ziddert aen d'een zy, nu weer aen d'ander helt,
Daer eenen wortel kraeckt, en ſchettert voor 't fel weder,
Hier eenen and'ren breeckt, hy buyght ſich op en neder,
Hy ſtaet en valt al ſtaegh, is 't weer Tyrannen ral,
En hellende weet nauw', wien hy toevallen ſal?
Abraham deſghelickx bekryght van liefde en yver,
Nu *Iſacx* Vader is, nu weer ſyns Soons ontlyver,
Nu heeſt de Geeſt wat wils en dan weer 't vleeſch wat bots,
Koud om ſyn Soon te doon, angh voor 't mishagen Gods;

De Gheeſt eyndelijck overwinner ende Abrahams voornemen is Gode te gehoorſamen.

Ten leſten ſpreeckt hy dus: 't is deſen God der Goden,
Die my ſoo vaeck verſcheen, myn ſchuts-Heer in veel nooden.
't Is dien God die my lieft, ontwyflyck t'is de tael,
Des ghenen, die in ancxſt my trooſten menighmael,
't Kan niet de Satan ſyn, hoe ſchoon hy weet te veynzen,
Door 't ommegaen light God te vaſt in myn ghepeynſen,
Ick voele in my ſijns Gheeſts onſienelycke kracht,
Zyns inſpraecks leerlyckheyd verlet ſteeds myn ghedacht;
God van myne handen eyſcht dit offer hem ter eeren,
Ick moet ('t magh gaen ſoo 't wil) aen zyn bevel my keeren.

Den nacht met ſodanige aenvechtingen overgebracht ſynde, ſoo vertreckt hy met zynen ſoon, van voornemen hem den Heere op te offeren.

Nauw dwynt de duyſterniſſe, oft 't windeken verſucht,
En maeckt in 't boom-ryck wout een koel en zoet gherucht,
Terwyl de morgen-roode haer opſmuckt ciert en peerelt,
Om bet haer ſchoonheyds glants te toonen al de wereld,
En om te beter noch den douw die light gheſpreed,
Te diſtilleren lanckx de ſoomen van haer kleed.
d'Oud-Vader met haer ryſt en vind ſich al eer langhe,
Naer een driedaeghſche reyſe aen Cedrons groene ſtranghe,
Beſichtight d'Heyl'ghe Bergh, en bevende en benout,

Hy klimt den Bergh op. Seght dat God hem den ſlachtoffer ſal voorſien.

Styght opwaerts met zyn Soon, beſwaert met t'offer-hout:
Myn Vader ſeght het kind (denckt hoe hem t'hert beklemmet)
Hier is wel t'drooghe rijs, 't vuyr en de ſcherpe lemmet,
Maer t'offer-Lam ons ſchort, klimt op myn weerde beeld:
Klimt op ſeght *Abraham*, de reſt den Heer beveelt.

Maer

Maer nauwelickx heeft noch t'onnooſel Schaep den hoogen
En ſteylen top des Berghs beſlaghen met zyn ooghen,
Oft *Abram* t'hert ontſinckt, en even als het nat
Eens nieuwen ſoeten Wyns, die bobbeligh in 't vat,
Soeckt locht en adem-tocht, in 't eynde ontlaſt ſich ſelven,
En ſpuyt de ſchuym en ſpon aen s'Kelders hoogh ghewelven,
Braeckt eenen rooden ſtroom, dat t'vloerſel wyd en veer,
Beſpoelt light en beſchuymt, ghelyck een ſtaende Meer:
Soo vind hy ſich gheſteld, ſoo ſlucx hy hoord vermanen,
Van Vader en van Soon, t'oogh d'opghehouden tranen,
Stantvaſticheyd te ſpyt, langhs t'aenzicht bigglen doet,
d'Hebree ſpreeckt by hem ſelfs met een beancxſt ghemoed,
(Want hy zyn hertzweer noch voor *Iſac* wil verſchuylen)
En eyndlick berſt aldus ſyn droefheyd uyt met huylen:
Ellendigh ſchouw-tooneel! Ach wreeden arm alree!
Ghy met de Tourts dan blaeckt, en t'Yſer ſcherp van ſnee,
Die blaeck'ren ſal myn hert, die *Iſacx* tyd ſal korten,
Die myner Zielen Ziele, en 'tbloed myns bloeds ſal ſtorten:
En ghy rampſaligh kind, ghy draeght vaſt, dat ghy ſteent
Den rijſch-boſch, die verdoen ſal kraeckende u gebeent:
En die om s'Vaders meer, als om uwe eyghen vlecken,
Den Prieſter ſult en 't Lam eens ſelven offers ſtrecken.
O ongheluckigh kind! ô Vader ſonder God!
Met eenen ſonder heyl. Ach! ach! wat wreeder loth
Ons in dien afgrond ſtoot, waer in ick al t'ellendigh,
Om vroom te ſyn voor God, my toonen moet ſoo ſchendigh:
Om toonen myn gheloof, moet ick't te buyten gaen,
Om Godes Soon te ſyn, moet ick myn Soon verſlaen,
Te ſtrenghen Vader ſyn, en ſal myn ſmert gheneſen,
Ick magh ſyn Vader niet, noch hy myn Sone weſen,
Hy ſtijght vaſt nietemin, en klimmende beſtaet,
Als door 't gheloof vertrooſt, t'ontfronſſen ſyn ghelaet.
Ghelyck de Silvre Sterr', die naulijckx uyt de baren
Ghewaſſchen ſynde, al meer haer voorhooft op gaet klaren,

De worſtelinge van de natuerlijcke genegentheyt teghen het gheloove, ende vant vleeſch tegen de geeſt vangt in Abraham op nieus aen.

Hy beklaegt ſyne ende zijns Soons ellende.

Hy kan niet vereenighen ſijn genegentheyt tot Iſac, en ſynen yver neffens God.

De Geeſt en het voornemen van God te gehoorſamen nemen de overhant.

Hy ruſt t'hoogh Altaer toe, met rijs hy 't plat belaſt,
En bind al ſoetelyck ſyns ſoons beyde armen vaſt.
Iſaac verſoec t'welcke in Abraham vernieuwt de worſtelinghe van zijn genegentheyt teghen ſijn geloove.
Myn Vader roept het Kind, myn Vader, ô! myn Vader,
Hoe dus, hoe wendy dus u aenſchyn lanckx hoe quader?
Waer toe dient dit bedryf? ô! Vader ſegget myn.
O ſelheyd noyt ghehoord! ſal dit de middel ſyn,
Waer door ghy leven ſult in myn nakomelinghen,
Die heldiſch eenmael dees' Provincien ſullen dwinghen?
Waer door ick heylighlijck met ſterffelycke Go'on,
De Wereld vullen ſal met Sterren s'Hemels throon,
Het was veel eer Abraham als Iſac, die welcke dit alles voorſtelde ſyne ghedachten, waer in de genegentheden ſtreden.
Son-Waghen ſchoone Koets, die ryck ſyt van Robynen,
Dit eyſlyck ſchouw-ſpel vlied, houd op van meer te ſchynen,
Verſchuylt u in het Meyr, Abraham dan alleen
Maeckt (*Iſac* uytgheſeyd) ſyn goedheyt elck ghemeen.
Den grooten Abraham in wreedheyt van manieren,
Salt wilde-Swijn, de Beyr, en woeſte Tyger-dieren,
Wat de Sone teghen den Vader magh geſeyt hebben, oft liever wat Abraham ſich ſelfs van ſynen Iſac voorgheſtelt heeft.
Dan wyd te boven gaen, helaes! aenſchout hoe vreemt,
Hy d'ooren voor my ſtopt, en nergens acht op neemt,
Als op ſyn bloedigh ſtuck, o! welck onnooſel weſen,
De Moorder van ſyn kind ſchynt s'hooghſtens ſtraf te weſen.
De gheen die aen ſyn bloed hem ſelven ſchuldigh maeckt,
Vertwyffelt oft hy oock in Goddeloosheyd raeckt.
Myn Vader leent my t'oor niet, niet dat myn begeeren,
Is met een langh ſermoon u gramſchap af te weeren,
Ten heeft gheen quade Sone gheweeſt.
Mayt ſtoutelyck ter neer, 't by u gheſayde graen,
Komt, komt, wilt dien ghy lieft dit leven vry ontſlaen:
Drenckt met myn bloed dees zo'on, die dus te ſamen hanghen,
Vermits myn dood u luſt, iſt ſterven myn verlanghen,
Alleenlyck maeckt my dienſt, waer in ick heb verſchuld
Soo grouwelycken dood, hebbe ick wel oyt ghevult
Met doodlyck Aconith u ſchotel, myn behoeder,
Oft met vergif verhaeſt de daghen van myn Moeder.
Oft aengheſpannen met u vyand op ſyn eyſch,
Als hyt aen my verſochte, ô Goddelyck Palleys!

O Hey-

O Heylich Hemelsch huys, ghewickt op weder-syden,
Soo sulck een misdaed oyt-myn vroom ghedacht ontwyden,
V Poorten voor my sluyt, en weert rechtvaerdelyck
My, wt der Engelen Choor en 't onvergancklyck ryck:
Soo't gheen van desen is, doet my ten minsten weten,
O *Abram*! (want ick u voorts Vader schroom te heeten)
T'ghene ick hebbe aenghegaen, waer mede o! droeve saeck,
Ick u slacht-offer ben, en u myn moorder maeck:
Verversch in myn ghedacht die misdaed, eer ick sterve,
Op dat ick neffens God myn soen aen u verwerve,
Van sulcken snooden stuck, en by u selven ghy
Vernoeght hier blyft, en ick ontslaghen overly.
Myn Soon tot dese straffe en sydy niet verkoren,
Noch by uwe eyghen schuld, noch by uws Vaders tooren,
Den Heere ist, die u roept, die niet wil, dat ghy d'aerd
Al quelende betreed: dat van een Heyden t'swaerd
Den draed uws levens kerve, en uwe leught verrassche,
Oft dat een vuyl ghesmoock u lyf verkeere in assche,
Maer dat int Heyligh vuyr u ziele en gheest verscheen,
Met een devoten reuck, met opghedraghen e'en.
Wat vreesdy doch myn troost, myn vreughd, die'thert my stelet?
Wat vreesdy myn vermaeck, d'Onsterflycke bevelet:
T'betrachten is onse ampt, en niet t'na speuren, hoe
T'kan mooghlyck syn, dat hy de Scepters spruyten doe
Wt u vermeluwt stof, oft hoe dan uyt u lenden
T'licht der gherechtigheyd syn stralen ons sal senden.
Die Bergh en rotz vermaelt met synen yser staf:
Syn Wetten d'Hemel geeft, dit aerdrijck en t'helsch graf.
Want die u wonderbaer ter Wereld bracht in 't leven,
Kan, spyt natuers beloop, u we'er een wesen gheven,
T'welck t'eerst wijd overtreft: de macht ontbreeckt hem niet,
Noch mid'len, om syn volck te lossen uyt t'verdriet.
T'roer deser Wereld is syn wijsheyt, hel van klaerheyt,
Hy is in mogentheyt niet minder als in waerheyd.

Het is God wel bekent.

Hy heeft aen syn Vader de doet niet verschult.

Abraham voldoet noch Isac, noch sijn natuerlijcke ghenegentheyt, uyt een Heyligh voornemen, van te ghehoorsamen den ghenen die het alsoo belieft.

Men moet Godt niet vragen waerom hy het alsoo wil.

Hy is machtigh sijn beloften te volstrecken, hy is wijs en over-sulcks sal hy de middelen konnen vinden, waer door hy de waerheyt

van sijn beloften sal vast maken.

Myn goed', myn soete kind, u goedheyd al te goed,
En soeticheyd de rouw' vernieuwen in 't ghemoed,
Verswaren myn verlies, en syn als heete tanghen,
Die my het inghewand toenypen en verpranghen:
Myn Soon, die niet myn Soon, maer voortaen Godes syt,
Ontfanght de leste kus, en t'oorlof voor altijd.

Isaac stemt met Abraham, in de wille Gods.

Wel aen, vermids t'God wil en ghy myn Vader mede
Sulcks wilt, soo wil ick't oock, ô! voor my niet soo wreede,
Als eerelycke dood, u komste niet vertreckt,
Ick sie den Hemel op, God my syne hand uytstreckt.

Treffelijck geloove van dese twee dienstknechten des Heeren.

t'Sa laet ons t'hemwaerts spoen, en manlick onverslagen,
Een overgaende onweer, en swaer tempeest verdraghen;
Wat vreesdy desen slagh, hoe Vader swichty nu?

Vermeerderinghe van Isacx geloove.

Och weent noch schreyd niet meer, *Isac* is niet meer u,
Hy was Gods eygendom, voor d'aenvangh van sijn leven,
Toelatende u t'besit alleenlick is ghegheven.

Beschryvinghe van het ware geloove, en van de schoone vruchten des selfs, in het herte der wtverkoorne, haer God onderworpende, ende hem meer lievende, als haer selven.

Wat aersseldy te rugh, op't kroonen van een stuck,
Soo loslijck, soo beroemt, dat mynen neck het juck,
Daer God my meed belast, afschud' met t'uwe t'same,
En ick sijn woord alsoo vrymoedich ghehoorsame?
Waer wil ick hem ontvlien? den Hemel is syn stoel,
D'aerd syner voeten banck, en d'onverlichte poel,
Daer de rampsalighe in voor s'Duyvels wreedheyt swichten,
Ist doel, waer in hy spilt van synen toorn de schichten.
Myn heyl, myn hooghste goed alleen ick uyt hem schepp',
Syn Altaer is alleen de vrijheyd, welck ick heb.

Schuldighe plicht der kind'ren Gods.

Helaes! u weenen stilt, dees' zo'on gheen tranen willen,
Soo seer als menschen bloed, om haren dorst te stillen;
t'Slacht-offer, en de geen die 't vuyr sal steken aen,
Door noodwangh syn ghedruckt, sich eens hier van t'ontslaen:
Laet ons betoonen dat wy leerden onse zeden,
Ghy in des hooghstens Schole, ick in d'uwe, en dat heden
Syn Woord, dat alles schiep, dat alles stiert en ment,
Des Heyl'gen saecke uytvoert, den qua'en plaeght met ellend:

Die

Die meer syn zaed bemind, als God verdient alrede,
In 't huys der kindren Gods te missen syne stede:
En die Gods Acker-veld wil bouwen, is verplicht
Hem nimmermeer te bien een weygrigh aengheschicht.
De Vader dus versterckt, verfrischt syn treurigh wesen,
En roept ô *Abraham*! schept moed, en wilt niet vreesen,
De Wereld, Adam, t'vleesch syn in u t'onderbracht,
De Geest, t'Geloove, en God syn noch uws levens kracht.
O God, door uwen Geest, geest dat s'gheloofs vertrouwen,
Myn hand verselle, oock dat van verre ick magh aenschouwen,
Des waren *Isacx* beeld, en dat t'slacht-offer soet,
En d'Offraer moghen syn ghewasschen in syn bloed.
Noch naulijckx eyndight hy, oft om den slagh te gheven,
Heeft hy met macht alree den Sabel opgheheven,
Oft s'alderhooghstens stem komt donderende voor
Dit schouw-spel, en verlet syn Gheest, syn hand, en oor:
Abraham t'is ghenoegh, houd *Abraham*, laet blyven,
Herscheyd, herscheyd u stael, k'wil niet uw soons ontlyven,
'Khebbe een volkomen proef van u Godsvruchtigheydt,
Voor't doen neme ick de wil, die daer was en bereyd.
Abraham looft den Heer', t'slacht-offer vande koorde
Ontslaet hy op den velde, en aen den selven oorde,
Hy seltsaem eenen Ram met d'hoornen vind verlet,
Met welckers bloed devoot hy 't groenende Altaer smet.
t'Gheweldighste helden stuck, dat t'edelste ghemoed,
Der dichters oyt verdichte, u daden wijcken moet,
En dese Wet, die d'hand uws afkomsts voor sal schryven,
Sal nauwe een slecht verhael syn van u stout bedryven.
Een ander roem, die't lust, u overwinnende hand,
V onghedempt gemoed, u goedheyd, u verstand,
En u rechtvaerdigheyt, die d'onbesnedene eeren,
Myn swacke scheepken schroomt op die Zee te laveren:
Myn dicht sal u *geloof* niet in 't gheheel verbre'en;
Maer d'honderderley vrucht, by haer gheteelt, versche'en;

Abraams overwinninghe, ghehert en versterckt door synen sone Isac. Sijn Gebedt.

Sijn oprechte ghehoorsaemheyt.

God verklaert hem het overblijfsel van syn verborghen wille. Abraham looft den Heere, en offert hem een wonderlijc toegesonden Schaep.

Abrahams geloove steeckt uyt boven alle andre gaven, die hem de Heylighe Gheest heeft uytghedeelt.

Ick wil geene and're ſtof, deſe hebbe ick uytgheſondert,
Noch eer als melden ick't, wil aenſien als verwondert.
De wreede menſch verdichte Godsdienſtigheyt der Heydenen, dewelcke hare kinderen den Duyvel geoffert hebben, en behoort nimmermeer met Abrahams vergeleken te worden.
Slaet Heydenen de bla'en op van u Boecken vry,
Verhaelt in't langhe en't breede u kinder-moordery,
Op d'Altaers van u Go'on, haelt op u ſchrijf pampieren,
V Tempelen doorloopt, en mids door d'offervyeren,
Die uyt vermaerdheys luſt u Vadren blaecken de'en,
Onmoogh'lijck iſt, dat ghy my wyſen mooght ſulck een
Beeld van Godsvruchticheyd, daer't luck ſoo ſtryd ten toone;
Daer Vader en daer Soon, min Vader blyckt en Sone:
Daer d'yver van een menſche, en Gods medoogentheyd,
D'een d'ander om den krans in vrundſchaps plicht ontſeyt.
D'eene offert zyn gheſlacht, uyt nood en dwangh den Goden,
Onderſcheyt tuſſchen der ongelooviger ende Abrahams offerhande.
Een ander om, met ſyn onnooſel kind te dooden,
T'ontſterflycken ſyn naem, een ander voor de ſchrick
Van't dreygende ongheval, een ander dat hy ſchick
Nae't oude exemplaer van s'Lands ghewoont ſyn zeden,
Die ons t'gheſight verblind, die wreedelyck de reden
Wt haren ſetel ſtoot, en die gheveynſt verveelt,
Dat ſondigende men s'deughds perſonagie ſpeelt.
Maer ſyns ſelfs over-Heer wil *Abram* te dier ſtonde,
Op't eenſaem ſteyl gheberght begaen een vlecke en ſonde.
Afgryſlijck voor d'Hebreen, en noch ter ſelver tijd
Als dHemel gaef-rijck hem heeft mild ghebenedijd:
Vrucht van enſe verdorventheyt.
Ontſeght natuer ten ſtrijde, en yvrigh op de beenen,
Verdoende ſynen Soon, bekrijght ſich ſelfs met eenen.
Mijn kunſt-Goddin, die niet u Dichters t'voorhooft fier,
Op den Parnas' omvlecht met brooſen Lauwerier,
Maer op't doorluchtigh blauw van s'Hemels ſolderinghen,
V pruyck met groene bla'en gaet kranſſen en omringhen,
De offerhande van Iſac, is gheweeſt een ſchaduwe van het
Zeght wat gheheymenis (want 'tis u naeckt en bloot)
Verſchuylt deſe Heyl'ghe ſchorſſe, ô! Duyvel, ſonde en Dood
Ontſteldy niet van ancxſt, van ſpijt te rugghe vliende?
Hier uwen ondergangh naeckt afgeſchildert ſiende?

Dat

Dat met gheſpannen boogh, Godt op u mickt ghewis,
Dat *Iſac* t'recht Patroon uws overwinners is.
Beyds ſijn ſy wel bemind haers Vaders eengheboren,
Beyde Heyl'ghe ſtichters van twee volck'ren uytverkoren:
Van Heyl'ghe Vaders beyds, ſy troſſen beyde haer hout,
Onnoſel, ſtemmeloos, ootmoedigh, en niet ſtout,
Gheknevelt ſijnſe beyde, en beyde ſijnſe onſchuldigh,
Van hare Vad'ren beyds, ter dood gheſchickt gheduldich,
Op Sions Heyl'ghen bergh, die hoogh en heerelijck,
Ons als een ladder ſtreckt nae't eeuwigh Hemel-rijck:
Ons t'Paradijs ontſluyt, daer Adam wt moſt vluchten,
En voortbrenght s'levens Boom, met ſijn heyl-rijcke vruchten.
T'is waer, dat Chriſtus ſterft, en *Iſac* overſchiet,
Vermits ſijn ſterflijckheyd tot ons verloſſingh niet
Ghenoechſaem was, voor Gode, ons miſdaed veel te ſnoode,
Was een vele eed'ler bloed en eeuwigh zaed van noode.

ware onbevlecte Lam, te weten Chriſtus Jeſus.
Verghelijckinghe, ende overeenſtemminghe, tuſſchen Chriſtum ende Iſac, tuſſchen de waerheyt, ende de ſchaduwe.
Onderſcheyt tuſſchen d'een en d'anders offerhande.

Tot den Dichter der ſtichtelijcker Rijm-konſt.

Dichter, laet de Rhyters ſnatren /
Ghy doet onſe tanden watren /
Nae dijn Heyl'ghe rijmerij.
So moetmen Poëtiſeren,
Goddelijcken Bartaſeren,
Schouwen alle Sotterny.

Als de Conſt met ſuyvre handen /
Bloeyen magh in onſe Landen /
Wort ſy door dien Geeſt geloont /
Die den Dichter der Hebreeuwen
Galmen doet / van euw tot euwen /
En hem ewigh Koningh kroont.

Deus Providebit.

MISC
55
GT43890
Z4AG17